

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1725

Ex Tractatu de Religione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39911

Ex Tractatu de Religione.

C A S U S L X I I I .

De Statu Religioso, ejus essentia & proprietatibus.

Quirinus Theologus interrogatur:
 1. An vovens castitatem, obedientiam, &c. in manu Confessarii, sit verus Religiosus. 2. An ad Novitiatum admitti possit impubes, infamis, debitis obstructus, &c. 3. An annus Novitiatus debeat esse integer de momento ad momentum. 4. An interrumpatur, si Novitius diu extra moretur, vel vestem saecularem animo abeundi sponte, aut jussu Superioris ad breve tempus reassumat. 5. An completo Novitiatu dimissus & reassumptus indigeat novo Novitiatu. 6. Quid si transeat ad aliud Monasterium, vel post transiitum redeat. 7. Quid si Professio sit nulla defectu aetatis, vel ob non expletum annum probationis. 8. An Novitius juste vel injuste ejectus & iterato receptus, debeat Novitiatum de novo inchoare. 9. An exire possit, qui vovit perseverare. 10. An Novitius licite ejici, & donata ab ipso saltem ad compensationem victus retineri possint. 11. An valeat Professio ante annum decimum sextum, vel facta ex metu reverentia, aut absque consensu omnium Conventualium, & an mortuo Prelato Conventus Professiones recipere possit. 12. Quid si foemina

R. D. Jansen Pars I,

profiteatur in Monasterio virorum, vel hermaphroditus, aut forte non baptizatus, vel non manifestans defectum occultum. 13. Qui sint effectus Professionis. 14. Qualiter intra quinquennium Professio invalida reclamari possit, & an credatur juranti. 15. An ignorans invaliditatem audiat post quinquennium, & an interim gaudeat Ordinis privilegiis, & in Superiorem promoveri possit. 16. Quid si invaliditatem probare nequeat. 17. An Professio invalida revalidari possit sine nova Superiorum acceptatione. 18. An & qualiter Professo transire liceat ad aliam Religionem?

Religio quandoque accipitur pro virtute, qua Deo debitus cultus exhibetur, de hac & vitiis eidem oppositis agemus paulo post; pronunc tractabimus de Religione, in quantum significat Statum Religiosum. Et quidem pro Resolutione Casus

QUAER. I. Quid sit Status Religiosus?

1. Est vita communis, qua fideles per emissionem trium votorum in Ordine ab Ecclesia approbato tendunt ad perfectionem Christianam,

A a a

nam,

nam; est communis & certa: tria autem vota consistunt in obedientia, quâ propria voluntas, in paupertate, quâ jus & omne dominium rerum temporalium, & in castitate, quâ omnis delectatio venerea abdicatur; ideoque tria ad substantiam Religionis requiruntur: 1. Dicta tria vota. 2. Traditio sui facta irrevocabiliter saltem ex parte voventis; quod addo, quia Societas Jesu est vera Religio, ut patet ex Bulla Greg. XIII. *Ascendente Domino*, aliorumque Pontificum, & tamen ex parte Societatis acceptatio est revocabilis, quoad illos, qui emiserunt vota simplicia. 3. Debet fieri traditio in Ordine à Sum. Pontifice approbato, unde omnes ii, qui in manus Confessarii, vel aliter extra Religionem approbatam tria vota emittunt, non sunt propriè Religiosi, *Suar. Laym. Hiac. Donatus rerum Regul. to. 4. tr. 1. q. 4.* Et quamvis omnes Religiones in substantia conveniant, distinctas tamen, & præcipuè quatuor habent regulas, videlicet S. Basilii, S. Augustini, S. Benedicti, S. Francisci, excipe Carthusianos, Societatem Jesu, & Minimos institutos à sancto Francisco de Paula, qui speciales habent regulas ab Ecclesia approbatas, *v. Reiff. l. 3. decret. t. 3. n. 23.* ubi omnes Ordines eorumque initia recenset.

QUÆR. II. Quinam ad Religionem recipi possint?

R. Ut aliquis ad Novitiatum recipi possit, requiruntur seqq. 1. *Ætas*

pubertatis, id est, in foemella annus duodecimus, in masculo decimus quartus completus, *c. 18. de Regul.* quia tunc prius adest discretio sufficiens ad experienda onera Religionis, *Pyrrh. l. 3. r. 31. n. 26.* ita ut quamvis habitus citius assumi possit, non tamen valeat ad annum probationis computari. In nostro S. Ordine Præmonstratensi in Clerico ad Novitiatum licitè recipiendo requiritur annus decimus sextus, in converso vigesimus. 2. Requiritur, ut sit liber à servitute, ut certum est ex Bullis Sixti V. & Clementis VIII. 3. Ut non sit infamis, *arg. c. 1. caus. 19. q. unde arcendi sunt listores, carnifices, histiones, mimi.* 4. Prohibentur recipi debitis & ratiociniis obstricti, *c. 1. dist. 53.* intellige, si in sæculo manentes intra breve tempus satisfacere possint, *v. Cas. 49. n. 18.* 5. Corpore vitiati, ut cæci, muti, surdi, deformiter claudi, gibbosi, hermaphroditi, morbo caduco vel gallico affecti, *Pelliz. t. 2. c. 4. Donat. to. 7. t. 3. q. 23. & 26.* cum enim ex *tit. de corpore vitiatis* hi arceri debeant à Statu Clericali sæculari, multò magis à Statu Religioso, utpote perfectiore. 6. Recipi prohibentur criminosi, fures, latrones, homicidæ, & de similibus criminibus suspecti. 7. Recipi non potest Episcopus sine Papæ licentia, *c. 2. de translat. Episc. c. nisi 10. de renunt.* 8. Nec filius, cujus parentes sunt in gravi vel extrema necessitate, & ab ipso in sæculo manente

nente

nente absque periculo animæ propriæ juvari possunt, *Donat. q. 2.* quia propter opus consilii non est relinquendum opus præceptum. Si parentes filii ope non indigeant, iis etiam invitis recipi potest, *c. cum virum 12. de Regul. 9.* Antequam Novitius recipiatur, diligens inquisitio facienda est super ejus vita, moribus, habilitate, & quo spiritu, mente & zelo Religionem elegerit, *Bulla Clem. VIII. cum ad Regularem.* At, verò Religionem ingredi, & per consequens admitti possit, qui vi, fraude vel spe matrimonii virginem defloravit, *dixi Cas. 43.*

QUÆR. III. Quid circa Novitiatum?

3. *52.* Sequentia: I. Requiritur annus integer à susceptione habitus, ita ut Professio antea facta sit invalida, *Trid. sess. 25. c. 11.* & quidem hoc tempus computandum est à momento ad momentum, ita ut si vel una hora desit, Professio sit invalida, *Azor. Sanch. Dian. Grassius, Sannig. de reg. c. 4. n. 3. La Croix l. 4. n. 13. Krimer l. 3. n. 2683.* Ratio est, quia *Trid.* requirit annum integrum, sed si desit hora, non est integer: ergo. Idque nunc certum esse per definitionem *S. Congregat. ex Barbof & Fagn. docet Reiffenst. n. 97.* 2. Novitiatum debet esse continuus, si fuerit interruptus, debet de novo inchoari, *Miranda, Pyrrh. n. 40. Krimer n. 2680.* & teste *Fagn. omnes:* tunc autem censetur Novitiatum interrumpi, si
- 4.

Novitius vel spontè, vel dimissione à Superiore obtentâ locum & animum Religionis dimiserit, etiam si tantum ad unam vel alteram horam, *Sylves. Sanch. Nav. Krimer. l. c.* & ita declaravit *S. Congreg. apud Fagn. in c. insinuante n. 36.* quia *Tridentinum* ad valorem Novitiatûs requirit annum continuum, sed si vel una hora per interruptionem Novitiatûs cesset, non est annus continuus: ergo. Si Novitius cum licentia Superiorum sanitatis vel negotiorum causâ etiam per aliquot menses moretur extra Monasterium, vel ægrotet, non interrumpitur Novitiatum, sed nec tunc si Superior Novitium indurum veste sæculari cras volebat dimittere, sed mox mutatâ mente vestes Ordinis reddat, aut si Novitius ex intentione abeundi clam dimittat habitum, sed Monasterio nondum relicto iterum reinduat, non indigebit novo Novitiatu, quia interruptio non censetur completa, nisi accedat Superiorum dimissio vel Monasterii egressio. 3. An verò post completum Novitiatum dimissus & reassumptus indigeat novo Novitiatu, disputant AA. si mores Novitii non videantur notabiliter immutati, neque Religio sit interim reformata ad majorem rigorem, probabilius judico Novitiatum non esse necessariò renovandum, *Pelliz. Sanch. Lezana, Pyrrh. Krimer n. 2694.* quia *Tridentinum* plus non requirit quàm annum integrum probationis, nec ullâ

5.

6.

- ullâ lege præscribitur, ut Novitiatuſ & Profeſſio fiant tempore continuo. Si Novitiuſ ex inconstantia Religionem deſeruit, expediet eum de novo probari, ſi non per annum, ſaltem ad aliquot tempus.
7. 4. Si Religioſuſ ad diverſam Religionem, vel ad aliud ejuſdem Ordinis Monafterium, quod eſt reformatæ & ſtrictioris obſervantiæ, tranſeat, indiget novo Novitiatu, quia novi Monafterii vel Ordinis aſperitates nondum probavit, nec Ordo vel Monafterium ipſiuſ mores. Econtra ſi à poſteriore Ordine, ad quem legitime tranſiit, redëat ad priorem, non tenetur in illo repetere Novitiatum, quia jam probavit aſperitates prioris Ordinis & hic illiuſ mores, *Pelliz. in man. t. 2. c. 1. q. 13. n. 20.*
5. Si præmiſſo integro Novitiatu ex defectu ætatis vel alteriuſ requiſiti Profeſſio eſt invalida, non indiget novo Novitiatu, quia per integrum annum probatuſ fuit, adeoquæ expletâ ætate vel ſublato per diſpenſationem impedimento ſatis eſt, ſi ratificetur Profeſſio invalidè edita; imò nec tunc, quando Profeſſio eſt nulla, quia emiſſa eſt ante expletum probationis annum, neceſſarium eſt totum annum repetere, ſed ſufficit, ſi ſuppleatur tempus, quod deerat, & Profeſſio ex poſt renovetur, vel ratificetur, quia Novitiatuſ per Profeſſionem non fuit interruptuſ, *Sanch. l. 7. de matr. d. 37. à n. 45.*
8. 6. Novitiuſ juſtè ejectuſ, ſi reaſſumatur, debet novum Novitiatum ſubire, quia judicatuſ eſt ineptuſ ad Ordinem, per conſequens Novitiatuſ ejuſ non fuit validuſ, ſecùſ ſi injuſtè ejectuſ, & per appellationem ad ſuperiorem fuerit reſtitutuſ; nam per acceſſum ad Superiorem Novitiatuſ non interruptitur, *Pelliz. q. 26. n. 43.*
7. Novitiuſ, ſi bonâ fide judicet, religionem ſibi non expedire, liberè ad ſæculum regredi poteſt, etiamſi voverit eam intrare, vel in ea perſeverare, *Sotus l. 7. q. 2. a. 1. ad 3. Pyrrh. n. 67.* Ratio eſt, quia *Trid. ſeſſ. 25. de Reg. c. 15.* declarat, ipſam profeſſionem ſeu votum ſolenne permanendi emiſſum ante expletum probationis annum nullam habere vim & obligationem: ergò multò minùſ obligationem pariet, & libertatem regrediendi impediet votum ſimplex perſeverandi. Si voverit ingredi certum Ordinem, & non recipiatur in uno Monafterio, tenetur operam dare, ut recipiatur in altero; & ſi admiſſuſ ſine gravi cauſa egrediatur, peccat mortaliter, & denudò pro ſuſceptione inſtare tenetur, *D. Th. 2. 2. q. 88.*
8. Novitiuſ injuſtè ejectuſ peccat mortaliter cum obligatione recipiendi, ut dixi *Caf. 44. n. 6.* & ejectuſ appellare poteſt ad Superiorem, qui eum reſtituere debet, *De-Luca, Pignat. Donatuſ to. 2. t. 5. q. 10.* Ratio eſt, quòd legitime ſuſceptuſ acquiſerit juſ ad rem ſeu profeſſionem.
9. Novitiuſ ejectuſ vel exeunti omnia, quæ ſecum tulit, & quæ parenteſ vel conſanguinei ejuſ boniſ (intellige in tanta quantitate,

titate, quæ liberum ejus regressum impedire possint) Monasterio donârunt, à *Trident. sess. 25. c. 16.* sub anathemate reddi jubentur; non tamen ipse habitus, sed ejus pretium, quo æstimatur tempore discelsûs, ei reddi debet, *Barbos. Pelliz. c. 6. n. 28.* Nec potest aliquid exigi pro victu vel amictu, nisi ita habeat consuetudo, vel de solutione pactum intercesserit, *Lug. de just. f. 9. à n. 61. La Croix n. 54. Eng. l. 3. t. 31. n. 5.* quia reditus Monasterii non tantum ad alendos professos, sed & Novitios, ordinati sunt, & Novitii Monasterio exhibent sua officia: ergo dignum est, ut à Monasterio alantur: & quamvis super victu vel vestitu pactum sit, non poterit tamen Novitius ab egressu impediri, usque dum solvat; & si tunc non habeat, vel solvere recuset, cum postea convenite & Monasterium sibi imputare debet, quod talem susceperit, *Sanch. Pelliz. n. 11. Pyrrh. n. 65.* Si Novitius moriatur in Novitiatu, vel antequam sit validè professus, & dos jam soluta sit Monasterio, restitui debet hæredibus unâ cum fructibus, & ita decisum esse refert *Barbosa de pot. Episcopi alleg. 101. n. 40.*

QUÆR. III. Quid sit professio, & quæ ejus requisita?

11. R. Professio Religiosa est legitima emissio votorum solennium in Religione approbata; ad ejus valorem requiruntur sequentia: 1. Annus ætatis decimus - sextus completus, *Trid. sess. 25. de Reg. c. 15.* In Ordine nostro Præmonstratensi prohi-

betur professio fieri ante annum decimum - octavum completum, valet tamen citius facta, quia lex hæc est solum prohibens, non irritans. 2. Prærequiritur annus integer probationis, ut dictum est sup. in probabili periculo mortis valet professio ante expletum Novitiatum quoad indulgentias & gratias spirituales, non autem quoad reliquos effectus, ideòque Novitio reconvalescente reiteranda est, uti ex ipsa Bulla Pii V. qui illud privilegium concessit Monialibus S. Dominici, probant *Rodrig. Reiffenst. n. 183.* 3. Requiritur, ut professio sit libera à metu gravi & injusto, *Trid. l. c.* Metus gravis reputatur intentatio mortis mutilationis, inedia, carceris, gravium verberum, stupri, amissio patrimonii vel bonorum. Ita omnes teste *Sanch. l. 4. de mat. d. 4.* Metus reverentialis non censetur gravis, nisi jungatur cum importunis precibus, minis, aut cum timore gravis & diurnæ indignationis parentum, in dubio ad arbitrium judicis recurrendum est. Ita plurimi apud *Sanch. disp. 6. Donat. Pyrrh. l. c.* Qui puellam invitam cogunt Monasterium ingredi, vel volentem ingredi sine causa impediunt, non tantum peccant mortaliter, sed & excommunicantur à *Trid. c. 18.* 4. Ad valorem professionis requiritur, ut acceptetur à Superiore Ordinis cum consensu Conventûs, *Rodrig. Laym. Pelliz. t. 3. c. 3. q. 7.* quia professio est contractus onerosus & reciprocus, & quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, *R. 29. jur. in 6.* Non

tamen requiritur, ut singuli consentiant, sed sufficit, si consentiat major pars; imò ex consuetudine fieri potest, ut potestas recipiendi ad solum Superiorem spectet, & tunc eo mortuo nequit Conventus Novitios ad professionem recipere; secus si ad Conventum & Superiorem simul spectet, *c. fin. de Regul. transf. in 6. Reiffenst. à n. 168.* 5. Requiritur debitus sexus, unde invalidè profitetur mulier in Monasterio virorum, vel econtrà, item hermaphroditus, in quo praevalet sexus oppositus, vel in quo uterque sexus est aequalis, quia Superiores non censentur talem professionem velle admittere, *Sanch. de mat. l. 7. d. 106.* 6. Invalida est professio non baptizati, quia non est membrum Ecclesiae, ergo nec Religionis. Si Baptismus sit dubius, debet quidem baptizari, standum tamen videtur pro valore professionis, quae est in possessione, *Mench. l. 6. presumpt. 4.* 7. Si professurus interrogetur super defectu vel crimine, illudque non manifestet, & Superior non intendat eum incorporare cum tali defectu, professio est nulla; si Superior simpliciter consentiat, non recordatus fortè talis defectus, professio est valida, etiamsi consensurus non fuisset cognito defectu, nisi sit speciale statutum hujusmodi professionem irritans; profitens cum defectu occulto nocivo Religioni gravem facit ei injuriam.

13. 13. QUÆR. IV. Qui sint effectus professionis Religiosæ?
 2. Sequentes: 1. Obligatio per-

petua ad tria vota substantialia & manendi in Religione, quod vinculum mutuo Religionis & professi consensu tolli non potest; imò nec Papa facere potest, ut quis manens Religiosus non obligetur tribus istis votis, quia hæc vota sunt de essentia status Religiosi; potest tamen Papa ex causa boni communis dispensare in his votis, & facere de monacho non monachum, *Gloss. in c. 6. de stat. monach. & ibid. Abbas n. 21. Cajet. Nav. Laym. & innumeri apud Sanch. de mat. l. 8. d. 8. n. 4. Mendo diss. 12. n. 37.* & Papam sic sæpius dispensasse constat ex historiis apud Baron. ad annum Christi 1041. Ratio est: Papa potest dispensare in votis simplicibus, ut admittunt omnes, ergo & in solennibus, cum solennitas sit inventum Ecclesiae, *c. un. de votis in 6.* Vid. *Cas. 107. q. 3. 2.* Remissio omnis culpæ & pœnæ, ita ut à SS. PP. Baptismo æquiparetur, quod *Laym. hic c. 10. n. 1. Pelliz. c. 4. n. 12.* etiam ad renovationem votorum extendunt. 3. Professio commutat vel extinguit omnia vota simplicia prius emissa, *c. scriptura de voto*, ubi dicitur: *Rem fracti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis observantiam commutare.* V. dicenda *Cas. 71.* 4. Aufert irregularitatem ex natalibus provenientem in ordine ad suscipiendos S. Ordines, non autem ad prælaturas, *c. 1. de filiis presbyt.* Neque tollit irregularitates ex aliis culpis vel defectibus ortas. 5. Inhabilitat ad matrimonium sub-

sc-

sequens, & dissolvit matrimonium ratum, ut dicam *Cas. 107. q. 3.*

QUÆR. V. Quid circa revalidationem vel reclamationem Professionis?

14. R. 1. Si Professio ex defectu ætatis, liberi consensûs, vel aliter est invalida, Religiosus non tenetur eam revalidare, sed *Trid. sess. 25. c. 19.* concedit ei quinquennium à die Professionis, quo contra eam reclamare valeat; *Et tunc non aliter nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo & Ordinario. Quòd si autem habitum spontè (hoc est temerè & sine causa) dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcunque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur, interim verò nullo privilegio sui Ordinis juretur.* Ad probandam autem invaliditatem Professionis non sufficit nuda assertio, etsi juramento firmata, *Sanch. l. 7. de mat. d. 37. n. 14. Cajet. 2. 2. q. 88. a. 1.* quia contra jurantem stat præsumptio juris, & de jure contra quam nulla admittitur probatio, nisi evidens. 2. Post quinquennium non ampliùs auditur, nisi doceat se invaliditatem ignorâsse, vel à reclamatione vi, metu aut fraude fuisse impeditum, quia impedito non currit tempus, ita probabiliter *Suar. Rodrig. Nav. l. 3. conf. 23. n. 3. Castropalao dis. 2. pun. 7. n. 5.* Ad intentum tamen *Trid.* verius est, etiam ignorantem post quinquennium non audiri, cum *Trid.* expressè dicat: *Quinquennium*

currat à die Professionis tantùm; ergò non à die habitæ notitiæ, & pro hoc declarationes Cardinalium afferunt Fagnan. Donatus 10. 2. t. 12. q. 13. Pignat. 10. 3. conf. 37. Hoc tamen non obstante iidem cum *Sanch. Barbos. Reiffenst. n. 204.* docent ab ignorante invaliditatem, vel aliter impedito, post quinquennium impetrari posse restitutionem in integrum, sed non nisi à Papa & cum magna difficultate, interim quo se ab Ordine expedire non potest, gaudet omnibus Ordinis privilegiis, & potest absolvi ut alii Religiosi, quia præsumitur esse talis, donec contrarium per sententiam declaretur, possetque ad Ordines & Superioratum promoveri, nisi expressè reclamaret & diceret, se ratificare non velle, *Sanch. La Croix n. 29. 3.* Si quis in foro 16-
externo nullitatem probare non possit; in foro tamen conscientie certus sit professionem esse nullam, eandemque nunquam expressè vel tacitè ratificaverit, non obligatur Religione, sed potest discedere, dummodo absque gravi scandalo vel majori incommodo fieri possit, *Nav. confil. 89. Pyrrh. n. 148. Donat. q. 21.* Ratio est, quòd ad Professionem essentialiter requiratur consensus profitentis, quem lex humana supplere non potest, & *Trid.* præcipiens post quinquennium non audiri Professum fundatur in præsumptione ratificationis; si ergo Professio ex post nunquam ratificata fuit, manet nulla,
nec

nec obstat, quòd ignorans invaliditatem professionem forsàn renovaverit, sive expressè, sive tacitè exercendo officia veri professi, dando votum in Capitulo assumendo S. Ordines, &c. quia ignorantis nullus est consensus, sicut incogniti nulla voluntas, *Nav. conf. 5. § 39. n. 4. Pelliz. c. 5. n. 57.* nisi expressè apud se statuat, quòd velit modò Professionem ratificare, etsi ab initio fuisset invalida, *Pelliz. Pyrrh. l. c.* 4. Si Professio sit nulla ex defectu solius consensus in proficiente, tunc revalidari & ratificari potest in secreto coram Deo, nec opus est Superioribus de hoc quicquam dicere, idem probabiliter etiam tenet de Professione invalida ex defectu ætatis vel alterius necessarii requisiti, quia Superiores jam consenserunt in Professionem, & consensum non revocârunt, vel saltem sufficit, quòd Papa, qui est supremus Ordinum omnium Generalis, consentiat, juxta *c. significatum de reg. § trans. § c. 1. eod. in 6. Barbos. Nav. l. c. Sanch. La Croix l. 4. n. 31. Reiffenst. à n. 219.* ubi id probat ex Trid. & declaratione Cardin. edita 29. Martii 1598. quæ solùm requirit tacitam vel expressam ratificationem professi, nullam autem mentionem facit novæ acceptationis ex parte Superiorum.

QUÆR. VI. An professus ad alium Ordinem transire possit?

48. R. Id de jure fieri posse, si adsint sequentia: 1. Ut non fiat ex temeritate, levitate, ira, odio erga

Prælatum, sed zelo majoris boni vel perfectionis consequendæ, si præcesserunt rixæ, aut transitum minatus est, præsumitur finis non bonus, *Sanch. l. 6. mor. c. 17.* 2. Transitus regulariter fieri debet ad Ordinem strictiorem, & austeriorem, si non ex regula, saltem ex moderna observantia talem, *Rodrig. 10. 3. q. 52. a. 4. Reiffenst. n. 264.* 3. Transitus fieri non debet cum gravi damno vel infamia primæ religionis, quia commune bonum privato præferri debet, *Pyrrh. n. 160.* 4. Requiritur licentia, quam causâ & sine transitûs examinatis dare potest immediatus Superior localis, vel Abbas, *Sylves. Azor. Sanch. l. c.* nec requiritur consilium vel consensus conventûs in transitum ad strictiorem, secus si ad æqualem, *Pyrrh. n. 65.* quia in transitu ad strictiorem Religiosus utitur suo jure, & in melius commutatur, quod non fit in transitu ad æqualem. Dixi, de jure communi; nam hodie pleræque Religiones privilegium habent, vi cujus Religiosi prohibentur transire ad Ordinem etiam strictiorem sine expressâ licentia Papæ, teste *Donat. 10. 1. 1. 5. q. 45.* & illa licentia non conceditur, nisi doceatur, quòd Religio strictior parata sit eum suscipere, & antequam suscipiatur, debet transiens exhibere litteras dimissorias sui Superioris & licentiam Papæ. Hujusmodi transitus non expedire neque utiles esse docent plerique cum *D. Th. 2. 2. q. 189. a. 8.* & probat experientia.

CASUS

C A S U S LXIV.

De obligatione Religiosorum. De clausura. De ejectis, fugitivis, apostatis, aut habitum deponentibus.

Regula monialis præcepta Superiorum, eò quòd putet esse nimis dura vel inutilia, non observat. 1. Reformationem admittere renuit. 2. Statuta sub peccato non obligantia negligit. 3. In Novitiatu suos invisit cum licentia solius Abbatiſſæ. 4. Professa petit licentiam ab Episcopo vel Superiore Regulari. 5. Clausuram admittere non vult, quia eam non est professæ. 6. Exit prætextu morbi, aut ad assistendum matri infirmæ, vel allegat causam falsam, vel cessante causâ non redit. 7. Puellas & pueros, 8. Sartores, sutores ad clausuram admittit, Confessarius & Superior ex variis causis clausuram intrant, v. g. ad suscipiendam investitionem vel professionem, ad visitationem, ad præsidendum electioni. 9. Hi se excusant per consuetudinem. 10. Monialis per licentiam ab Abbatiſſa vel Confessario concessam. 11. Vel ex hoc quòd clausura tantum leviter sit violata. 12. Ad clausuram virorum cum aliis admittitur. 13. Et quia Superiores de ea dimittenda deliberant. 14. Ipsa sub prætextu adeundi Superiores fugit. 15. Et ad laicandum vel liberius peccandum habitum dimittit, vel alium superinduit. 16. Resolutio constabit ex sequentibus.

QUÆR. I. Ad quid obligetur

1. Religiosus vi suæ professionis?

R. D. Jansen Pars 1.

R. 1. Obligatur ad tria vota substantialia, paupertatem, castitatem, obedientiam; paupertas vetat omne proprium, ut fusè dixi *Cas. 27*. Castitas omnem delectationem veneream in- & externam; obedientia obligat ad omne illud, quod Superior justè præcipit; præcipit autem justè omnia ea, quæ in Regulis & Statutis sui Ordinis continentur, vel ad eorum votorumque meliorem observantiam conducunt, dummodo non sint exorbitantia & ab instituto Ordinis planè aliena; sic quamvis continua carnis abstinencia, vestium grossities, disciplinæ aliæque corporis macerationes tutiorem fortè reddant castitatem, propterea tamen non possunt continuò præcipi, sed solum ad tempus & moderatè, aut in pœnam, vel tunc quando alia media ad domandam carnem non suppetunt. Superior nunquam censetur velle obligare sub culpa, nisi ex verbis vel modo præcipiendi id colligi possit, ut si dicat: Præcipio in virtute S. Obedientiæ, in nomine JESU Christi, quantum possum, &c. tunc in materia gravi non obedire erit mortale, secùs tantum veniale, *Sanch. l. 6. mor. c. 4. n. 70*. In dubio an præceptum sit justum, utile vel

Bbb ho-

honestum, præsumptio stat pro Superiore, utpote ejus potestas præceptiva est in possessione, idque exigit bonum commune; & dato quòd Superior erret, tamen subditus obediendo non carebit suo merito. Sed quid si Superiores velint reformationem inducere, vel regulam ad primævum rigorem revocare, an subditi teneantur obedire, maximè ii qui professi sunt ante ejus reformationem? R. 1. Si primævus rigor est mitigatus ex privilegio Apostolico de decreto Ordinis, vel ex rationabili consuetudine remittente v. g. vigilias nocturnas, continua cilicia, abstinentiam perpetuam à carnibus, &c. tunc ij qui ejusmodi rigorem professi non sunt, non tenentur eum admittere, quia ex consensu Superiorum, vel ex rationabili consuetudine est abrogatus. R. 2. Si relaxatio inducta est ex negligentia Superiorum, tendatque in destructionem disciplinæ, scandala aut votorum substantia- lium violationem, tenentur omnes etiam ante reformationem professi eam admittere, quia ejusmodi consuetudo utpote irrationabilis non jus, sed corruptelam induxit; attramen novus ille rigor non debet esse nimius, & multum à moderna observantia alienus: quia perfectio hominis religiosi non consistit in summo rigore & vitæ austeritate, quam multi sine corporis & animæ ac etiam desperationis periculo ferre non possent, sed in perfectione amoris Dei, ad quem etiam in

Ordine mitigatiore sufficientia remedia esse queunt, & anteceden- ter professi hunc rigorem in novi- tiatu non sunt experti, neque præ- sumi possunt ad illum in professio- ne se obligare voluisse, *Eng. l. 1. decret. t. 2. n. 124. Fagn. in c. recolentes de Stat. Monach. à n. 5. Zoef. l. 3. t. 35. n. 9. Pyrrh. ibid. n. 14. Schmalzgrub. ibid. n. 78.* ubi dicit ad inducendum novum rigorem requiri consensum majoris partis Capituli.

R. 2. Altera obligatio Religiosi est ad servandas Ordinis sui constitu- tiones & regulas, quæ si sint præceptivæ, obligant juxta quali- tatem materiæ graviter vel leviter, si purum contineant monitum, vel sint purè directivæ, per se loquen- do non est peccatum eis contrave- nire. Dico: per se loquendo; nam per accidens ordinariè erit veniale ex affectu tepiditatis, acedix, otio- sitatis; vel etiam mortale, si adit contemptus Regulæ vel Superioris, *D. Th. 2. 2. q. 186. a. 10.* Imò com- munitis est sententia, quòd morta- liter peccet, qui nullum habet per- fectionis studium, aut ex consue- tudine vel levitate quaslibet regu- las vel statuta de se non obligan- tia infringit, quia ordinariè adest contemptus virtualis, grave damnum disciplinæ vel scandalum, quò alii ejus exemplo ad idem faciendum pertrahuntur, vel facit se Ordini & Superioribus onerosum, aut Or- dine indignum, *Suar. Laym. l. 4. t. 5. c. 9. n. 9.* Ratio à priori est, quia omnis Religiosus tenetur sub mor-

mortali tendere ad perfectionem seu finem suæ vocationis, idque per media à suo Ordine præscripta; atque si illa media plerumque ex levitate vel consuetudine negligat, verè non tendit ad perfectionem, imò facit se ineptum ad perfectionem sui Ordinis consequendam: sic quamvis nullum sit peccatum die festo dormire, si tamen per dormitionem me voluntariè faciam ineptum ad audiendam Missam, pecco mortaliter: ergo quamvis Regulæ de se non obligent sub peccato, si tamen per familiarem earum prævaricationem fiam ineptus ad finem vocationis, aut inferam grave damnum disciplinæ, vel scandalum communitati, pecco mortaliter: quod à potiori locum habet, si negligantur ea, quæ ad finem perfectionis religiosæ magis sunt necessaria, v. g. meditatio, examen conscientiæ, occupatio temporis, lectio spiritualis, aut si quis vanis otiosisque rebus animum occupando se ad ejusmodi exercitia vel alias Ordinis functiones continuò reddat ineptum.

QUÆR. II. Quid circa clausuram monialium?

4. Tenenda esse sequentia: 1. Clausuram severissimè præcipit Pius V. Bonif. VIII. *Trid. sess. 25. de reg. c. 5.* Greg. XIII. Paulus V. quorum decreta innovavit Alex. VIII. præcepitque sub pœna nullitatis, ne impostentur ad habitum Regularem admittantur novitiæ, vel jam in probationis anno existentium professiones excipian-

tur, nisi monasterium, in quo vestiri vel profiteri cupiunt, amplexum sit, & ad amissim observet clausuram juxta normam, quam superius relati Pontifices præscripserunt. Et quamvis hæc decreta in diœcesi Coloniensi 30. Aprilis 1690. de mandato Archiepiscopi Josephi Clem. publicata sint, nondum tamen plenè ad praxin forsan ob monasteriorum paupertatem deduci potuerunt. In iisdem decretis statuitur, ut monialis (intellige professâ, nam novitiæ in odiosis & pœnalibus non veniunt nomine monialium) sine licentia in scriptis obrenta clausuram egrediens, item Superior sine justa causa licentiam concedens, & omnes, qui eam sic egressam recipiunt vel comitantur, incurrant excommunicationem majorem Papæ reservatam ipso facto sine ulteriore declaratione, Superior insuper fit inhabilis ad omnes dignitates & officia; posse tamen ab hac excommunicatione, si occulta sit, absolvere Episcopum, docet *Delbene de imm. c. 19. dub. 22. n. 1.* quia *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.* concedit Episcopo omnes casus occultos, imò possunt Religiosi privilegiati toties quoties absolvere ab hac excommunicatione etiam publica, quia habent privilegium absolventi ab omnibus Papæ extra Bullam Cœnæ reservatis, *Leur. l. 3. tit. 35. q. 918.* 2. Licentiam egrediendi dare potest solus Episcopus non tantùm monialibus subditis, sed etiam exemptis, ut in terminis habet Constitutio Pii V. circa Pasto-

ralis apud *Reiffenst.* l. 3. t. 35. n. 37.
 & *ibid.* *Pyrrh.* n. 37. *Leur.* q. 916.
Barbos. de *potest. Episc.* alleg. 102. à n. 5.
 ubi docet, moniales etiam exemptas
 quoad clausuram subesse Episcopo,
 ab eoque visitari, ad clausuram
 cogi, & Superiores sine interuentu
 Episcopi exitum concedentes tan-
 quam clausuræ violatores ab Episco-
 po puniri posse, prout declaravit S.
 Congregatio apud *Hiac. Donatum*
10. 1. t. 3. q. 1. quod quidem de jure
 verum est, sed non ex toto in praxi
 receptum; videmus enim passim
 Regulares exemptos monialibus sibi
 subjectis, licentiam egrediendi con-
 cedere Episcopo non requisito.
 3. Episcopus autoritate Apostoli-
 cã potest monialibus etiam exemptis
 strictam clausuram præcipere, etiam
 si eam expressè non sint professæ,
 quia id est conforme primæ earum
 regulæ, & necessarium ad voto-
 rum observantiam, ideòque indi-
 rectè includitur in Professione, quam
 emiserunt, *D. Th. Quodl.* 10. a. 10.
Delbene dub. 3. §. 1. *Leur.* q. 913. *La*
Croix l. 4. n. 68. quare Superiores
 à professuris vel etiam investiendis
 meritò exigunt, ut se in scriptis obli-
 gent ad acceptandam clausuram,
 reformationem, strictiorem Regu-
 larum observantiam, &c. *Less.* in
auct. V. Religiosus. 4. *Causa* exitus
 debet esse gravissima, ut flagrans
 incendium, pestis, epidimia, lepra,
 vel similis morbus contagiosus,
 aut alia causa æquè gravis vel gra-
 vior, ut inundatio, incurfus ho-
 stium, præsertim hæreticorum vel

infidelium, imò sufficere, quòd
 monialis laboret gravi morbo, à
 quo in Monasterio curari non pos-
 sit, docent *Suar. Nav. Pyrrh.* n. 34.
 & *ibid.* *Schmalzgrub.* l. 3. c. 35. *Reif-*
fenst. n. 32. *Donatus* 10. 4. q. 2. *Leur.*
 q. 915. quia defendere se contra
 morbum est juris naturalis, & le-
 ges humanæ non obligant cum pe-
 riculo vitæ, unde sæpè videmus
 à doctis & piis Episcopis moniali-
 bus balnea permitti. Causa invi-
 sendi amicos vel assistendi matri
 infirmæ non subsistit, nisi fortè in
 raro casu excuset consuetudo legi-
 timè introducta, & ad decem sal-
 tem annos continuata. Licentia
 dolo, metu, vel per falsam cau-
 sam obtenta irrita est, & monialem
 non excusat. Imò *Schmalzgr.* n. 108.
Leur. q. 917. n. 2. cum aliis docent,
 monialem prædictas pœnas incur-
 rere, si legitime egressa cessante
 egressus causâ extra moretur. 5.
 Idem *Trid.* sub eadem excommu-
 nicatione (non quidem per *Trid.*
 sed ex stilo curiæ reservatâ, teste
Schmalzg. n. 126.) prohibet, ne ad
 clausuram monialium sine licentia
 in scriptis obtenta ulla persona ad
 alliciendum vel ad carnaliter pec-
 candum apta, sive mas, sive fœmi-
 na, admittatur. Attamen puellas
 educationis causâ ab anno septimo
 ad vigesimum quintum cum con-
 sensu Superiorum ad locum à dor-
 mitorio monialium separatum ad-
 mitti posse declaravit S. Congreg.
 apud *Quarantum in Summa Bullarii.*
V. Monasteria monialium. Qualiter
 con-

conjugatæ, viduæ & ancillæ sæculares admitti possint, vid. apud *Sanch. sup. Barbos. n. 61.* praxis & consuetudo hîc maximè sunt attendenda. 6. Causa ingressûs debet esse gravis & necessaria, ut si organum, horologium, ædificium sint reparanda; si ægræ vena est secanda, si vestis à lutore est metienda, quod alii dicunt in ostio clausuræ fieri debere; sutor ex antiquis calceis mensuram sumere potest. Confessarius regularis licitè ingreditur, & pro majori decencia cum socio, quoties monialis ægra etiam ex mera devotione confiteri vel communicare petit, ut declaravit S. Congreg. apud *Delbene d. 41. n. 15.* Imò Confessarium diebus saltem Festis & Dominicis in infirmaria mulierum ex concessione Leon. X. celebrare posse, ut ægra Missam audiat, docent *Barb. n. 4. Rodrig. to. 1. q. 47. a. 4. Miranda de Sanctim. q. 2. a. 18.* ubi probat hoc privilegium nullibi esse revocatum.

De cætero nec ipse Episcopus aut Superiores clausuram ingredi possunt, præterquam in casibus necessariis, qualis censetur causa visitationis, *Sanch. n. 54. Barb. n. 45.* ita tamen ut sint comitati duobus vel tribus sociis Religiosis. Inter causas autem justas non reputatur vestire Novitias, vel suscipere Professiones, idque decisum esse à S. Congreg. docet *Barb. l. 1. juris Eccl. c. 44. n. 151.* similiter non licet ingredi ex causa præsidendi electioni, *Trid.*

c. 7. 7. Certum est, consuetudinem saltem decem annis continuatam contra clausuram quoad e- & ingressum prævalere posse, cum sit jure humano introducta, *Reiffenst. n. 66.* & experienciâ constat, quod multis in locis, inquit Sylvius p. 1. *V. Clausura Cas. V. voveatur & servetur à monialibus bona clausura, etiamsi ea non servetur cum omni rigore, qui est in Italia, sed modificata juxta personarum, locorum & temporum necessitates.* Nec opus videtur tanto rigore, ubi non sunt tanta seductionum pericula; si verò clausura adeo laxaretur, ut castitas non esset satistuta, & vergeret in destructionem Religiosæ disciplinæ, consuetudo fieret irrationabilis, & per Superiores omninò tollenda, idque tremendis verbis Episcopis mandat *Trid. c. 5.* 8. Licentiam ingrediendi clausuram monialium Episcopo subjectarum dat Episcopus, ad Monasteria exempta dat Superior Regularis, *Barb. n. 40. Reiffenst. n. 57.* ubi pro hoc adducit declarationem Cardin. & qui potest aliis dare licentiam, ex eadem causa etiam sibi dare potest. Abbatissa hanc licentiam dare non potest, nisi in repentina necessitate Medico, Confessario, chirurgo, opifici, &c. tum ex consuetudine, tum ex tacito Episcopi consensu, DD. cit. 9. Finitâ causâ statim redeundum est, exiguam trahere moram urbanitatis vel etiam curiositatis gratiâ, vel nullum vel tantum veniale peccatum est, datur enim hîc parvitas

materiae, sicut & si quis tantum unum alterumve pedem clausurae inferat, & statim recedat, *Sanch. Rodrig. l. 6. La Croix n. 84. Reiffenst. n. 65.*

QUÆR. III. Quid circa clausuram virorum?

13. *Re. Seqq. 1. Pius V. Greg. XIII. severè prohibuerunt, ne ullæ mulieres, quæ peccato cooperari possunt, ad clausuram virorum admittantur, exceptis Reginis, Ducissis & Fundatricibus earumque pedissequis, Rodrig. Pelliz. Laym. c. 12. n. 5. La Croix n. 87. restatur, etiam Comitissas in Germania admitti, & clausuram semel apertam non tantum pedissequis, sed & quasvis alias. 2. Ingressas ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, uti & Religiosi admittentes, qui insuper incurrunt suspensionem à Divinis, privationem officiorum, & inhabilitatem ad ea, Delbene d. 79. In processionibus, vigiliis, Missis, concionibus, &c. si ita consuetudo habeat, quævis mulieres cum populo clausuram intrare possunt, dummodo arceantur ab officinis internis. 3. Rodrig. sup. Engel. Schmalzg. Laym. sup. Pyrb. n. 45. docent, prohibitionem Pii V. tantum comprehendere mulieres ingredientiæ sub pretextu privilegii Apostolici. Econtra Nav. Pelliz. Donat. Snar. to. 4. de Rel. t. 8. l. 1. c. 7. n. 9. Reiffenstul n. 73. probabilius docent, omnes mulieres etiam sine pretextu privilegii intrantes, vel eas admittentes, peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem; ita enim habet Declaratio Pii V. inserta Bul-*

lario Cherub. *Declaramus fuisse & esse mentem & intentionem nostram, quod prædicta littera non solum comprehendant mulieres habere prætendentes facultatem & indulta ingrediendi monasteria, sed etiam mulieres quascunque alias in genere & in specie. Nec obstat, quod hæc Declaratio hic fortè non sit promulgata, nam declarationes non sunt necessariò promulgandæ, quia non afferunt novam legem, sed explicant antiquam, quæ jam promulgata est. Melius dicit Laym. n. 4. illam declarationem in Germania non esse in tanto rigore receptam, & consuetudinem rationabilem contra clausuram prævalere posse, dixi supra.*

QUÆR. IV. Quid circa Religiosos, ejectos, fugitivos, apostatas, & habitum dimittentem?

14. *Re. 1. Quamvis olim ob varias causas professus expelli potuerit, hodie tamen nullus ejici potest, nisi sit verè incorrigibilis, hoc est, super delicto gravi, publico & scandaloso ter monitus & punitus, ac unius anni spatio in carcere, in jejunio & pœnitentia probatus; demùm ab ipso Generali tantum de consilio & consensu sex Patrum. . . in Capitulo generali eligendorum plenè probatis causis expulsionis condemnatus fuerit, uti declaravit S. Congregatio jussu Urbani VIII. edita 21. Septembris 1628. Ejectus tenetur non tantum ad vota substantialia, jejunia, abstinentias & alia Ordinis Statuta, sed & tenetur se corrigere, ut iterum ad Ordinem admitti possit, Sanch. l. 6. mor. c. 9. n. 25. Donat. to. 1. t. 8. q. 52. Pyr-*

Pyrrhing. à n. 169. De cætero benè notat Landmeter, hodiedum vix aliam ejectionem locum habere, quàm quæ fit perpetui carceris damnatione, & ita declaravit S. Congreg. 19. Junii 1573.

15. *Re. II.* Religiosus sine licentia deserens Monasterium animo ad tempus vagandi, sed iterum redeundi, vocatur fugitivus; si fugiat animo nunquam redeundi, sive cum, sive absque habitu, est apostata, *Sanch. c. 8. n. 4. Pyrrh. n. 187. Donat. t. 6. q. 2. Reiffenst. à n. 244.* Et quamvis de jure communi fugitivus vel apostata excommunicationem non incurrant, nisi habitum dimiserint, *Sanch. n. 11. Donat. q. 6.* attamen in plerisque Ordinibus, & in specie in S. Ordine nostro Præmonstrat. Dist. 3. c. 9. n. 1. apostata etiam non dimisso habitu habetur ut excommunicatus, à qua pœna n. 19. eximitur fugitivus, inter fugitivos reputantur, qui à Conventibus recedunt etiam prætextu Superiores adeundi, nisi obtentâ ab iisdem in scriptis licentiâ, aut docere possint se injustè vexatos licentiam petiisse & non impetrâsse, *Trid. sess. 25. c. 4. de Reg. Sixtus V. in Const. ad Romanum.*

16. *Re. III.* Omnes Religiosi non fugitivi, qui habitum dimittunt, ut celent statum, & liberiùs vagentur, peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem latam à Paulo & Pio IV. Dico, qui temerè dimittunt, ut celent statum, & liberiùs vagentur; nam qui habitum dimittunt in ludo vel recreatione, ut sint velociore, ut natent, vel etiam fornicationis gratiâ, dummodo primariò non intendant celare statum suum, sed fornicari, pœnam hanc non incurrunt. Idem à potiori tenet, si quis ex justa causa, v. g. ad evitandum damnum, scandalum, vel infamiam habitum dimittat; sine causa ad horam dimittere videtur tantùm veniale ob parvitatem materiæ. Portare habitum Regularem absconditum sub aliis vestibus, ita ut dignosci non possit, probabiliùs continetur sub dicta prohibitione, & est per se peccatum mortale; probabile tamen est non incurri censuram, quia verba pœnalia strictè interpretanda sunt de propriè habitum dimittente, *Sayr. Suar.*

Castrop. t. 16. d. 4.

p. 6.

CASUS LXV.

De Religione, prout est virtus, & de vitiis eidem oppositis,
& in specie de superstic. divinat. magia, &c.

Saburtia à Parocho fanfenista, 1. jubetur Sanctos non invocare, S. Crucem & imagines non adorare, 2. Sed ipsa nimium devota reliquias sui Confessarii osculo, jejunio, oratione & Missa Sacrificio honorat, 3. 4. 5. 6. Ceremonias varias veteris Testamenti observat. 7. Egyptios consulit, ex somniis, astris, manuum lineamentis varia pradicat, mense, in qua tredecim sunt, non vult accumbere. 8. 9. 10. Aquà benedictà, crucibus, aliterve morbos sanat, canes mutos reddit, credit se à dolore dentium immunem, si in Paschate à carnibus abstineat. 11. Infirma adhibet medicinas de superstitione suspectas. 12. Medicum de magia suspectum consulit. 13. Et petit ab eo tolli maleficium, si quod sit. 14. Rebus à saga vel demone acceptis utitur. 15. A Deo per miraculum petit instrui, & solà internà peccatorum confessione salvari. 16. Ex joco, ira, aut mala consuetudine, in Deum, Sanctos, parentes, & bestias convitia evomit, verbis S. Scripturæ abutitur. 17. Demonem in obseffo adjurat, petit ut exeat in sagam vel ejus vaccam, & multa ab eo interrogat. 18. Pro Resolutione

QUÆR. I. Quid circa virtutem Religionis?

1. 2. Seqq. 1. Religio est virtus su-

pernaturalis, ordinans creaturam rationalem ad cultum DEO debitum; hic autem cultus præcipuè consistit in actibus in- & externis fidei, spei, charitatis, orationis, adorationis, in usu Sacramentorum, in observatione juramentorum, votorum, in jejunio, in cultu Sanctorum, &c. de quibus suis locis vel actum est, vel agetur. 2. Adoratio est actus sive in- sive externus, quo per nostram submissionem profite-mur alterius excellentiam; estque triplex, latria, dulia, & adoratio politica; latria est cultus soli DEO debitus ob infinitam ejus excellentiam; dulia est cultus debitus excellentiæ creatæ supernaturali, si hæc excellentia est extraordinaria, veluti maternitas B. M. V. & sanctitas creatæ humanitatis Christi; cultus his debitus vocatur hyperdulia; adoratio politica est cultus ob excellentiam aliquam creatam naturalem, qualis exhibetur Principi, Regi, aliisque Superioribus. 3. Certum est contra hæreticos, B. V. & Sanctos eorumque reliquias, modò de iis authenticè constet, & imagines honorandas esse cultu duliæ, cum hac tamen distinctione, quòd B. V. & Sancti honorentur cultu absolu-

to, hoc est, propter excellentiam illis propriam, imagines verò & reliquiæ colantur cultu respectivo in ordine ad excellentiam, quæ inest, non ipsis, sed Christo, B. V. vel Sanctis; sic cruce, clavi, aliæque Christi Domini reliquiæ adorantur cultu latriæ respectivo propter Divinitatem non sibi, sed Christo intrinsecam, quam ipsa quodammodo repræsentant.

3. QUÆR. II. Quæ sint vitia Religionis opposita?

R. Seq. *Superstitio*, *sacrilegium*, *blasphemia*, *simonia*, *perjurium*, *votorum neglectus*, &c. De duobus primis agemus in præsentia, de reliquis in Casu seq. Itaque 1. *Superstitio* est indebitus veri vel falsi Numinis cultus, quando scilicet vel creaturæ exhibetur cultus soli DEO debitus, ut fit in idololatria, magia, divinatione, vana observantia, maleficio, &c. de quibus mox singulatim; vel DEO exhibetur cultus falsus, profanus, ut si DEUM colas per ritus Calvinisticos, Mahumetanos, vel similes, in his semper peccas mortaliter, quia factò profiteris DEUM approbare falsas sectas; idem est, si DEUM velis colere per actum malum, v. g. ebrietatem, fornicationem, mendacium, aut exponendo vel colendo scienter falsas reliquias, promulgando falsa miracula, &c. *Suar. Nav. Sanch. l. 2. mor. c. 37. à n. 7.* hoc enim est æquivalenter dicere, DEUM ejusmodi peccata amare, approbare, &c. quæ est gravis in DEUM irreverentia; DEUM verò

R. D. Jansen Pars I.

colere per actum profanum, superfluum, ut si in Missa addas ceremonias vel orationes ab Ecclesia non præscriptas, ob levitatem materiæ poteris tantum peccare venialiter, *Cajet. 2. 2. q. 95. a. 1. Less. l. 2. c. 34. dub. 1. 2.* *Idololatria* est, cultum seu honorem soli DEO debitum tribuere falso Numini, estque peccatum de se gravissimum. 3. Ex pacto expresso vel tacito à dæmone expectare vel petere effectus miros, propriè vocatur *Magia*. 4. Ex simili pacto petere vel expectare à dæmone revelationem secreti, v. g. thesauri absconditi, futuri mariti, &c. dicitur *Divinatio*. 5. Per media improporcionata, & per consequens ope im - vel explicità diaboli procurare sanitates, benevolentias, amores, divitias, &c. dicitur *Vana observantia*. 6. *Maleficium* est vis & potestas nocendi aliis ex pacto expresso vel tacito cum dæmone; pactum expressum est, quando cum dæmone convenis, vel eum invocas pro habendo tali effectu: *Pactum implicitum* (quod serviat pro regula generali) est, quando adhibes media inutilia, qua scis neque ex vi sua naturali, neque ex Dei vel Ecclesie institutione, habere virtutem causandi talem effectum, ideòque implicitè ejusmodi effectum expectas à diabolo, ut si quis per peregrina signa vel verba, per figuras inutiles, per falsitates, v. g. per febrim Christi curet morbos, &c. omnis effectus, sive sit divinatio, observatio, vel maleficium, qui fit ex tacito vel expresso ejus-

Ccc modi

modi pacto, semper est peccatum mortale, nisi excuset ignorantia vel inadvertentia, *Cajet. a. 1. Suar. Less. dub. 8. Sanch. c. 38. Spor. t. 2. c. 9.* Putant quidem plures apud *Sanch. n. 20. Castropalao hic punct. 3. n. 6.* tantum peccari venialiter, si quis ex joco utatur mediis vanis & impropotionatis, non quidem credens, sed tantum volens experiri, an talis effectus sequatur, sed oppositum est tenendum. Ratio est, quia cum scias media illa esse impropotionata, vis tentare & experiri, annon forte dæmon se immisceat, adedque tentas cum dæmone habere societatem, eumque invocas sub conditione, ut si pactus sit, talem effectum producat, quod videtur esse mortaliter malum, etiam si fiat ex joco, *Castrop. l. c. La Croix l. 3. p. 1. n. 11.* nec obstat, quod quis forte protestetur, se nullam velle habere communicationem cum dæmone, nam hæc protestatio est facto contraria, & ideo frivola.

7. *Sacrilegium* est, quo persona sacra, res sacra, aut locus sacer dehonatur, quod variis modis fieri potest, de quo suis locis.

8. *Blasphemia* est convitium seu verbum contumeliosum contra Deum, res sacras, aut Sanctos, vel alias creaturas, in quantum referuntur ad Deum, eorumque inhonoratio in Deum redundat, hinc convitia in Sanctos, in res sacras, v. g. in Sacramenta, in Crucem aut Passionem Domini, in imagines, in Reliquias Christi & Sanctorum, sem-

per est blasphemia, quia sancta semper apprehenduntur referri in Deum, tanquam eorum Authorem, non item aliæ creaturæ, ideoque qui maledicit patri, peccat quidem contra præceptum quartum de honorandis parentibus, non tamen est blasphemus; omnis contumelia in Deum & Sanctos etiam ex joco prolata semper est mortale, utpote gravis in Deum irreverentia; putat tamen Tamb. cum aliis non esse mortale, si quis ex joco leve quid diceret de Sanctis, quæ homines sunt, v. g. Crispinum fuisse sutorum, &c. reliqua dabit resolutio Casus. Ad quem

2. 1. Sanctos & sanctas reliquias colendas esse constat ex 9. 1. cultu tamen publico non licet colere, nisi illos Sanctos, qui canonisatione, beatificatione, vel communi Ecclesie approbatione sunt tales; cultus publicus autem vocatur, qui fit nomine Ecclesie, ab eaque est institutus, ut Sacrificium Missæ, constructio Altaris etiam privati in Sancti honorem, nomen Sancti ponere in Litanis etiam privatis, aut de eo Collectam in Missa, ejus imaginem in Ecclesiis vel altaribus exponere, &c. defunctum tamen, quem consideratis miraculis, vitæ sanctitate aliisque indiciis prudenter judicas sanctum, quamvis ab Ecclesia pro tali nondum sit declaratus, potes honorare cultu privato, v. g. pedes & reliquias ejus deosculari, imaginem ejus domi habere, preces ad eum fundere, jejunium & votum ei

ei nuncupare, &c. quia hæc non sunt nomine Ecclesiæ, nec pro publico cultu reputantur, *Bonac. Sanch. in dec. c. 43. n. 3. Reiffenst. l. 3. decret. t. 45. à n. 18.* ubi desuper refert Constit. Urb. VIII. 2. Peccat Saburtia exercendo ceremonias Veteris Testamenti, præsertim eas, quæ repræsentant Christum adhuc venturum, utpote esus Agni Paschalis, circumcisio, &c. tales enim ceremoniæ nunc sunt abolitæ, vanæ, falsæ & superstitiosæ. 3. Saburtia futura prædicendo, quandoque peccat, quandoque non peccat, si prædicat ex signis omninò improprietatis, quæ nec ex se, nec ex constitutione Dei aut Ecclesiæ cum effectu prænunciato connexionem habent, est manifesta superstitio, quia tunc talis effectus non potest credi futurus à Deo, quia hic ejusmodi divinationes gravissimè prohibet; neque ab angelis aut beatis, quia hi nequeunt agere contra DEI præceptum; neque ex naturali virtute signorum, ut supponitur, ergo ex ope dæmonis, ut patet ex regula data q. 3. Hinc ex astris, ex vultûs, frontis, manuum aut corporum lineamentis, ex fortibus, ex sternutatione, ex somniis, ex volatu vel garritu avium, &c. prædicere effectus liberos à voluntate dependentes, casus fortuitos, divitias, honores, furta, homicidia vel similia, semper est superstitiosum, quia nullam connexionem cum signis habent, *S. Th. 2. 2. q. 95. a. 5.* & si seriò cum firma fide fiat, est mortale; sicut

& mortale est consulere ejusmodi divinatores, astrologos Ægyptios, vulgò Ziginos, si nimirum fiat animo credendi, & se ex hoc dirigendi; secus si fiat ex curiositate, joci vel risûs causâ; secluso tamen semper scandalo, quod addo, quia si prudenter judices, hos divinatores non ex joco aut scientia naturali agere, sed ex superstitione aut pacto diabolico, nequaquam consulere licet, hoc enim esset inducere ad peccatum. Dixi: *ex signis improprietatis;* nam si signa habeant naturalem connexionem saltem probabilem cum effectu futuro vel occulto, cum prædicere, non erit illicitum; sic ex motu, situ, cursu, conjunctione vel oppositione astrorum divinare eclipses, ventos, pluvias, tempestates, sterilitatem, malum non est, item temperamentum hominis sub tali astrorum constitutione concepti vel nati, ejus naturale ingenium inclinationem in bonum vel malum, quia certum est, quòd astra inclinent; similiter ex physiognomia, hoc est, ex corporis humani temperamento, vultu, manuum corporisque lineamentis, aut etiam ex somniis animi inclinationes humorumque temperies aliaque similia rectè judicantur; experienciâ enim constat, quòd sanguinei læta somniant, cogitent & ament; melancholici e contra tristia, mortes, infirmitates; phlegmatici gravia, lapsus, submersiones: item qui in somnis impuris resistunt cogitationibus, mentè casti habentur; qui

verò facilem præbent assensum in somno, periculum est, ut & vigilantes consentiant, & similia innumera. V. 10. Verùm tamen si ejusmodi divinatores effectus contingentes, motus, tempestates, hominis propensiones, &c. majori certitudine affirmant, quàm ex astris, somniis, aliisque signis consequi possunt, non committunt peccatum superstitionis divinationis, sed temeritatis vel mendacii, *Suar. Laym. Sanch. l. 2. in dec. c. 38. n. 29.* Quid si quis mihi superstitione divinet, quòd ubi sunt tredecim in mensa, unus ex illis isto anno sit moriturus; aut quòd hæc navis sit submergenda, an propterea navim vel mensam declinare possum; item ex manuum lineis prædicat quis, me futurum Cardinalem, an ex ea spe licitè tendo Romam? *2. Cum Nav. Cajet. Tamb. Sanch. Sporer l. c.* ex illa spe vel timore aliqua agere vel omittere sine firma credulitate effectus futuri, non erit mortale, etsi sit stulta & meritò ridenda temeritas, si tamen sæpiùs vel ordinariè juxta ejusmodi prædictiones (idem est de somniis futurorum contingentium) te dirigeres, signum esset magnæ credulitatis, adeòque peccatum mortale. 4. Saburtia per cruces, aquam benedictam, Evangelium S. Joannis, oratiunculas & similia morbos sanans, committit superstitionem observantiam; nam quamvis hæc de se bona sint, si tamen fiant cum certa credulitate futuri effectus, quem Deus non promisit, fiunt superstitionis;

11.

& universaliter quotiescunque adhibentur ad effectum qualemcunque media imperinentia, vana, falsa, aut si bona & sancta sint, habent tamen admixtas circumstantias vanas vel inutiles ad talem effectum, aut denique si totum sanctum & bonum sit; si tamen in iis constituitur certa fiducia ad consequendum ejusmodi effectum, à Deo non promissum, certum est, esse superstitionem cum implicita saltem invocatione aut pacto cum demone, quod ex genere suo est peccatum mortale, DD. cit. Hinc superstitio est ad reddendos canes mutos uti textibus S. Script. uti ovis Crucifixo oblati, floribus ex Altari vel Monstrantia desumptis, aquâ, cerâ, sale aut aliis rebus ab Ecclesia benedictis ad sanandos homines vel pecora, cum certa fiducia consequendæ sanitatis, vel alterius effectus, quia ejusmodi certa vis neque ex se, neque ex Dei aut institutione Ecclesiæ illis inest, consequenter ille effectus censetur aliunde peti, scilicet à demone, qui etiam non vocatus se libenter ingerit, ut sub specie sanctitatis homines faciliùs decipiat. Dixi: cum certa fiducia exspectando effectum infallibiliter, quasi ex opere operato; nam per humilem deprecationem conjunctam cum applicatione alicujus rei ab Ecclesia permissæ, v. g. aquæ vel salis benedicti, exspectare aliquem bonum effectum, v. g. sanitatem pecorum, utique malum non est, nisi adhibeantur ceremoniæ vel circumstantiæ vanæ & superstitionis, ut quòd aqua debeat esse benedicta die

die Palmarum à Sacerdote, qui vocatur Joannes, in paramentis violaceis, &c. Ex dictis sequitur, similiter superstitiosum esse, per integrum annum quotidie orare preces S. Brigittæ, quamvis de se sanctissimas, cum certa credulitate, quod orantes morte æternâ nunquam sint damnandi, prout in quibusdam libellis falsò adferbitur, id fuisse S. huic viduæ revelatum; per hanc enim inanem fiduciam homines retrahuntur à Sacramentis, & orationi vim tribuunt infallibilem à Deo non promissam; idem est de aliis orationibus, jejuniis, si iis effectus aliquis infallibilis contra febres, dolores dentium, ictus gladii &c. tribuatur. 5. Quando est prudens dubium, an hæc vel illa res habeat vim naturalem ad hunc vel illum effectum, licitè præsumi potest, quòd sic; cum enim miræ sint causarum naturalium virtutes, præsertim herbarum, lapidum, &c. quæ etiam doctissimos sæpè latent, non est ratio sufficiens effectum tribuendi diabolo ex hoc, quòd illa virtus nobis incognita vel dubia sit; hinc saltem in necessitate licitum erit uti ejusmodi re dubiâ, in ordine ad sanitatem vel alium effectum necessarium; modò id non fiat cum infallibili fiducia, aditque protestatio de non volendo effectum casu, quo aliter quàm ope dæmonis haberi non posset, *Valent. Sanch. c. 40. Castrop. pun. 10. Sporer. La Croix l. c.* Ratio est, quòd per protestationem illam tollatur omne commercium

cum dæmone, & aliunde ex causa naturali effectus sperari potest: ex hac ratione Sporer cum multis damnare non audet usum virgæ avellanæ divinatoriæ, in quantum per ejus inclinationem dereguntur metalla subterranea auri & argenti, nec damnare ausim ego, etsi in oppositum multas rationes adducat *La Croix n. 35.* Dimittere anulum in vasculum vel vitrum ex fune pendentem inter pollicem & indicem ad indicandas horas diei vel noctis jam communiter pro superstitione habetur; si certum est, rem à causa naturali esse non posse, dubitetur autem, an sit à Deo vel diabolo, præsumitur esse à diabolo, quia constat se Deum rebus vanis non immiscere, DD. cit. 6. In necessitate ad curandum, v.g. gravem morbum ab aliò non curabilem, licitè consuli potest de magia suspectus, modò prudenter credatur, non arte magicâ, sed scientiâ naturali curaturus; si de hoc dubites, vel etiam omninò credas, eum usurum medio superstitioso, adhuc te ejus operâ uti posse affirmant *Sanch. Less. Suar. Sporer cum Castrop. pun. 12.* tum quia in dubio nemo præsumitur malus, tum quia ex gravi causa petitur aliquid, quod licitè & sine peccato præstari potest; potest enim, ut supponitur, curare medio naturali, & pater à pati in petitione mutui ab usurario; sed meliùs contradicunt *Cajet. Wiggers apud La Croix n. 44.* quia hoc esset petere vel admittere beneficium à dæmone, & cum eo

habere commercium, vel saltem se hujus periculo scienter exponere, quod non tenet de accipiente mutuum ab usurario; in dubio an magus vel saga habeat medium naturale curandi vel tollendi maleficium, examinandi erunt super medio adhibendo, si modum curandi edicere nolint, præsumendum est de medio magico vel superstitioso, adedque tunc eorum opera nullatenus est adhibenda, quia intrinsecè malum est petere commercium dæmonis, ejusque beneficio velle sanari. 7. Si maleficus maleficia posita sine novo maleficio tollere possit, ad hoc tenetur ac cogi potest & debet; secus si opus sit novo maleficio, quale censetur esse, si morbus vel febris ab homine transferatur in canem, cattum, vel alium hominem, aut si pro recuperando butyro vel lacte magicè subtracto, lac coquatur ad ignem, dolore tam diu in sagam translato, usque dum maleficium tollat; aut si speculum magicum inspiciatur, ad dignoscendum furem, adulterum, &c. Licite autem maleficia tolluntur, removendo signa magica, sive per magum ipsum, sive per quemvis alium, v. g. dæmon homines vel animalia intoxicavit ad positionem ollæ plenæ intextis capillis, ossibus, murium, serpentum, &c. quilibet ejusmodi signum auferre potest, imò ex charitate tenetur, si commodè possit: Item licite removetur conditio, sine qua non persistit aut perdurat maleficium. V. g. solet diabolus cum ma-

go vel saga pacisci, inficiam, quem tu incantaveris, insufflaveris, tetigeris, &c. nisi mox ipse se cruce signet, aquâ lavet, repercutiat, aut eo die pulvem comedat, licitum erit tunc se cruce signare, repercutere, lavare, pulvem comedere, quia hoc non est ponere signum magicum, sed impedire per medium de se non malum: hâc ratione judices jubent magos exui, radi, lavari, ne ad tormenta insensibiles aut planè muti reddantur, *Sanch. Suar. Sayr. Sporer l. c.* 8. Qui impetravit per magiam vel superstitionem aliquid à dæmone, si illa res de se sit bona, v. g. sanitas, scientia, pecunia, (intellige non adulterina, vel furto à dæmone ablata) licite iis uti potest; quamvis enim gravissimè peccaverit ea ope dæmonis impetrando, tamen rei impetratæ usus de se malus non est, *Delrio, Victoria, Sanch. c. 41. n. 1.* 9. Religioni pariter opponitur *tentatio* Dei, quæ definitur, quòd sit dictum vel factum, quo quis vult experiri, an Deus habeat hanc vel illam perfectionem, an sit omnipotens, omniscius, misericors. Alia est Dei *tentatio formalis*, quâ quis dubitans de aliqua Dei perfectione, eandem vult experiri, ut si quis nolit dolere aut confiteri peccata, volens videre, an Deus non sit salvaturus absque his; hæc tentatio Dei formalis semper est peccatum mortale, opponiturque fidei, quatenus de perfectione Dei dubitat; spei, quatenus præsumit; Religioni specialiter, quatenus irreverenter explorare vult ali-

aliquod Dei attributum. Alia est tentatio Dei interpretativa, cum quis, etsi actu non dubitet de perfectione aliqua Divina, nec expressè intendat de Deo sumere experimentum, tamen aliquid agit, quod ex se refertur ad sumendum de Deo experimentum, ut si quis in lethali morbo respuat omnem medicinam commode parabilem, speretque à Deo miraculose sanari, aut si ex spe auxilii extraordinarii se temerè conjiciat in periculum, v. g. in aquas, in conflictum, è quibus liberari non possit nisi à solo Deo, *S. Th. q. 97. a. 8. & ibi Cajet. Valent. Less. c. 45. dub. 1.* fit tamen sæpè venialis, non tantum ex imperfectione actus, ob indeliberationem, simplicitatem, ignorantiam, sed etiam ex levitate materiæ, ut si quis in levi morbo respuat medicinam, confidens à Deo sanitatem consequi ex generali providentia nullo petito miraculo, *Tolet. Sayr. Less. Sanch. Sporer l. c.* Nec semper malum est perere miraculum, sed aliquando est actus spei & fiduciæ, si nempè id necessitas propriæ vel alienæ salutis exigat, ut si quis oret miraculose instrui in fide, eò quòd aliam instructionem habere non possit.

17. 10. Maledicta seu imprecationes (de quibus *V. cas. 17. n. 16.*) in homines, jumenta, aut alias creaturas absque speciali ordine vel relatione ad Deum non sunt propriè blasphemiæ; maledicta in Sanctos, Sacramenta vel res sacras indubiè sunt blasphemiæ, & quidem probabiliter ejusdem speciei cum blasphemis

in Deum, *Cajet. Bannes. Arrag. Bonacina, Sanch. c. 31. à n. 31.* Blasphemia tamen sæpè habet adjunctas alias malitiæ species, ut si fiat ex odio Dei vel proximi, ex desperatione, ex errore vel voluntario dubio in fide, quæ omnia specialiter in Confessione exprimenda sunt; & quidem blasphemia hæretica cum errore in fide est reservata in Bulla Cœnæ; qui ex consuetudine blasphema verba proferre solent, quamvis id non faciant cum plena advertentia ad malitiam, tamen sub mortali tenentur consuetudinem corrigere, vel non erunt absolvendi, quia ejusmodi verba sunt Deo valde injuriosa & scandalosa, *Less. l. 2. de just. c. 45. dub. 5. n. 30.* 11. Abuti verbis S. Scripturæ ad res turpes vel profanas cum contemptu semper est mortale peccatum contra reverentiam rebus sacris debitam, uti ad res honestas vel profanas facetias, si absit contemptus, neque tam sæpè fiat, ut censeatur esse contemptus, est tantum veniale, *Tamb. Gobat, La Croix n. 250.* 12. Circa adjurationem dæmonis tenenda sunt seqq. 1. Si fiat in ordine ad habendum ejus auxilium vel familiaritatem, per se patet, esse magiam; si autem adjuratio, Græcè exorcismus, fiat in ordine ad dæmonem in nomine veri Dei expellendum, est licita; quoad modum requiritur, ut fiat imperativè, v. g. exi, mando, ut facias, &c. si fiat deprecativè, v. g. rogo, ut facias, fac mihi hanc gratiam, nisi ignorantia excuset, est mortale, quia deprecatio præ se fert hu-

humilitatem, submissionem aut amicitiam, quæ ad dæmonem habere mortale est, *S. Th. 2. 2. q. 90. a. 2. Et ibi Cajet. Less. c. 42. dub. 13. à n. 70.*

2. Adjurans licitè interrogat ea, quæ ad dæmonis ejectionem sunt necessaria, longos, curiosos & inutiles sermones cum eo miscere est mortale, unam alteramve indifferentem quæstionem facere ob parvitatem materiae veniale, reputant *Sylves. Cajet. Less. l. c. Sanch. in dec. l. 2. c. 42. n. 25. Tamb. l. 3. c. 8. §. 2. cont. Castropalao.*

Dices 1. Loqui deprecativè cum dæmone est mortale, sed interrogare curiosa vel semel, est deprecativè loqui: ergo. 2. Est communicare cum dæmone, ejusque opera uti ad scienda incognita. 3. Quidquid facit dæmon, facit ex gravissimo Dei & hominum odio: ergo sine justa causa non possum eum interrogare; sic enim facio, ut de novo aliquid dicat ex DEI & hominum odio.

sc. Ad 1. N. Min. Interrogare simpliciter est tantùm exponere suum desiderium sciendi, non autem humiliter deprecari, potestque fieri imperativè: *Mando, ut dicas.* Ad 2. Illa communicatio est tantùm mortalis, ex qua prudenter præsumor, velle habere amicitiam & societatem cum dæmone, quod ex una vel altera quæstione judicari non potest. Ad 3. Dæmon semper est in habituali &

actuali odio Dei, quod per interrogationem curiosam non augeo vel renovo. 3. Exorcista concedere non potest, ut dæmon in alium hominem, etiam indeterminatum, exeat, quia quilibet habet jus, ut ab hoc hoste non infideatur; aliud est de bestia, quæ diabolo concedi posset, si non esset alius (quod rarè contingit) eum expellendi modus; cum enim obsessus sit quasi in extremo malo, alter rationabiliter invitatus esse non potest, ut bestiam suam pro proximi salute corporis forsan & animæ impendam. 4. Parochus est obligatus ex justitia, & in ejus defectu alii Sacerdotes ex charitate obsessum exorcizare, si sit spes diabolum expellendi. 5. Laicus solenniter exorcizans non peccat faltem mortaliter, si sit homo intelligens & pius, nec adsit Clericus, qui velit & possit, absitque scandalum, quod abesse credo, si dicat adstantibus, id in tali casu ex charitate proximi esse licitum. Ratio est, quia laicus licitè facit officium Acolythi in serviendo Missæ solenni: ergo & officium Exorcistæ, item in necessitate licitè baptizat; accedit, quòd omnis homo baptizatus, præsertim existens in statu gratiæ, habeat specialem vim in dæmones,

DD. cit.

C A S U S LXVI.

De Simonia.

Tlmon Clericus dubitat, an simonia ejusque pœnis sit obnoxius: 1. Quia fidele promissu temporale pro spirituali. 2. Commutavit spirituale pro spirituali. 3. Emit sacellum destructum, calicem consecratum, quem pro pretio elocat. 4. Dedit aliquid gratis, sed eâ intentione, ut ex gratitudine reddatur spirituale. 5. Emit S. reliquias, Officium, Sacrista, &c. 6. Servit Episcopo ex spe beneficii, frequentat chorum propter presentias. 7. Resignat beneficium Cajo, confidens, quod hic iterum sibi vel amico sit resignaturus. 8. Super dote Novitiorum & convivii paciscitur, nepotem in studiis alit, eâ conditione, ut Religiosus fiat. 9. Theologiam & Catechesin erga pretium tradit, Magisterium & Cathedram emit. 10. Sacramenta, etsi sit satis dives, non nisi erga pecuniam administrat, & pro majore labore plus exigit. 11. Pueros muneribus ad Religionem, & Superiores ad eorum admissionem allicit. 12. Aliquid exigit pro dispensatione, ejus omissione vel executione. 13. Pro dimissorialibus, pro approbatione, pro sententia in causa Ecclesiastica. 14. Pro obtinenda Romæ gratia vel justitia, pro habita visitatione. 15. Pro sepultura. 16. Pro jure Patronatus, decimarum. 17. Pro jure ad fructus beneficis, item pro eo, ut duo Religiosi sibi invicem dent vota

R. D. Jansen Pars I.

ad Prioratum vel Provincialatum. 18. In resignatione sibi privatim pensiones reservat vel redimit. 19. Aliquid dat pro recommendatione, pro faciliore aditu ad collatorem, vel ut sibi statim significentur beneficia vacantia. 20. Dat Cajo beneficium, ut se & nepotem ex eo alat, ejus debita solvat. 21. Mutuum a collatore suscipit, ut timore amittendi debiti beneficium conferat. 22. Ab Episcopo beneficium acceptat cum pacto instruendi ejus consanguineum. 23. Cajo non vult conferre beneficium, nisi rogetur à Tizio, quem sibi vult habere obligatum. 24. Promittit Tizio mille Missas vel reparare Ecclesiam, aut dare votum ad Pastorum, ut sibi det votum ad Decanatum. 25. Dat temporale, ut alteri sit mutuum conferendi spirituale. 26. Dat bona sua Ecclesie eo pacto, ut frater recipiatur in Canonicum. 27. Certat cum collatore, quod sibi beneficium non sit collaturus. 28. Dicit Cajo: Do vel dabo tibi beneficium, qui respondet: Accepto & do in gratiarum actionem mille aureos; vel: Da beneficium, ero gratus. 29. Postquam alius patrono heretico pecuniam pro beneficio obtulit, ipse plus offert. 30. Fratri suo emit titulum Ordinationis in mensa Abbatis. 31. In his excusat se per consuetudinem, vel saltem dubitat, an simoniam admiserit. 32. Dat pecuniam vel beneficium Cajo, ut à lite sibi

Ddd super

super beneficio intentata desistat, vel sibi debitum solvat. 33. Dat aliquid pro confirmatione vel possessione. 34. Vel ut apud confirmantem non denigretur. 35. Putat se non obligari ante sententiam, restituere beneficium simoniacum aut ejus fructus, tum quia simonia est tantum ecclesiastica vel confidentialis, tum quia non est completa, aut est ficta vel mentalis, aut beneficium dimittere non potest sine infamia vel gravi damno. 36. Quia simonia commissa est à tertio, & ipse tantum solvit munus à tertio promissum. 37. Tandem à simonia petit absolvi per Episcopum vel Religiosum Mendicantem. 38. Fructus & munera accepta restituit Ecclesie, pauperibus, vel danti. Pro Resol.

QUÆR. I. Quid est simonia?

I. 32. Est studiosa voluntas emendi vel vendendi aliquid spirituale vel spirituali annexum, *S. Th. 2. 2. q. 100. a. 1.* Malitia igitur simoniæ consistit in hoc, quod res spiritualis æstimetur tanquam aliquid æquabile vel commutabile cum re temporali, quæ est magna in Deum & res sacras irreverentia: si quis fictè sine animo se obligandi vel implendi promittat temporale dare pro spirituali vel contra, propriè non committit simoniam, nequidem mentalem, cum nihil det neque intendat dare vel commutare temporale pro spirituali, hinc nec pœnas incurrit, *Cajet. Sotus, Pyrrh. l. 5. t. 3. n. 9. & ibid. Wiestner n. 18.* peccat tamen mortaliter; est enim gravis irreverentia, ita abuti rebus sacris mentiendo & inducendo ad crimen simoniæ, quod credit

alterum committere; de cætero ad simoniam tria requiruntur: 1. *Materia spiritualis*, hoc est, ex se aut ex institutione Divina vel Ecclesie ad finem supernaturalem ordinata, ut gratia, Sacramenta, sacra reliquia, S. ceremoniæ, orationes privata & publica, omnis actus jurisdictionis Ecclesiasticæ; ut dispensatio in votis, juramentis, aut impedimentis Ecclesiasticis, absolutio à peccatis & censuris, collatio indulgentiarum, officii, beneficii vel dignitatis Ecclesiasticæ, item omnia his annexa, ut jus Patronatus, jus decimandi, jus ad redditus beneficii, denique omnia vasa & paramenta sacra, quæ talia, res ab Ecclesia benedictæ, &c. 2. *Re-* 1.
quiritur pretium temporale, sive pecunia, sive quodcumque aliud per modum pretii æquiparatum rei sacra; unde extra materiam beneficiorum non est simonia, dare rem spiritualem pro spirituali, Reliquias pro Reliquiis, Calicem pro Ciborio, Missas pro eleemosynis vel orationibus, *Gonzales, Chockier, Laym. Leuren. l. 3. q. 90.* quia nulla est irreverentia, si una res spiritualis commutetur cum alia, vel constituatur quasi pretium alterius; imò potest excessus valoris materialis unius compensari per pecuniam, ut cum calix mutatur cum calice, Ecclesie cum Ecclesia, *c. ad questiones de rerum perm. Haunol. de just. t. 6. t. 2. n. 568.* Dixi: *Extra materiam beneficiorum*; nam omnis contractus circa beneficia iisque annexa initus sine autoritate Superiorum est simonia, saltem juris Ecclesiastici, velut

3. velut permutare beneficia authoritate propriâ, aut in iis constituere pensiones, ut latius dicam *q. 10.* Neque est simonia, dare rem temporalem pro spiritali materialiter tantum, ut pecuniam pro calice consecrato, pro Agnis Dei, pro vestibus sacris, oleo & pane benedicto, Ecclesiis, Sacellis, loco sepulturæ, &c. modò carius non vendantur ratione consecrationis, quia tunc non venditur ipsa consecratio, sed materia sola, aurum, fundus, &c. De Ecclesia quidem dicitur *c. querelam, de sim. quod nec emi, nec redimi possit*; sed *d. c.* loquitur de venditione Ecclesiæ Regularis sine consensu Capituli, & ea constitutio contrariâ praxi abrogata est: notandum etiam, quòd prædicta ad usus sacros integra vendi possint; ut vendantur ad usus profanos, debent priùs confringi, ut amittant consecrationem, imò ligna & lapides Ecclesiæ etiam destructæ sine licentia Superiorum vendi prohibentur, *Sylvest. V. Simonia q. 12. Valent. Soto, Nav. c. 23. n. 108.* neque potest vestis, calix, vel alia res sacra erga pretium elocari, quia hoc esset vendere usum rei sacræ, *Suar. l. 4. de sim. c. 14. Engel l. 5. t. 3. n. 18.* 3. Ad simoniam requiritur, ut detur aliquid ex pacto im- vel explicito; nam ex mera liberalitate vel gratitudine aliquid dare vel recipere, non est simonia; pactum explicitum est, in quod partes expressè consentiunt, v. g. do beneficium, ut des pecuniam, ut remittas debitum, ut des mutuum, ut concedas usum domus, &c. & hoc vocatur *munus à manu.* Vel; Do be-

neficium, ut mihi servias, causam meam evincas, & vocatur *munus ab obsequio.* Vel: Procurabo beneficium, si me laudes, recommends, & dicitur *munus à lingua.* Pactum implicitum est, cum partes quidem expressè non conveniunt, ex circumstantiis tamen satis intelligitur, quòd dans spirituale velit obligare ad retribuendum temporale, vel econtra; ut si dicas: Da beneficium, ero tibi gratus, subintelligendo, per temporale, ut hodieum plerumque subintelligitur, nam si non retribuas, communiter habebis ingratus. Quòd si nullum pactum interveniat, adhuc poterit esse simonia mentalis, putà si detur temporale, ut sit finis vel motivum conferendi spirituale, vel detur spirituale eâ intentione, ut alter obligetur dare temporale, non ex iustitia, sed ex gratitudine aut benevolentia; tunc enim etsi signatè tantum aliquid intendatur vel petatur ex gratitudine, virtualiter tamen intenditur ut pretium; gratitudo enim non obligat ad aliquid determinatè, minùs ad aliquid temporale; nam gratitudini satisficit, si pro benefactore oretur, Missa legatur, eleëmofyna detur, &c. Hinc Inn. XI. benè damnavit Prop. 45. *Dare temporale pro spiritali non est simonia, quando temporale non datur tanquam pretium, sed duntaxat tanquam motivum conferendi vel efficiendi spirituale, vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spiritali aut econtra.* Item 46. *Et id quoque locum habet, etiamsi temporale sit principale motivum dandi spirituale, imò etiamsi sit finis ipsius rei spirituales.*

lis, sic ut illud pluris aestimetur quam res spiritualis. Vid. dicend. n. 25.

QUÆR. II. Quotuplex sit simonia?

5. *Pr.* Simonia dividitur Primò in eam, quæ est juris divini, & eam, quæ est juris humani seu Ecclesiastici. *Simonia juris Divini* est, quæ propter intrinsecam malitiam à Deo prohibetur, ut cum venditur, vel erga temporale quomodocunque commutatur res propriè spiritualis, ut Sacramenta, S. Reliquiæ, Officia spiritualia &c. Gravissima enim est irreverentia, si res spiritualis tam vilis habeatur, ut instar mercium vel rerum temporalium pretio venalis exponatur, vel commutetur, nec in hoc datur paritas materiæ, *Nav. Suar. Sanch. l. 1. in dec. c. 4. n. 1. Wiestner l. c. Reiffenst. l. 5. t. 3. n. 11. Simonia juris humani* dicitur, quæ ab Ecclesia ex motivo Religionis prohibetur, ut cum beneficium permutatur vel resignatur pro beneficio, de quo *infra* q. 10. aut venditur vel commutatur res non propriè spiritualis, sed spirituali annexa, vel ad eam ordinata, velut officium Sacristæ, œconomi, thesaurarii, Advocati Ecclesiæ, organædi &c. *c. si quis Episcopus c. 1. q. 1. c. salvator c. 1. q. 3.* intellige, si exerceri soleant per Clericos, secus si per Laicos, *Sylves. Suar. c. 25. n. 3. Pyrrh. n. 121.*
6. *Secundò* dividitur simonia in mentalem, conventionalem, realem & confidentialem. *Mentalis* non consistit in nudo proposito, sed in actuali collatione rei spiritualis, cum voluntate vel intentione obligandi, aut saltem

movendi accipientem ad retribuendum aliquod temporale, vel contrà, quamvis id exterius non significetur, neque ulla conventio im-vel explicita interveniat, sed sola spes aut voluntas aliquod temporale pro spirituali tanquam ex debito recipiendi, ut si Prælatus beneficium conferat Clerico, ut ideo obligetur vel moveatur ad ei serviendum, aut Clericus serviat Episcopo eâ intentione, ut ei loco mercedis debita conferat beneficium, *Valent. Castropalao pun. 2. n. 3. Wiestner n. 7.* Item simonia mentalis est, si spirituale principaliter fiat vel intendatur propter temporale, aut contrà, ut si quis Missam legat, Sacramenta ministret, concionetur, chorum frequentet, propter distributiones vel stipendium temporale, in eo sistendo, si temporale intendatur velut pretium æquivalens rei spirituali, *D. Th. quodl. 8. a. 11. Cardenas 2. cris. d. 27. c. 5. a. 2.* & patet ex dictis n. 5. Cerrum est, hanc simoniam mentalem esse peccatum, quia in animo æquiparat & commutat spirituale cum temporali, *Gonzales, Suar. Leuren. l. 5. q. 71.* *Simonia conventionalis* est externa conventio seu pactum im-vel explicitum dandi vel recipiendi aliquid spirituale pro temporali, conventionem tamen nondum impletâ ex utraque parte; est gravius peccatum quam purè mentalis. *Simonia realis* vocatur, quæ est ex utraque parte completa, ita ut unus tradiderit pecuniam saltem ex parte, & alter beneficium. *Simonia confidentialis* est, si quis sine expressâ
Papæ

Papæ licentia alicui procuret beneficium, conferendo, eligendo, præsentando, instituendo, confirmando, resignando, dando in commendam cum certa confidentia, id est cum pacto vel quasi pacto, ut is cui procuratur, illud ipsi vel alteri resignet, aut pensiones solvat, *Engel n. 32. La Croix l. 3. p. 1. n. 63.* potestque esse realis, vel purè mentalis, ut per se patet.

8. QUÆR. III. An simonia sit, pro ingressu vel receptione in Religionem accipere vel exigere temporale?

8. 1. Est simonia juris Divini pro ipsa receptione ad Novitiatum vel Professionem temporale recipere tanquam pretium, quia sicut Status Religiosus, sic & receptio ad illum est aliquid spirituale, *S. Th. q. 110. a. 3. Sibi Sylvius, Suar. l. 4. c. 17. à n. 4.* Idem est, si Monasterium alicui personæ det quid temporale, eo pacto, ut Monasterium ingrediatur, quia hoc est pretio emere vel conducere alterius ministerium spirituale, *Pyrrh. n. 61.* 2. Licitum est in Monasteriis non satis fundatis non tantum accipere spontè oblata, sed etiam aliquid exigere in dotem vel sustentationem personæ assumendæ, *S. Th. l. c. Sibi Cajet. Sylvius, Sylves. March. Engel. n. 21. Castrop. pun. 9. n. 4.* quia sustentatio non est aliquid spirituale; & sicut pro Sacramento matrimonii nihil licet exigere, benè autem pro onere sustentandi conjugem, ita & hîc; nec obstat *c. quoniam de sim.* ubi tamquam simoniacum pro-

hibetur etiam sub prætextu paupertatis aliquid temporale exigere; nam loquitur tantum de prætextu falsæ paupertatis, quando Monasterium verè inops non est. 3. Si Monasterium sit satis dotatum, ita ut ex redditibus præhabitis recipiendos commodè alere possit, est simonia pro onere sustentandi vel titulo dotis temporale exigere, etaret *ex c. non satis, c. veniens, c. dilectus de simon.* omnes cum *D. Th. in 4. dist. 5. q. 3. ad 3.* Præcipua difficultas est, an sit simonia solius juris Ecclesiastici, contra quam consuetudo prævalere possit, vel Juris Divini, ut docet *Reifensul à n. 170. cum March. Rodriq.* Idque probari potest 1. *ex d. c. quoniam & extrav. 1. de sim.* ubi contraria consuetudo dicitur corruptela. 2. Quia Monasteria opulenta nihil possunt exigere titulo necessariæ sustentationis, nec est alius titulus: ergo exigunt temporale pro ipsa admissione, *Sylvius a. 3. concl. 5.* idque meritò præsumitur, si assumptus nullum aliud talentum Religioni utile adferat præter pecuniam, *Steph. tr. 4. d. 11. n. 40.* 3. In collatione beneficii aliquid exigere pro jure ad fructus, est simonia juris Divini, quamdiu hoc jus est connexum cum officio spirituali, ut dicam *inf. n. 17.* Sed jus ad plenam sustentationem in monasteriis satis fundatis est connexum cum statu Religioso non minus quàm cum beneficio: ergo. 4. Ab eo qui legitimè est electus, non potest aliquid peti pro confirmatione, quia jus ad eam habet, sed Religiosus

Ddd 3 etiam

etiam jus habet ad sustentationem: ergo. 5. Talis exactio in Monasteriis opulentiſſima eſt ſcandalofa, & retrahit à religione: ergo. Conſuetudo contraria repugnat juri naturali & Divino. E contra hanc ſimoniam eſſe tantum juris Eccleſiaſtici, ideòque conſuetudinem contrariam, quæ in Germania paſſim invaluit, præſertim pro Monialibus, damnandam non eſſe, docent *Sylveſ. Sotus l. 5. q. 6. a. 2. Arrag. q. 100. a. 3. Suar. c. 17. n. 3. Sporer n. 38. Pyrrh. n. 59.* Rationem dant 1. quia talis conſuetudo ſcitur & toleratur ab Eccleſia. 2. Non datur temporale pro ipſa receptione, ſed in ſuſtentionem recipiendi, & augmentum perſonarum ac cultus Divini. 3. Ad portanda onera matrimonii carnalis poteſt maritus quantumcunq̃ dives petere ab uxore dotem: ergo & Monasterium à Religioſo. 4. Monasterium poſt profeſſionem ſuccedit loco filii, & jam tum habet ſpem ſic ſuccedendi: atque illa ſpes eſt pretio æſtimabilis: ergo ejus intuitu aliquid exigi poteſt. Utraque ſententia eſt probabilis, ſed prior videtur juri & decori religioſo conformior. 5. Si Abbas alat aliquem in ſtudiis eà conditione, ut monasterium ingrediatur, vel ſi nolit, victum ſolvat, non eſt ſimonia, quia relinquit ei ingreſſum liberum: ſecus ſi eum abſolutè obliget, *Suar. Caſtopalao l. c. cont. Sanch.* An in luſu liceat exponere Miſſam, Roſarium, vel aliud ſpirituale erga pecuniam, dixi *Caſ. 59. n. 15.* 6. Quod attinet ad abuſus, qui fiunt circa apparatus

& ſumptus conviviorum in ſuſceptione & profeſſione Regularium, & dona, quæ cum exactione pacto im-vel-explicito pro veſtiaria, infir- maria, Bibliotheca, &c. abſque vera neceſſitate exiguntur, ea conſuetudo tanquam corruptela reprobat, *in cit. extrav. Nav. Suar. Pyrrh. n. 60.* Ratio eſt, quòd non ſit titulus ea exigendi, ergo exiguntur pro ipſa receptione ad Ordinem, quæ eſt quid ſpirituale.

QUÆR. IV. An ſit ſimonia, exigere aliquid pro doctōne vel magiſterio?

Re. 1. Certum eſt, pretium accipi poſſe pro actu docendi ſcientias profanas, Matheſin, Philoſophiam, Jurisprudentiam, imò & Theologiam tam moralem, quàm ſpeculativam, quia harum finis eſt, inſtruere intellectum ad cognoscendas naturaliter veritates Theologicas; Theologia verò myſtica ſeu Aſceſis, Catecheſis, Concio, inſtructio in fide pro pretio fieri non poſſunt, quia ex fine ſuo ordinantur ad excitandos affectus ſupernaturales, ideòque ſunt intrinſecè invendibilia, *S. Th. q. 100. a. 3. ad 2. & ibi Cajet. Suar. c. 18. n. 2.* 2. Pretium accipi poteſt pro cathedra vel licentia docendi, pro gradu Magiſterii vel Doctōratus, pro reſolutione caſus conſcientiæ, &c. *S. Th. l. c. & ibi Arrag. Suar. l. c. Leur. q. 83.* quia nihil datur pro ſpirituale, ſed pro re vel labore naturali.

QUÆR. V. An aliquid dari vel exigi poſſit pro Sacramentorum adminiſtratione?

Re. 1.

10. *§. 1.* Pro ipso Sacramento dare pretium, est simonia juris Divini, quod etiam tenet de Sacramento matrimonii, etsi includat contractum civilem, quia est verum Sacramentum, potest tamen exigi dos, & quidem eò major, quò major est contrahentium inæqualitas, quia sic nihil petitur pro ipso Sacramento, *S. Th. Pyrrh. n. 12. Illsung. t. 5. n. 309. Wiestner. n. 36.* Item potest aliquid dari pro redimenda vexa, si in necessitate Sacramentum injustè negetur, aut tyrannus injustè detineat Eucharistiam, S. Reliquias, &c. quia id non datur ut pretium Sacramenti, vel rei sacræ, sed ut à peccato desistat. 2. Certum est, pro administratione Sacramentorum, pro Officio Divino, Litanis, precibus, sepultura, assistentia matrimonii, &c. temporale exigi posse, non ut pretium, sed in stipendium sustentationis ministrorum; nam *dignus est operarius mercede suâ, Matt. 10. Et qui servit Altari, æquum est, ut vivat de Altari, 1 Cor. 9. v. 13.* Nec obstat, quòd Minister fortè sit dives, vel aliunde sustentationem habeat; nam hoc per accidens est, & debetur sustentatio etiam ex hac actione spirituali: non tamen fas est Parocho, ob negatum injustè stipendium negare Sacramenta, sed oportet, ut aliâ viâ jus suum prosequatur, *c. 4. 36. §. 42. de sim. Engel. l. 5. s. 3. n. 14. Reiffenst. n. 200.* 3. Ratione majoris laboris plus exigi potest, non quidem ut pretium, si labor actioni spirituali sit intrinsecus, sed in susten-

tationem; qui enim plus laborat, majori sustentatione dignus est, idque à potiori tenet de labore extrinsecò, ut si debeas concionari, dicere Missam, statis horis, in loco diffito, cum cantu, &c. & hæc beneficio tuo annexa non fuerint, nunquam tamen plus exigi poterit, quàm lex vel consuetudo permittat, *Gutierrez, Valent. Sot. Suar. c. 21. n. 15.*

QUÆR. VI. Utrùm sit simonia, aliquid dare vel exigere pro actu virtutis?

§. 1. Affirmativè, si exigatur temporale ut pretium, secùs si permitte- 11. te lege vel consuetudine detur ut stipendium sustentationis. 2. Potest dari spirituale ex spe & intentione consequendi temporale, dummodo temporale non sit finis principalis, vel econtra; sic enim habet consuetudo, ut detur Religiosis aliisque pauperibus eleemosyna, spe, ab iis obtinendi orationes; & Religiosi offerunt secularibus suas preces & Sacrificia, spe consequendi temporalia; pueris dantur munera, ut alluciantur ad Confessionem, Communionem, S. Ordines, Statum Religiosum, &c. hæreticis promittitur matrimonium, ut convertantur, maleficio vita, si fiat Catholicus; neque est simonia, Superioribus vel aliis absque omni pacto offerre munuscula, ut faciliteretur admissio in Religionem, quia id nullo jure prohibitum est; & ejusmodi munuscula non dantur ut pretium rei spiritualis, sed ut incitamentum ad bonum, *Reiffenst. n. 89. Castropalao p. 11.*

p. 11. n. 2. *La Croix* n. 189. si verò detur cum pacto vel obligatione, erit simonia, *Suar. c. 16. n. 16. Less. c. 15. dub. 12.* imò in materia beneficiorum est simonia, etiam si absque omni pacto detur ex solo motivo vel fine obtinendi spirituale pro temporali, vel contra, ut magis explicabitur n. 25.

QUÆR. VII. An aliquid dari possit pro potestate spirituali, vel ejus usu, vel non usu?

12. R. 1. Dare pretium pro potestate spirituali, v. g. excommunicandi, absolvendi, dispensandi, eligendi, præsentandi, aut etiam pro ipso actu absolutionis, dispensationis, electionis, confirmationis, institutionis, installationis, immissionis in beneficium, &c. item pro omissione horum actuum, est simonia, quia hæc omnia sunt quid spirituale vel spirituali annexum, & ordinantur ad salutem animarum. 2. Si indignus absolvatur propter temporale, simonia committitur; nam esto non vendatur tunc verè absolutio, quæ nulla est, venditur tamen usus vel potius abusus potestatis spiritualis, *Suar. c. 19. n. 2. Leur. q. 77.* qui etiam dicunt, esse simoniam, si Confessarius pœnitentem obliget ad dandas sibi eleëmofynas, quod plerùmque saltem scandalosum est. 3. In dispensationibus solet aliquid exigi, non in pretium, sed in multam, vel in sustentationem dispensantis aut ejus Officialium, attamen Ordinarii aliique Officiales exequentes dispensationem à Sede

Apost. concessam non possunt pro examinatione testium vel alio labore pecuniam accipere, nequidem in sustentationem, cum id ipsum in litteris commissionis sub excommunicatione reservata, & nullitate dispensationis specialiter interdicti soleat, *Nav. Castropalao p. 12. n. 12. Reiffenst. n. 217.* neque hîc excusare consuetudinem ex variis declarationibus S. Congreg. docet *Garc. de benef. p. 8. c. 1. n. 102.* Notario tamen pro examine testium & sumenda informatione super veritate narratorum in supplica permittitur quarta pars ducati; DD. cit. 4. Simonia est dare vel accipere pretium pro consecratione templi, calicis, campanæ, quia hæc actiones sunt spirituales, posse tamen ab Episcopo quid exigi in agnitionem Superioritatis, docet *Pyrrhing n. 34.* quid ni pro expensis itineris, si ita habeat consuetudo. 5. Pro collatione Ordinum vel primæ Tonsturæ, pro dimissorialibus, testimonialibus citra simoniam nihil dari, aut ab Episcopo vel ejus ministris, etiam spontè oblatum, acceptari potest, nullâ consuetudine etiam immemoriali obstante, *Trid. sess. 21. c. 1. de ref.* permittitur soli Notario decima pars autem, si salarium non habeat, vel ita permittat consuetudo, uti in his partibus, in quibus *Trid.* secundam illum vigorem non esse receptum testatur experientia & *La Croix* n. 167. 6. Similiter tanquam simoniacum prohibetur omnis datio vel acceptio munerum, etiam spontè

spontè sive ante sive post oblatorum intuitu examinis ad Parochiam, ab hac simonia dantes & acceptantes absolvi nequeunt, nisi dimissis beneficiis, quæ quomodocunque etiam ante obtinebant, & ad alia impostèrùm inhabiles reddantur, *Trid. sess. 24. c. 18. de ref.*

7. Est simonia, si iudex in causa Ecclesiastica accipiat pretium pro sententia, quia est actus jurisdictionis spiritualis; si tamen indigeat assessore, pro eo stipendium sustentationis exigere potest, *Pyrrh. à n. 40. Engel. n. 20.* 8. Bonif. VIII. Greg. XIII. & Alex. VII. in Bulla 19. data 2. Maji Anno 1656. sub excommunicatione & nullitate gratiarum obtentæ prohibent omnes donationes, promissiones, etiam apud mediatos intercessores vel promotores factas, pro obtinenda pro se vel alio justitia vel gratia apud S. Sedem, permittunt tamen mercedem convenientem pro labore illis, quibus non incumbit expeditio justitiæ vel gratiæ. 9. *Trid. sess. 24. c. 3. de ref.*

14. præcipit visitatoribus Ecclesiasticis sub pœna dupli, ne ultra procuraciones canonicas, hoc est, victum pro se & suo moderato comitatu necessarium quidquam, etiam gratuitò oblatum, à visitatis per se vel suos acceptent, consuetudine quâcunque etiam immemoriali non obstante, unde inferunt *Barb. Pyrrh. l. 3. t. 39. n. 70. Engel. ibid. n. 16. Reiff. n. 56.* visitatores non posse exigere expensas factas in eundo vel redeundo, in conducendo aut emendo equos, minus æstimare equos mor-

R. D. Jansen Pars I.

tuos, vestes detritas, &c. quia vi *Trid. solus victus debetur, & quidem tantum ad dies, quibus fit visitatio; sed hic rigor non videtur ex toto receptus, quia passim videmus à viris doctis & timoratis exigere expensas necessarias itineris, ne visitatio iis præter laborem insuper damnum causet, absterreatque à functione tam salutari, neque aliquid petitur pro ipsa visitatione, quod esset simoniacum, sed pro expensis aut labore, S. Th. q. 100. a. 3. ad 3.*

QUÆR. VIII. An vendi possit sepultura?

15. R. 1. Jus sepulturæ in loco sacro absque simonia vendi non potest, *c. quarta & seqq. de sim.* potest tamen vendi locus vel fundus, sicut vendi potest calix consecratus, quantum valet ejus materia; quia sic non venditur benedictio, nec propriè jus sepulturæ, sed illud materiale, ad quod alia sequuntur, *S. Th. Suar. l. c. Cardenas, Pelliz. de reg. t. 8. c. 5. n. 172.* 2. Etiam pro actu sepulturæ pretium exigere est simoniacum, exigere tamen potest, quod vel gratis offertur, vel in sustentationem aut fabricam Ecclesiæ dari consuevit. Et hæc ratione excusantur, qui plus ab is petunt, qui honoratori loco inhumantur, æquum enim videtur, ut tales plus contribuant, non in pretium, sed sustentationem ministrorum, vel fabricam Ecclesiæ, si ita consuetudo habeat, *Arrag. Sylves. Plat. Laym. n. 36. Castropalao p. 8. n. 4. Pyrrh. n. 40.* qualiter res

Ecc

be-

benedictæ, ut Agnus Dei, vestes, Ecclesiæ, calices, &c. vendi possint, dixi q. 1.

QUÆR. IX. An vendi possit jus Patronatûs, decimarum vel fructus beneficii?

16. R. 1. Vendere Jus Patronatûs seorsim est simonia, at potest vendi fundus vel prædium, cui Jus Patronatûs annexum est, modò obinde non augeatur pretium; est autem suspicio ideo augeri pretium, & simoniam committi, si in contractu de eo fiat expressa mentio: in dubio præsumitur, quòd mentio fiat non ratione venditionis, sed ut emptor sciat jura rei venditæ annexa, *Castropalao pun. 14. n. 5. Engel. n. 25. Pyrrh. n. 75.* 2. Neque vendi potest jus directum decimandi, quia est spirituale, vel spirituali antecedenti annexum; potest tamen jus decimandi in uno loco permutari cum jure decimandi in alio; certum etiam est, ipsos fructus decimarum, frumenta, vina, &c. vendi posse, eùm nihil sint spirituale, nec de se spirituali annexum; imò ipsum jus utile decimandi, si auctoritate Papæ vel ex consuetudine separatum sit à jure directo, quòd semper manet penes Ecclesiam, illud poterit laicis competere, vendi & emi, *Engel. n. 22.* 3. Fructus beneficii vendi & locari possunt etiam ad longum tempus; prohibetur quidem *extrav. ambitiosa*, ne locentur ultra triennium, sed nullibi ferè id est receptum, teste *Nav. Cajet. Tolet. apud Castropalao p. 13. n. 5.*

QUÆR. X. Qualiter committatur simonia circa beneficia Ecclesiastica?

R. 1. Certum est, beneficium absque simonia vendi, seu pro eo pecuniam accipi non posse, & quamvis plerique Canonistæ cum Julio Claro, Garcia, &c. dicant, id esse simoniam solius juris Ecclesiastici; Theologi tamen communiter docent, esse simoniam jure Divino prohibitam, *S. Tb. sup. a. 4. in Corp. Suar. Castropalao p. 3. Pyrrh. n. 75. La Croix n. 118.* Nam quamvis beneficium includat duo, Officium scilicet spirituale, & jus ad fructus seu emolumenta temporalia; tamen hoc secundum jus fundatur in primo, tanquam in primario, eiq̃ue est annexum & accessorium; quamdiu ergo à suo principali per Papam (cui soli hoc comperit) separatum non est, vendi non potest, quin hoc ipsum censeatur vendi ipsum principale seu Officium spirituale; nec obstat, quòd vendi possit calix consecratus quoad materiam, aut fundus, cui annexum est Jus Patronatus; nam in his spirituale per accidens connexum est temporali, tanquam in præsupposito, idèdque temporale secundum suum valorem æstimari & vendi poterit absque hoc, quòd censeatur vendi spirituale; at jus percipiendi fructus è beneficio fundatur in Officio spirituali, tanquam in præsupposito & principali intuitu, ejus fructus debentur; idèdque dum venditur jus ad fructus, censeatur & principale

- amicum sustentet aut juvet in solvendis debitis, hoc enim est onus beneficio extrinsecum. 5. Si mutuum suscipias à collatore, ut ille te cogatur eligere vel conferre beneficium, ne alioquin ob tuam impotentiam debitum recipere non possit, es simoniacus, quia timore injusto damni temporalis emis votum, alter tamen sic dando votum non peccat, quia id facit ad redimendam injustam vexam, *Less. Laym. Pyrrh. n. 193.* Si bonâ fide mutuum accepisti, & alter timore perdendi creditum te spontè eligat, nec tu nec alter est simoniacus, quia beneficium dat liberè & sine pacto, ut moveat te ad faciendum id, ad quod ex justitia teneris.
22. 6. Qui acceptat beneficium cum pacto instruendi juventutem, vel quia instruxit, si beneficium sit loco pretii vel mercedis debitæ, dans & acceptans est simoniacus, secùs si acceptet beneficium, cui onus docendi autoritate Superioris est adjunctum, colligitur ex *Trid. sess. 5. c. 5. sess. 23. c. 18.*
23. 7. Est simonia, si quis Cajo nolit conferre beneficium, nisi rogetur à Titio, quem vult sibi habere obligatum, quia erga beneficium emit obligationem Titii; si tamen id fieret absque pacto, non esset simonia, *Laym. Pyrrh. n. 138.*
24. 8. Si quis se obliget ad dandum mille in usus pauperum, vel ad legendum mille Missas, eâ conditione, ut alter det vel procuret beneficium, est simonia; idem tenet, si sic paciscantur:

Da mihi votum, & ego dabo tibi vel tuo consanguineo votum, quia Ecclesia circa beneficia prohibuit omnes pactiones sine consensu Superiorum, etiamsi spirituale detur pro spirituali, v. g. fructus elemosynarum aut Missarum pro beneficio, vel votum pro voto; idem videtur dicendum, si quis, ut obtineat beneficium, promittat aliquid dare ad fabricam vel reparationem Ecclesiæ, ut expressè habetur *c. ex multis l. 9. 3.* non tamen erit simonia, si illa obligatio sit beneficio annexa; quia tunc vitalis pacti nullum onus novum imponitur, sicut si eâ conditione detur beneficium, ut persolvat horas Canonicas, legat Missas à fundatore impositas, &c. 9. Dare temporale, v. g. obsequium, pecuniam, mutuum eâ intentione, ut alter ex eo tanquam ex sine seu motivo moveatur ad dandum beneficium vel votum, aut econtrâ, est simonia saltem juris Ecclesiastici, patet ex *Propos. damnatis sup. n. 4.* quamvis oppositum antehac docuerint DD. gravissimi. Ratio est, quòd si temporale sit motivum dandi spirituale, vel contra, tunc temporale se habet ut pretium virtuale; cùm enim non detur alio motivo vel titulo, datur reipsa pro beneficio: ergo committitur simonia, quam etiam admittit, qui recipit temporale, & propter hoc movetur ad dandum beneficium; & sicut iudex, qui idèd fert sententiam iniquam, quia accepit munera, dicitur vendere justitiam, ita ille, qui

qui propter munera confect beneficium, dicitur vendere beneficium, quamvis nullum aliud pactum interveniat; si tamen munus temporale sit exigui momenti, non præsumitur simonia, quia tunc retribuens spirituale non censetur ad hoc fuisse motus à munere, nec alter per munus censetur movere voluisse, *Cardenas, La Croix n. 73.* si verò etiam antecedenter detur temporale, non ut alter pro temporali reddat spirituale; hoc enim esset velle, ut temporale fiat motivum conferendi spirituale, quod damnatum est; sed tantum eà intentione, ut conciliet sibi ejus amicitiam, benevolentiam vel gratitudinem, ex qua expectatur collatio beneficii, vel aliquid aliud, non est simonia, quia tunc motivum conferendi beneficium non est illud temporale, sed amicitia vel gratitudo, cujus occasionem dedit temporale, *Platel, Pyrrh. n. 125.* & si juxta *D. Th. q. 78. a. 2. ad 3.* non est usura, dare mutuum ad generandam in mutuante obligationem gratitudinis, & intendendo, ut ex illa rependat aliquid, quod ipsi placuerit, ita & hic non erit simonia, dare temporale eà intentione vel spe, ut reddatur spirituale vel quid aliud ex mera gratitudine aut benevolentia; valde tamen periculosum erit, tunc aliquid dare, quando agitur de conferendo beneficio; facile enim ejusmodi munus fiet motivum collationis, adedque pretium virtuale & emptio

implicita rei spiritualis, tuncque in foro externo præsumi intentionem simoniacam, testatur *Pyrrh. l. c. Engel. n. 7. 10.* Dare bona sua Ecclesie cum im- vel explicito pacto, ut assumatur in Canonicum, est simonia juris Divini, secus si quis simpliciter roget, ut assumatur, vel bona sua det ex mera liberalitate & devotione, et si Ecclesia ex post ipsi vel ejus liberis in gratiarum actionem conferat Canonicatum, *c. tua nos 34. de sim. 11.* Qui certat eum collatore vel eo, qui beneficium procurare potest, quòd beneficium non sit impetraturus, simoniam committit; quia spe lucri virtualiter emit beneficii collationem vel procurationem; cum enim in illorum potestate sit beneficium conferre vel procurare, idedque sponsonem lucrari, ejusmodi sponso est palliata emptio & simonia; nec obstat, quòd in lusu licite exponam Missam erga pecuniam; nam hoc dato disparitas est, quòd ex concessione Ecclesie pro Missa debeat stipendium sustentationis, non autem pro collatione vel procuratione beneficii. *12.* Si Cajus liberaliter dicat, do tibi beneficium, & tu respondeas, accepto, & do in gratiarum actionem mille aureos, non est simonia, nisi des ut pretium æquivalens beneficio. Si autem Cajus dicat, dabo tibi beneficium, & tu dicas, dabo tibi mille, ac in animo ita sis constitutus, (uti ordinariè fit) ut reverà non sis datorus,

rus, nisi alter det beneficium, es simoniacus, quia reverè pacisceris & promittis virtualiter te daturum mille sub conditione, si alter permanserit in voluntate dandi beneficium, quod patet esse simoniam; aliud est, si ob visam in te benevolentiam gratis promittas dare mille, sive Cajus ex post det, sive non det beneficium; hoc autem rarò continget; si dicas, confer mihi beneficium, ero tibi gratus, si sincerè procedas, nolens te vel alterum ad quidquam obligare, non es simoniacus speculativè loquendo; in praxi tamen rarò aberit simonia, tum quia hæc verba hodiecum significant determinatè promitti compensationem temporalem; gratitudo autem ad nihil determinatè obligat, idedq̄ue adest implicitum pactum de dando temporali, & dans plerumq̄ue movetur spe temporalis compensationis, quam si non faciat, dicitur ingratus. 29. An patrono hæretico pro impetrando beneficio pecunia licitè dari possit, non convenit inter DD. in praxi pro majori conscientie securitate petenda est collatio à Papa, uti & licentia transigendi cum patrono hæretico super fructibus, quod à potiori tenet in Germania, ubi ex tolerantia Ecclesie, hæretici tolerati verè retinent jus patronatus: ergo si ab ipso hæretico immediatè pro pecunia accipias beneficium, committis simoniam Juris Divini; Papa autem ab ipso jus pro illa vice tollere & tibi conferre, insuperque

dispensare potest, ut cum eo agas super fructibus; si tamen patronus hæreticus vellet beneficium conferre hæretico, vel Catholico indigno, non est simonia dare pecuniam, ut tibi vel alteri digno indeterminatè conferatur; tunc enim non intendis tibi emere beneficium, sed Ecclesiam, quæ jus habet, ut beneficia conferantur dignis, liberare ab injusta vexa; postquam verò unus dignus pecuniam obtulit pro vexa injusta, alius plus offerre non potest, quia vexa Ecclesie jam redempta est per primum: ergo secundus non habet titulum, quo à simonia excusetur. 30. Emere titulum ordinationis jam constitutum, v. g. onus aliquot Missarum, cui respondet stipendium honestæ sustentationis, utique simonia est, quia titulus jam constitutus est quid spirituale, per consequens emitur spirituale pro temporali; si titulus nondum est constitutus, v. g. emis ex alterius prædio censum annuum centum imperial. aut emis mensam apud Prælatum vel Nobilem, super quo censu vel mensa postea petis ordinari, non est simonia: Ratio est, quòd ille census vel jus mensæ, antequam ab Episcopo in titulum ordinationis assumantur, sint quid merè temporale, nulli spirituali adhuc annexum. 31. Quamvis nulla consuetudo excusare possit à simonia juris naturalis & Divini, aded ut nunquam liceat dare vel accipere temporale tanquam pretium pro re spirituali, à simonia tamen Ecclesiasti-

fiastica excusat consuetudo per decem ad minus annos continuata, *Reiffenst. Engel. n. 16.* Ex hac consuetudine licitè exigitur stipendium pro benedictione nuptiarum, exequiis, collatione Sacramentorum, ut sup. dictum est. 16. In dubio multò magis in probabilitate, quòd simonia non intervenerit, potes te judicare innocentem & ab omni pœna immunem, quia in dubio delictum non præsumitur, & innocentia est in possessione, *Suar. Pyrrh. n. 132.* etsi forum externum, si verba sint dubia, in odium criminis aded familiaris simoniam præsumat.

QUÆR. XI. Qualiter hïc vexa redimi possit?

32. R. Circa hoc tres assignari Regulas. PRIMA: *Non est simonia, pretio vel aliquo temporali redimere injustam vexam circa jus jam acquisitum,* v. g. potes dare pecuniam, ut quis desistat ab iniqua lite circa beneficium jam plenè à te obtentum, *S. Thom. q. 100. a. 2. ad 5.* Ratio est, quòd tunc non detur pecunia pro re vel jure aliquo spiritali, utpote quod jam supponitur esse acquisitum, sed pro tollenda vexa. Requiritur autem, ut vexa sit injusta; nam si justè vexeris, v. g. aliquis agit ad te privandum beneficio ob delictum; simonia est pretio vexam redimere, quia jus tuum tunc non est firmum, sed ob delictum auferibile: ergo redimendo vexam pretio emis tibi jus firmum. Si des aliquid spirituale, v. g. resignas alicui beneficium tenuius, ut cesset

vexare in pinguiori, iterum es simoniacus, quia das spirituale pro temporali, scilicet pro liberatione ab iniqua vexa, quæ est quid temporale, *Pyrrhing. n. 108.* Intellige si beneficium des ex pacto, secus si des merè liberaliter ad emolliendum vexantis animum, ut ab injusto processu, à struendis insidiis, ab iniqua vexatione, vel alia vexa desistat, aut ut pecuniam tibi liquidò debitam consequaris, non committis simoniam, *Pyrrhing. n. 141.* quia non das beneficium ex contractu, neque ut aliquid commutabile cum temporali vexa, sed ut incites ad actum justitiæ, & animum vexantis avertas à peccato.

33. SECUNDA REGULA: Si in jure acquirendo iniquè vexeris ab iis, qui prodesse, seu jus illud concedere possunt, iisque des aliquod temporale, ut à vexa desistant, simoniam committis, *S. Thom. l. c. Soto, Less. Suar. c. 50. n. 23. Viva opusc. 3. q. 9. a. 4.* quia desistere à vexa tunc est reipsà tibi conferre jus spirituale, quod injustè negabant, aded què illud jus virtualiter emis: v. g. Episcopus tibi legitimè præsentato negat institutionem, vel electo confirmationem, quamvis tibi institutio vel confirmatio ex justitia sit debita, tamen non potes dare pretium ei, qui instituere vel confirmare detrectat, quia ante institutionem vel confirmationem necdum habes plenum jus, sed illud tibi emis pecunià, quod est simoniacum: ècontra si jam institutus

aut

aut confirmatus es, & sola possessio tibi injustè negetur, vel impediatur, hanc vexam pecuniâ redimere licebit, quia possessio non est spiritualis, nisi ratione tituli vel juris, cui annexa est: ergo acquisito jam pleno jure & titulo non datur pretium pro aliquo spirituali, sed tantum pro tollendo impedimento injusto possessionis, quæ consistit in facto temporali, sicut si habeas jus certum decimandi, posses aliquid dare, ne impediaris ab actuali decimarum occupatione, *S. Tb. a. 2. ad 5. & ibi Arrag. Vega, Suar. n. 31. contra Garciam & alios.*

34. TERTIA REGULA, non est simonia, etiam circa jus beneficii acquirendum, injustam vexam pretio redimere ab iis, qui obesse possunt, non autem prodesse seu conferre aliquid ad obtinendum beneficium, v. g. aliquis te diffamat, electores aut collatorem vi vel fraude impedit, quò minus te eligant, potes dare pretium, ut cesset à diffamatione, vi vel fraude, quia hoc est tantum redimere famam, & tollere vim ac fraudem, quâ sublatâ electoribus & collatoribus adhuc liberum est eligere, quem volunt; jam dicta tenent in materia beneficiorum, in qua jura strictius procedunt; nam in aliis rebus spiritualibus, ut si injustè negentur Sacramenta, absolutio à censuris, vel aliquis te injustè velit censurare, licitè hanc vexam pretio redimis, etiam ab eo, qui

prodesse, seu hæc spiritualia conferre potest; quia pecunia non datur pro Sacramento seu dispensatione, sed ut alium moveas ad explendum suum officium, ad quod ex charitate vel justitia tenetur, *Gloss. inc. ad aures 24. & in c. dilectus 28. V. restituere.*

QUÆR. XII. Quæ sint pœnæ simoniacorum?

35. R. Sunt seqq. 1. Simonia realis in Religionis ingressu, in Ordine & beneficio Ecclesiastico admittenda, tam pro dante quam accipiente, inducit ipso facto excommunicationem Papæ reservatam; simoniacè ordinans insuper interdicitur ab ingressu Ecclesiæ, & saltem ad triennium ipso facto suspenditur à collatione omnium Ordinum, etiam primæ Tonsuræ, *c. 45. de sim. & ordinatus suspenditur ab omni Ordine, usque dum à Papa absolvatur, & incurrit privationem omnium of- & beneficiorum, & inhabilitatem ad ea, Sixtus V. in Bulla 91. novum & salutare. Letur. q. 107.* 2. Omnis electio, confirmatio, presentatio, institutio, etiam ignorante electo vel proviso, simoniacè facta, est irrita ipso facto, nullumque jus tribuit, sed beneficium & fructus ante sententiam restitui debent, etiamsi crimen sit occultum, & sic provisos fit inhabilis ad illud beneficium, etiam ex dispensatione Episcopi obtinendum; aliis tamen beneficiis ritè obtentis ipso jure non privatur, nec ad alia obtinenda fit inhabilis ante

ante sententiam iudicis, *Extrav. 2. de sim. c. 23. § 26. eod. Pyrrh. n. 95. Engel. n. 37. Leur. q. 105.* 3. Beneficia simoniacè obrenta vacant ipso jure, & sunt reservata Papæ, *d. extrav. 2.* 4. Pœnæ enumeratæ extenduntur ad simoniam confidentialem, etsi ex una tantum parte completam, *Less. c. 35. dub. 26. Pyrrh. n. 115. Engel. l. c. & constat ex Constit. Pii IV. Romanum, & Pii V. intolerabilis.* Item probabilius extenduntur ad simoniam juris Ecclesiastici, quæ in permutationibus, resignationibus beneficiorum, &c. committitur, *Suar. c. 55. n. 19. Pyrrh. n. 155. Viva opusc. 3. q. ult. a. 1.* quia cit. *Extrav.* loquitur de utraque simonia juris Divini & Ecclesiastici, & ita habet stylus curiæ, quamvis oppositum, quod docet *Nav. Less. Sanch. Dian. p. 4. t. 4. R. 155.* non sit improbable, eò quòd simonia ecclesiastica non sit propriè talis, nec in odiosis veniat nomine simoniæ; excipitur simonia confidentialis, quam jura pœnalia clarè exprimunt. 4. Prædictæ juris pœnæ propter nullam simoniam ipso facto incurruntur, nisi in materia Ordinum, beneficiorum & ingressus in Religionem, *Nav. c. 23. n. 111. Engel. n. 35. Sporer n. 41.* imò nec in hac materia (si simoniam confidentialem excipias) ipso facto incurruntur, nisi simonia sit realis, & ex utraque parte completa, ita ut unus tradiderit pecuniam saltem ex parte, & alter rem spiritualem, *R. D. Jansen Pars 1.*

Nav. Zerol. Gonzal. & innumeris quos refert Garc. de benef. p. 8. c. 1. n. 19. La Croix n. 212. quia sic habet stylus curiæ, & pœnæ solùm extendendæ sunt ad simoniam perfectam, qualis non est, nisi sit completa; hinc si quis promittat temporale pro spirituali, vel contra, & postea accepto spirituali pœnitentiâ datus promissum non impleat, non incurrit pœnam simoniæ realis, neque injustitiam committit, cùm conventio de dando spirituali invalida sit, *Suar. l. c. Leur. q. 72.* 5. Ficta promissio rei temporalis erga spiritualem, vel contra, absque animo obligandi vel implendi, sicut non est vera simonia, sic nec pœnas inducit, ut dixi *q. 1.* idèdque ex ejusmodi fictione impetrans beneficium non tenetur illud dimittere; similiter nec simonia mentalis pœnas inducit; hinc si fingas te servitium vel pecuniam dare gratis, cùm tamen des principaliter ad obtinendum beneficium, econtrà alter eadem intentione absque omni pacto det beneficium, non teneris beneficium dimittere, *S. Th. l. c. Dian. p. 4. t. 4. R. 158.* 6. Si simoniacus occultus non possit dimittere beneficium sine gravi damno justis status vel famæ, potest dimissionem differre, usque dum dispensationem impetrarit, vel periculum damni cesserit, *Sanch. Dian. tr. 5. R. 56.* quia Ecclesia & leges humanæ non obligant cum tanto incommodo; fructus tamen

Fff

per-

percepti restitui debent, quia plerumque occultè restitui possunt sine infamia.

QUÆR. XIII. Quid si simonia non à beneficiato, sed à tertio sit commissa?

36. R. 1. Si electo vel proviso inficio pecunia ab alio data vel promissa sit, ad malitiosè impediendam ejus electionem vel collationem, valet electio & collatio, *c. nobis 27. de sim.* 2. Si à tertio non malitiosè sed in tui favorem aliquid datum est, & tu ignorans vel etiam suspicans, ne aliquid fieret, contradixisti, postea autem deposità suspicione beneficium bonâ fide suscepisti, licet ex post certò rescias, simoniam intervenisse, provisio non est simoniaca, nec invalida, *c. sicut tuis 33. de sim. La Croix n. 207. Leur. q. 106.* Si verò eventualiter non contradixeris, & te ignorante simonia realis & completa in tui favorem intervenerit, collatio & provisio ipso facto est nulla, & beneficium (nisi illud per triennium bonâ fide possederis, vel dispensationem obtineas) unâ cum fructibus adhuc existentibus ante sententiam restituere debes; fructus tamen tuo ministerio correspondentes velut jura stolæ & præsentias chorales retinere potes, *d. c. sicut. S. Th. l. c. Suar. c. 57. à n. 35. Pyrrh. à n. 95. Reiffenst. n. 278.* & certum esse dicit *Leur. l. c.* 3. Si ab initio quidem contradixisti, sed ex post certioratus de simonia,

à tertio in tui gratiam commissa, beneficium acceptes, collatio est nulla, quia cooperaris simoniæ cognitæ saltem quoad executionem, *Castropalao sup. Suar. n. 29.* Idem est, si rescians alium aliquid nomine tuo dedisse, illud ante impetratum beneficium nefariò mediatori refundas, hoc ipso enim censeris consentire, etsi antea contradixeris, ideòque provisio est nulla: si refundas post obtentum beneficium, animo ratificandi factum alterius, admittis simoniam, etsi ante contradixeris, & juxta *D. Th. March. &c.* collatio iterum est nulla, tenerisque beneficium resignare, quia pecunia data est tuo nomine: ergo si eam refundas, contractum simoniacum completes, & in facto revocas primam contradictionem. Econtra *Suar. Pyrrh. l. c. Diana p. 11. t. 5. R. 16.* probabiliter dicunt, collationem non esse ipso facto nullam, & beneficium retineri posse, usque dum à judice tollatur, quia ut supponitur, contradixisti, & bonâ fide acceptasti beneficium: ergo collatio fuit valida & completa, & semel valida per subsequens factum simoniacum invalidari non potuit. 4. Si post collationem pecuniam refundas, non animo approbandi factum, sed ne dicaris ingratus, ne alter propter te patiarur damnum, non erit simonia, neque ideò beneficio privari poteris, quia hoc malum non est, sicut malum non est, si pater solvat

solvat debita filii malè contracta, DD. cit.

QUÆR. XIV. Quinam à dictis pœnis absolvere possint?

37. R. 1. Per se absolvere potest solus Papa, *extrav. 1. & 2. de sim. ex speciali tamen privilegio ab excommunicatione absolvere possunt Episcopi & Religiosi Mendicantes, ac cum iis participantes, urpote quibus concessum est absolvere ab omnibus casibus extra Bullam Cœnæ Papæ reservatis, modò res non sit publica, & ad forum contentiosum deducta, Trid. sess. 24. c. 6. de ref. Suar. c. 61. n. 4. Castropalao p. 8. n. 2. Pyrrh. n. 72. Peiffenst. n. 333.* 2. Si beneficiatus invincibiliter ignoravit, beneficium simoniacè à se fuisse obtentum, dispensare potest Episcopus, ut illud postquam liberè resignavit, retineat, vel potius de novo acquirat, si beneficium sit simplex; si verò sit curatum, dignitas vel Prælatūra non potest dispensante Episcopo illud retinere, aut de novo acquirere, nisi postquam collatum alteri denudò vacaverit, DD. cit. imò & hîc posse dispensare Episcopum, quamdiu electio vel collatio per sententiam non fuit reprobata, docet *Reiffenst. à n. 336.* 3. Si quis sciens vel consentiens beneficium qualecunque simoniacè obtinuit, Episcopus nec pro foro in- nec pro externo dispensare potest, ut talis illud beneficium vel retineat, vel alià vice acquirat, etiamsi simonia

sit occulta, pro quo *Favin. adducit declarationem Cardinalium t. 4. decis. Rota f. 77.* 4. Si simonia sit publica, adedòque necessaria dispensatio, pro foro externo recurrendum est ad Datariam Apostolicam, & supplica consignanda est supremo Datario, si occulta, recurrendum ad pœnitentiariam seu summum pœnitentiarium; attamen testatur *Corradus apud Reiffenst. n. 343.* Papam rarissimè & non nisi ex causis gravissimis in simonia formali dispensare.

QUÆR. XV. Quid circa restitutionem rei simoniacæ?

R. Seqq. 1. Nihil spirituale simoniacè acceptum præter beneficium est restituendum, quia cætera vel restitui, ut non possunt, vel non sunt restituenda ante sententiam, eò quòd canones tantùm mandent restitutionem beneficii, *Less. l. 1. c. 35. dub. 29. Suar. c. 59. à n. 28.* 2. Pretium & quodvis temporale acceptum pro re merè spirituali, quæ nullum jus aut commodum temporale adjunctum habet, ex jure naturali ante omnem judicis sententiam restituendum est, quia res merè spiritualis, v. g. Sacramentum, consecratio, benedictio, &c. non est pretio æstimabilis seu vendibilis, & ministri Ecclesiæ non sunt domini, sed tantùm dispensatores ejusmodi rerum, ideòque venderent rem non suam, & intrinsecè invendibilem, sed pro re non sua & invendibili non potest

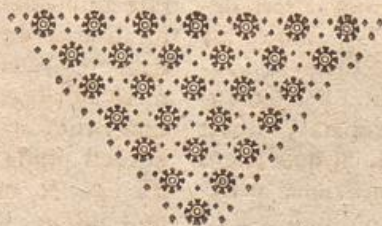
Fff 2

justè

38.

justè accipi & retineri pretium: ergo. 3. Si vendatur res non merè spiritualis, v. g. calix consecratus, castrum, cui annexum est Jus Patronatus, quod accipitur pro materia vel fundo, retineri potest; si verò calix propter consecrationem, vel castrum propter annexum Jus Patronatûs cariùs venditur, pretium correspondens consecrationi vel Juri Patronatûs ante sententiam restitui debet, quia accipitur pro spirituali, quod est invendibile, *La Croix n. 242.* 4. Quamvis beneficium Ecclesiasticum non sit merè spirituale, sed annexa habeat emolumenta temporalia, pretium tamen pro beneficio acceptum ante sententiam restitui debet saltem ex jure positivo, *c. de hoc 11. de sim. Nav. man. c. 17. n. 23. Laym. c. ult. n. 83.* & in hoc convenire omnes dicit *Moya t. 6. d. 4. q. 7.* 5. Pretium aut minus simoniacum pro beneficio ac-

ceptum non danti, sed Ecclesiæ, in qua est beneficium, restitui debet, *c. 11. de sim.* aut pauperibus saltem, si ita habeat consuetudo, *S. Th. q. 100. a. 6. ad 3. Castropalao p. 26. n. 5. Pyrrh. n. 182.* quod tamen alii probabilissimè intelligunt post sententiam judicis; nam ante sententiam standum est juri naturali, quod exigit, restitutionem fieri parti læsæ, seu ipsi danti pretium, nisi ipse spontè remittat, aut ex jure clarè monstretur, ipsum ante sententiam jure suo esse privatam, quod monstrari non potest, *Sotus, Bann. Arrag. apud Castropalao l. c. Moya n. 13. Laym. à n. 79. Sporer. n. 51.* quòd si pactum sit rescissum ante collationem beneficii, certum est, pretium debere restitui illi, qui dedit, quia ob contractum & simoniam non completam pœnas non incurrit: ergo nec pretio suo privandus est.

C A S U S LXVII.

De Juramento.

URias juratō asserit leve mendacium, juratō promissa ex parte levi non implet, 1. 2. Jurat sine causa, 3. Semi-deliberatē absque animo jurandi, 4. Implendi vel se obligandi, 5. 6. In differentia, 7. Jurat, se tale peccatum admissurum vel admisisse, 8. Jurat variis formulis, 9. Per falsos Deos, per fidem Lutheri, 10. Per sanguinem Christi, per existentiam Dei, 11. Per fidem Catholicam, per Sacerdotium, 12. Per verba dubia, 13. Exigit juramentum ab eo, quem scit pejaturum saltem materialiter, 14. Consuetudinem jurandi non emendat, 15. Jurat equivocē, 16. Jurat hanc rem tali pretio dari non posse, 17. Juratō promittit sub conditione turpi, 18. Juratō promittit matrimonium Caja & Titia, & tamen Caja mortua non ducit Titiam, 19. Hæres non solvit juramenta defuncti, 20. Quia solutio est secundum quid impossibilis vel valdè difficilis, 21. Fratri jurat, quòd velit fieri monachus, ibid. Tandem à patre, Principe, vel Episcopo petit juramenta relaxari, etsi juraverit non petere relaxationem.

Post examinata vitia Religioni opposita occurrunt ea, quæ ex virtute Religionis servanda sunt, veluti juramenta, votum, recitatio Horarum Canonicarum, &c. In præ-

senti agendum est de juramento. Itaque

QUÆR. I. Quid & quotuplex sit juramentum?

R. 1. Juramentum est invocatio Divini Nominis vel testimonii ad fidem dictis vel promissis faciendam; potest autem hæc invocatio fieri vel per simplicem contestationem seu invocationem, ut: *Deus sit mihi testis, quam verè Deus vivit*: vel etiam per verba execratoria aut imprecatoria, quibus quis sibi vel aliis malum imprecatur, nisi res ita sit, uti juratur; dicendo v. g. *Deus me vel meos puniat, non movear hinc*, &c.

R. 2. Dividitur juramentum præcipuè in assertorium & promissorium. Per assertorium juramus aliquid ita esse vel non esse, prout juratur. Per promissorium juramus nos aliquid facturos vel non facturos; in juramento assertorio non datur parvitas materiæ; hinc qui scienter jurat falsum, semper peccat mortaliter, etsi materia sub juramento asserta sit levissima, patet ex Prop. 24. ab Inn. XI. damnata: *Vocare Deum in testem mendacii levis, non est tanta irreverentia, propter quam velit aut possit damnare hominem*. Ratio est, quia Deus scienter vocatur in testem

Fff 3 falsi,

2. falsi, quæ est magna in Deum irreverentia. Juramentum promissorium in executione admittit parvitatem materiæ; hinc si jures, te Petro daturum 8. solidos, si ex post des tantum septem, non peccas mortaliter, sed tantum venialiter, *S. Tho. 2. 2. q. 110. a. 3. ad 5. D. Ant. Nav. Suar. Sanch. in dec. l. 3. c. 4. n. 23. contra Cajet. Valent. Bonac. Herman. &c.* quia tunc non facis Deum testem falsi formalis, ut contendunt Adv. sed tantum falsi materialis; nam dum actu jurabas, habebas animum te obligandi ad 8. & implendi promissum, ut suppono, quod autem ex post non impleas, hoc tunc ignorabas, ergo tantum sumpisti Deum in testem falsitatis ignorantia, adedque materialis, quod secundum se præcisè non est irreverentia, ut patet in eo, qui ignoranter falsum jurat. *Dices: Tu jurasti dare 8. solidos, ergo si des tantum septem, scienter facis, ut Deus sumptus fuerit in testem & fidejussorem falsi. R. 1. N. seq. vel dist. facio, ut Deus sit scienter sumptus in testem falsi N. ut ignoranter sit sumptus transf. nam cum jurabam, non sciebam me mutatam mente ex post non daturum octavum solidum. R. 2. N. supp. Quod in juramento promissorio sumatur Deus in testem ipsius executionis à parte rei futura, hæc enim sæpè est incerta, sed in testem voluntatis præsentis de exequendo promisso, idedque si non adsit ista voluntas, dum juratur*

juramentum, erit formaliter falsum, & peccatum mortale. *Inf. Juramentum promissorium in quantum asserit existere voluntatem præsentem aliquid præstandi in futuro, in quantum est asseritorium: ergo in quantum est promissorium, debet dicere aliquid plus, scilicet rem ipsam esse vi promissionis futuram. R. N. C.* Nam in hoc promissorium satis distinguitur ab asseritorio, quod promissorium non nudè asserat voluntatem hoc faciendi, sed etiam vi juramenti obliget ad illud præstandum.

QUÆR. II. An & qualiter juramentum sit licitum?

R. 1. Juramentum de se esse licitum certum est ex S. Script. Exod. 22. v. 8. ubi Deus jubet suspectum de furto jurare; item ex Concilio Constantiense sess. 8. a. 3. Idem ratio dicitur, quia per juramentum homo profiteretur Deum esse primam veritatem, quæ nec fallere nec falli possit, & ut talem invocat in confirmationem sui dicti vel promissi, ideoque si fiat ex rationabili causa, est actus virtutis Religionis; si autem fiat ex levitate vel absque causa, est peccatum veniale; non enim decet nomen Domini assumere in vanum, & in hoc sensu dicitur Matt. 5. v. 34. *Ego autem dico vobis non jurare omnino.* Item Jac. 5. *Ante omnia fratres nolite jurare.*

R. 2. Ad licitum & validum juramentum requiruntur seqq. 1. Advertentia & deliberatio; nam sicut votum & quælibet promissio indeliberatè

beratè facta non obligant, ita nec juramentum; unde infertur, parentes, aliòsque excusari à juramento implendo, quando ex primo motu vel iræ impetu jurant punire proles, hoc vel illud facere; quia ejusmodi obligationem nec advertunt, nec intendunt. 2. Rationabilis & justa causa jurandi. 3. Requiritur animus jurandi seu vocandi Deum in testem; nam qui exterius tantum pronunciat verba juratoria, non verè jurat, sicut qui orationem vel votum vocaliter exprimit sine animo orandi vel vovendi, non orat nec voveret, unde ex ejusmodi juramento utpote invalido nulla oritur obligatio, nisi quis ratione scandali, fraudis vel damni proximo illati rem juratam teneatur exequi, peccatur tamen semper, ut certum est ex Prop. 25. ab Inn. XI. damnata, quæ sic habet: *Cum causa licitum est jurare sine animo jurandi, & quidem mortaliter, si quis fictè & sine animo jurandi juret rem falsam, aut illa fictione causet grave damnum vel scandalum; qui fictè jurat rem veram, probabiliùs tantum peccat venialiter ob aliqualem irreverentiam & mendacium, quod committit; exercitè enim dicit se habere animum jurandi, quem tamen non habet; excipe, nisi tales sint circumstantiæ, ut quis ex justitia vel obedientia teneatur habere animum seriò jurandi, veluti in contractu, judicio, abjuratione hæresis, &c. Cajet. Sor. Covar. & plures apud Sanch. c. 6. n. 9. Unde patet, Jansenistas peccare mor-*

taliter, si tantum exterius, sine animo jurandi, Propositiones damnatas abjurent. 4. Non tantum adesse debet animus jurandi, sed & voluntas implendi rem juratò promissam, aliàs enim jurans peccat mortaliter, & admittit perjurium, vocando Deum in testem voluntatis implendi, quam scit se non habere, valet tamen ejusmodi juramentum, quia sicut ipsa executio non est de essentia juramenti, ita nec voluntas exequendi, c. in dolo 1. Caus. 22. q. 1. 5. In juramento promissorio præter animum jurandi & implendi requiritur voluntas se obligandi, quia per voluntatem se obligandi promissio essentialiter distinguitur à nudo proposito, & hoc ipso quòd quis velit promittere, etiam vult se obligare; si verò verba externa significant veram promissionem, tu verò internè te nolis obligare, promissio erit invalida & veniale mendacium, nisi aliunde v. g. ex contractu tenearis sub mortali habere animum te obligandi, prout in simili dixi de animo jurandi. Si dicas, ita promittens conjungit juramentum cum mendacio, ergo peccat mortaliter, & est perjurus. R. N. seq. quia juramentum non cadit super mendacium; nam quamvis juratò promittens exercitè dicat, se habere animum obligandi, sicut dicit, se habere animum jurandi, tamen non jurat se habere ejusmodi animum, sed tantum jurat, se habere animum exequendi; verum tali casu non
erit

erit juramentum promissorium, sed purè assertorium, quo assertit, existere in se propositum hoc vel illud faciendi absque obligatione, *Azor. Sylves. Sanch. c. 10. à n. 8.*

QUÆR. III. Quæ sit materia seu objectum juramenti?

7. *q. 1.* Objectum juramenti assertorii est omne factum, sive bonum, sive malum, quod ex certa vel rationabili causa judicatur, esse verum; de incognitis autem vel dubiis jusjurandum dicere manifestæ temeritatis est & impietatis. *Materia juramenti promissorii* est omne illud, quod quis honestè seu licitè promittere potest & exequi. *Dixi 1. Quod honestè;* nam si res aliqua sit vana, inutilis, aut de se nec positivè honesta, nec inhonesta, sed merè indifferens, quæ nec ratione sui, nec ratione motivi spectat ad aliquam virtutem, illa Deo juramentaliter promitti non potest, & promissa non obligat. Ratio est, quia juramentum Deo factum æquivaleret voto: ergo sicut votum essentialiter est de re positivè honesta, & quidem de meliori bono, ita & juramentum Deo factum; si tamen res de se quidem sit indifferens, fiat autem ex motivo virtutis honesta, erit materia sufficiens voti & juramenti, v. g. uxor jurat, non comedere carnes, non exire è domo, non indui vestibus melioribus, usque dum maritus redeat; percutere proles, dimittere famulam, non loqui cum vicina, si hæc juret ex

naturali tristitia, vana gloria, ira, indignatione, vel simili motivo, nullum est juramentum; si id faciat ex motivo virtutis, modestiæ, humilitatis, vitandi peccati vel periculi, validum & obligatorium erit juramentum, *Gobat, Reiffenst. Th. Mor. t. 6. dist. 2. à n. 20.* juramentum factum homini etiam de re indifferente vel minùs bona obligat, nec commutari potest etiam in evidenter melius, nisi ille consentiat, in cujus favorem juratum est. Ratio est, quia Deus non curat nisi virtuosa & honesta; homo autem quærit sibi utilia, etsi merè sint indifferencia; hinc si jurasti Petro diviti dare 10. aureos, etsi evidenter meliùs foret illa dare pauperi, id sine consensu Petri facere non potes: & generaliter de juramento homini facto valet Regula desumpta *exc. 8. § 28. de jurej.* quod semper servandum sit, quoties sine peccato servari potest, vid. *Cas. 50. à n. 12.* ubi etiam dixi, qualiter juramento firmentur contractus jure positivo invalidi. *Dixi 2. Licitè;* nam juramentum de re etiam tantùm venialiter mala non tantùm non obligat, sed est ad minùs venialiter malum; si jurasti rem mortaliter malam, v. g. occidere inimicum, ejus ædes incendere, vel injustam etsi veram detractione juramento confirmas, duplex mortale committis, injustitiæ scilicet & irreverentiæ, in hoc quòd Deum voces in testem & quasi patronum malitiæ mortalis; si verò juras occi-

occidere sine intentione occidendi, perjurus es, sed non injustus, nequidem internè, *Nav. Suar. Sanch. c. 4.* Si juratò asseras, te hoc vel illud mortale peccatum admisisse; si verum sit & fiat ex justa causa, non peccas; si fiat ex vana gloria vel jactantia, peccas quidem mortaliter, quia complaces in mortali; Non tamen peccas graviter contra Religionem, quia juramentum non assumis ut medium ad augendam istam complacentiam, sed ad confirmandam veritatem in animis audientium, *Castropalao pun. 5. n. 6. Dixi 3. Et exequi possum;* nam si res promissa ab initio quidem sit licita, postea autem fiat illicita, impossibilis vel inutilis, cessabit obligatio juramenti, quæ omnia alii brevissimè exprimunt, dicendo, quòd juramentum licitum & obligatorium debeat fieri in veritate, in judicio & justitia, *Jerem. c. 4. v. 2.* Fit in veritate, si non juretur falsum; in judicio, seu discretionè, si nihil juretur temerè, inconsulè & sine justa causa; in justitia, si juretur justum, licitum & honestum.

QUÆR. IV. Quid de modo & forma jurandi?

9. R. Forma essentialis jurandi consistit in expressa vel tacita Divini Nominis invocatione, ad astringendam dictis vel promissis fidem: est expressa Divini Nominis invocatio, si dicam: Juro per Deum, Deum testor, Deum testem invoco, per Deum ita est; est tacita
- R. D. Jansen Pars I.

invocatio, si jurem per creaturas cum ordine & relatione ad Creatorem, quatenus ejus virtus, bonitas, veritas, sapientia, &c. specialiter in eis elucet; ut si jurem per fidem Catholicam, per Evangelium, per Sacramenta, per crucem Christi, per Sanctos, per salutem animæ, per cælum & terram, &c. Innumera sunt verba, de quibus Theologi disputant, an verum contineant juramentum, v.g. Deus scit vel videt ita esse, coram Deo loquor, quod dico, est Evangelium, Deus novit meam conscientiam, testor meam conscientiam, *auff meinen Eyd / auff mein Gewissen / meâ fide & honore; bey Frauen / Ehren und Glauben / fide Religiosa, sacerdotali, &c.* de quibus omnibus & similibus verbis dubiis dico, quòd ante omnia attendendus sit animus proferentis, qui si non intendat jurare, seu per invocationem Divini testimonii sua dicta vel promissa confirmare, sed tantùm magis seriò affirmare, sicut plerumque fit, non erunt juramenta: si non constet de animo jurantis, recurrendum est ad communem loquentium morem, aut etiam ad particularem loquentis consuetudinem; si enim seriò & frequenter jurare soleat, censetur jurasse, sin minus juramenta non reputantur.

QUÆR. V. Quænam ex præmissis pro praxi inferri possint?

- R. Seqq. 1. Jurare per deos falsos, per sectam falsam, v. g. per
- 10.

Ggg

fidem

fidem Lutheri, non est verum juramentum, quia non est invocatio veri Numinis; est tamen peccatum gravissimum, si fiat seriò, quia honor Deo proprius tribuitur dæmonibus vel sectæ falsæ, secùs si id fiat irrisoriè, vel ex joco, & circumstantes id intelligant, *Bonac.*

11. *Castropalao sup.* 2. Omnia perjuria, sive facta fuerint cum expressâ, sive cum tacita Divini testimonii invocatione, quoad confessionem, sunt ejusdem speciei, nec tenetur pœnitens exprimere, an per Deum, per Sanctos, aut per creaturas ad Deum relatas falsâ jurârit, nisi accedat alia peccati species, v. g. blasphemia, ut si quis contemptim vel irrisoriè juret per capillos, per sanguinem vel membra Christi, aut B. M. V. maximè si per membra inhonesta, quæ est damnatissima & diabolica blasphemia, Gallis & Italis usitata; si hoc modo juret: Non credo Deum, abnego Deum, Deus est injustus, Deus non sit Deus, nisi hoc fecero, *Sanch. Gobat* censent, esse blasphemiam in tartara detrudendam, eò quòd sensus videatur esse, quòd fides mea in Deum, in Dei justitiam vel existentiam dependeat à veritate mei dicti; sed *Tamb. Sporer hic n. 7.* valdè probabiliter dicunt, non esse blasphemiam, eò quòd verba illa non videantur habere sensum relatum, sed potiùs hunc: Sicut est mihi certum, me per Dei gratiam non recessurum à fide vera, aut sicut certum est,

Deum non posse esse injustum, aut non esse Deum, ita suo modo mihi certum est, quòd velim hoc facere, in quo nulla est Dei inhonoratio vel blasphemia; accedit, quòd verba dubia in melius sint interpretanda. 3. Qui jurat per fidem Catholicam, per consecrationem Sacerdotalem, ut est res sacra, verum admittit juramentum; secùs si juret per fidem humanam, seu per suam fidelitatem, aut per Sacerdotium, quatenus est aliqua dignitas in reputatione hominum, quam specialiter dedecet loqui falsum; si quis in Confessionali dicat, se falsò jurâsse, non statim condemnetur perjurii, si verba clarè non contineant juramentum, interrogandus, an verè & consideratè intenderit Deum vocare in testem falsò? Si neger, aut dicat, se ad hoc non reflexisse, sed tantum voluisse rem firmiùs affirmare, non perjurium, sed mendacium admittit. 4. Qui profert verba verum juramentum non significantia, v. g. dicendo, quàm verè, quàm verè existo, quàm verè sum honestus, &c. si per illa verba verè intendat jurare, & intelligat, quid sit jurare, in foro interno verum facit juramentum, quia Deus cor inspicit; secùs si nesciat, quid sit jurare, quia tunc non vocatur Deus in testem, neque ex vi verborum, ut supponitur, neque ex intentione proferentis, quia ignorat per juramentum invocari Deum: ergò reverà Deum non invocat, quia

14. quia nil volitum, quin præcognitum. 5. Ex justa causa, v. g. ad averendum grave damnum vel injuriam, & non aliàs licet exigere juramentum ab eo, quem timeo aut prævideo pejeraturum, aut juraturum per falsos Deos. Ratio est, quia utor meo jure, & alter à perjurio vel invocatione falsi dei abstinere potest & debet, & adest gravis causa, juramentum exigendi: ergo si ipse hoc malè præster, quod rectè petitur, ejus malitiæ imputandum venit. Non tamen licitè aliquem induco, ut juret hoc, quod ipse putat esse verum, ego autem scio esse falsum; nam tale juramentum erit quidem respectu ignorantis objecti falsitatem perjurium materiale, respectu autem mei formale, sicut respectu mei est peccatum formale, si ebrium inducam ad blasphemiam vel homicidium, etsi respectu ebrii sit tantum materiale, *Suar. Bonac. Sanch. c. 8. n. 10. Reiffenst. n. 37.* Si dicas cum *Tamb. hic c. 1. §. 6.* ex justa causa, v. g. ad liberandum innocentem jurare id, quod bonâ fide creditur esse verum, etsi à parte rei sit falsum, est actus virtutis: ergo ad hoc licitè induco. ¶ 1. Ad justum Heri laborare est actus virtutis: ergo Herus sciens esse diem Festum, poterit jubere famulo, Festum ignoranti, ut laboret, quod nemo admittit. ¶ 2. N. C. nam quamvis jurare materialiter falsum possit esse actus virtutis, respectu ignorantis, non tamen respectu scien-

15. tis & inducentis. 6. Consuetudo jurandi indiscriminatim verum & falsum est mortaliter mala, ut per se patet, idèdque consuetudinario neganda absolutio, usque dum pro ea tollenda seriam adhibeat operam. Consuetudo jurandi cum advertentia, ut verum juretur, non constituit hominem in statu peccati mortalis, etiam si conjungatur cum consuetudine mentiendi, *Suar. Sanch. c. 5. n. 10. Castropalao p. 9. n. 3.* Ratio est, quia omnia hæc juramenta sunt tantum peccata venialia, & consuetudo ex illis resultans inclinatur solum ad actus similes; advertentia verò ad veritatem removet periculum jurandi falsum. 7. In juramento uti æquivocatione vel restrictione absque gravi causa, semper est peccatum, & quidem uti restrictione purè mentali est mortale, quod tunc fit, si retineatur aliquid in mente, quod nec ex verbis, nec ex circumstantiis intelligi potest, ut si petenti elemosynam jures, te non habere pecuniam, subintelligendo alienam, quia nec petitio elemosynæ, nec tua verba aut aliæ circumstantiæ significant te loqui de pecunia aliena; idèdque mentiris & quidem jurato, quia aliud habes in mente, & aliud verba & circumstantiæ significant, si quidem verba non significant se solo id, quod in mente retines, significant autem simul cum circumstantiis, erit restrictio non pura, qua quis ex justa causa etiam in juramento uti potest,

potest, & Christus usus fuit *Joan. 7.* dicens, non ascendam ad diem festum, subintelligendo palam & cum publico apparatu & manifestatione signorum, prout cognati eum rogabant, nam statim ascendit occultè; & hoc sensu intelligendæ sunt Prop. 26. 27. 28. ab Innoc. XI. damnatæ, quarum prima sic habet: *Si quis vel solus, vel coram alio, sive interrogatus, sive propria sponte, sive recreationis causâ, sive quocumque alio sine juret se non fecisse aliquid, quod reverà fecit, intelligendo intra se aliquid aliud, quod non fecit, vel aliam viam ab ea, in qua fecit, vel quodvis aliud additum verum, reverà non mentitur, nec est perjurus.* Nihilominus reus super crimine nondum semiplenè probato à judice sub juramento interrogatus potest jurare se crimen non admisisse, subintelligendo tali modo, ut teneatur fateri; imò *Sanch. Lugo l.c. Sporer n. 115.* probabiliter docent, reum ejusmodi æquivocatione uti posse, etiamsi crimen sit semiprobatum, modò agatur de crimine capitali, & sit spes evadendi; rationem dant, quòd in tali casu crimen fateri sit res difficillima & moraliter impossibilis, ad quam potestas humana obligare non possit, nec ejusmodi confessio absolutè necessaria est pro justitia vel bono communi, cum aliter veritas haberi possit, putà per testes, tormenta, &c. Vid. *Cas. 62. n. 10.* 8. Mercatores, qui jurant sibi merces pluris constare, & tali pretio dari non posse, etsi peccent

venialiter, sine justa causa jurando, ordinariè tamen non sunt perjury, quia sensus est, quòd computato periculo & expensis sibi pluris constent, nec tali pretio dari possint cum honesto & mediocri lucro, si tali sensu vera non sint, perjurium admittunt. 9. Jurata promissio sub conditione turpi, v. g. juro me tibi daturum centum aureos, si occidas Cajum, rescindi debet ante opus patratum, patrato opere obligat ad solvendum promissum, quia solutio mala non est, & alter jam acquisivit jus; aliud est de pretio simoniacè promisso, quod solvi non potest accepto beneficio, quia solvere esset implere contractum simoniacum, quod in se malum & prohibitum est, & alter ex tali contractu nullum jus acquisivit, eò quòd res spiritualis sit invendibilis, & jura contractum annullent. 10. Si hodiè juratò promittas matrimonium Titia, cras Cajæ, secunda promissio etsi jurata est invalida, quia est de re illicita, ideòque non teneberis ducere Cajam, quamvis Titia moriatur, aut promissionem spontè remittat. 11. Hæres tenetur solvere vota & juramenta realia defuncti, v. g. defunctus juratò promissit Titio novum pallium, si Titius promissionem acceptavit, hæres tenetur dare pallium, quia Titius post acceptationem acquisivit jus, & hæres quoad jura activa & passiva succedit in locum defuncti; si promissio non fuit acceptata, aut dolo, vi, metu-

18.

19.

20.

ve

ve à defuncto extorta, aut aliter injusta, v. g. defunctus juratò promissit solvere usuras, ad nihil tenetur hæres; non enim obligatur vi juramenti, quia hæc obligatio est personalis, neque vi promissionis, quia ex promissione iniqua nullum jus acquisivit promissarius, *Tamb. hic c. 3. §. 7.* Qualiter obligent juramenta dolo vel metu extorta, dixi *Caf. 50. à n. 12.* 12. Obligatio juramenti (idem est de voto) cessat 1. *Mutatione* materiæ aut circumstantiarum, ut si res juratò promissa fiat illicita, impossibilis, aut aded difficilis, ut si ille, qui juravit, illam difficultatem suspicatus fuisset, non jurasset, juramentum enim intelligitur rebus sic stantibus, *c. 10. & 17. de jurej.* Debet autem difficultas ortum trahere ex materia, non autem ex malicia voventis, Vid. *Caf. 70. q. 1.* 2. *Condonatione* seu remissione illius, in cujus favorem juratum est, quippe omni promissioni etiam juratæ inest conditio, si is, in cujus favorem facta est, impleri voluerit, *c. 2. de sponsal.* Quòd si juramentum principaliter aut etiam æqualiter factum sit DEO & homini, ut si jures fratri tuo intrare Religionem, jures huic Ecclesiæ dare centum aureos, hoc juramentum non potest remitti à solo promissario, quamvis illud acceptaverit, neque à Superiore Ecclesiastico invito promissario, qui per acceptationem jus acquisivit.

22. Vid. *Caf. 71. n. 17.* 3. *Irritatione;*

irritare autem potest omnis Superior habens potestatem dominativam in personam jurantis, ut pater, tutor, dominus respectu filii, pupilli, servi in materiis, in quibus sunt subditi, quod addo, quia si filius juratò promittat aliquid de bonis castrensibus vel quasi castrensibus, aut servus de suo peculio, dominus & pater hæc juramenta (idem est de votis) irritare non possunt, quia hæc bona patri, aut domino, non sunt dominativè subjecta: de cætero generaliter verum est, quòd omnes qui possunt dispensare, irritare vel relaxare vota, (de quibus dicam *Caf. 70. & seq.*) possunt etiam Juramenta, nisi sint in favorem tertii; tunc enim nec Papa illa relaxare poterit sine consensu illius, in cujus favorem facta sunt, nisi relaxationem postulet bonum commune vel Ecclesiæ, delictum promissarii aut injuria promittentis, *Laym. t. 3. c. 11. n. 9.* Vid. *Caf. 50. à n. 17.* ubi etiam dixi, qualiter potestas sæcularis valeat Juramentum remittere. Sed quid si quis juravit non petere relaxationem Juramenti? R. Si id juraverit generaliter pro omni casu, Juramentum hoc est invalidum, quia si adsit justa causa petendi relaxationem, melius est petere quàm non petere, hinc illud ultimum erit tantùm confirmatio prioris, *Co-var. Azor. Sanch. l. 4. c. 8.*

n. 21.

CASUS LXVIII.

De Essentia & Materia Voti.

Welfus varia habet vota, de quorum valore dubitat: 1. Quia vovit semi-ebrius, ex ira, tristitia. 2. Metu, errore, sine animo se obligandi vel explendi. 3. Vovit merè externe B. M. V. vel Sanctis, rem indifferentem vel eleemosynam, ut consequatur divitias, honores, &c. 4. Vovit rem malam. 5. Vovit matrimonium, aut castitatem ob luxuria consuetudinem sibi periculosam. 6. Non solvit vota defuncti, cuius ipse est heres. 7. Dubitat, an voverit, an habuerit animum se obligandi. 8. An satis deliberatè voverit. 9. An voverit decem vel quinque, an Religionem solum experiri, an in ea perseverare. 10. Vovit ab alio inductus in ebrietate, quod prævidit. 11. Vovit vitare omnia venialia. 12. Vovit factum alienum. 13. Vovit rem secundum quid post-secundum quid impossibilem. 14. Vovit incompatibilia. 15. Vovit ex fine malo. 16. Sub conditione turpi. 17. Contra iuramentum de nunquam vovendo. 18. De non ingrediendo aliam Religionem quam hanc. Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit votum?

1. Est deliberata & libera promissio facta Deo de bono meliori. Dicitur 1. Deliberata, quia ad vo-

tum requiritur plena advertentia, qualis ad peccatum mortale; est enim actus humanus in conscientia obligans; hinc non valent vota semi-ebrii, dormientis, fatui, &c. Vota facta ex timore, ira, tristitia vel simili passione sunt valida, nisi passio (quod rarè contingit) præveniat mentis deliberationem; sicut enim homo in eiusmodi motibus plerumque habet sufficientem deliberationem ad peccandum mortaliter, sic & ad vovendum. Dicitur 2. Libera; nam votum gravi & injusto metu extortum, probabiliter est nullum, saltè de iure can. ex c. perlatum, de iis, que vi &c. quod licèt expressè solum agat de votis solennibus Religiosorum, atamen Sot. Valent. Nav. Saa, Sanch. l. 4. de vot. c. 3. Sporer aliiq̃ communitè extendunt ad vota simplicia, et si probabiliter contradicant S. Anton. Sot. Castrop. quia d. c. perlatum solum loquitur de Professione Religiosa, ob specialem statûs difficultatem; & per se ad votum sufficit libertas sufficiens ad peccandum mortaliter, sed hæc stat cum metu: ergo. Conf. qui ex metu jurat latroni solvere lytrum, tenetur ex vi iuramenti, donec illud

re-

relaxetur, ut dixi *Cas. 50. n. 15.* ergo vovens ex metu obligatur vi voti. Similiter votum debet esse liberum ab errore & ignorantia circa substantiam vel principale motivum, aliàs erit nullum ex defectu consensûs; ubi enim substantia rei non est cognita, non potest esse volita; hinc si quis putet votum non obligare in conscientia, aut iter, quod vover, credat esse decem dierum, cum sit viginti; aut voveat Petro dare eleemosynam, quem falsò iudicat esse pauperem, hæc vota sunt invalida, quia in duobus primis casibus est error in substantia, in secundo circa principale motivum, quod in eleemosyna est sublevare pauperem, qualis non est Petrus, econtrà error circa accidens rei promissæ eam non notabiliter immutans, vel circa motivum tantum impellens, quod solùm facit, ut res libentiùs, non autem simpliciter fiat, non invalidat votum, ut si voveas peregrinationem 8. horarum, cum sit 9. vel 10. voves eleemosynam dare pauperi, quem putabas esse piùm, & tamen non est. Dixi: circa accidens non notabiliter mutans rem promissam; nam si notabiliter mutet, vovens non obligabitur voto; v. g. vovisti Religionem Carthusianam, putans, eam vesci carnibus, eris liber à voto, quia hæc circumstantia notabiliter mutat rem promissam, *Less. Sanch. l. c. Bonac. Castrop. hic d. 1. pun. 6.* Dicitur 3. *Promissio;*

non propositum, quia propositum est nuda voluntas aliquid faciendi vel omittendi, sine animo se obligandi; promissio verò essentialiter includit animum se obligandi. Dicitur 4. *Facta Deo*, quod etiam merè internè fieri potest, quia Deus introspicit cor; si quis vover B. M. V. vel Sanctis, censetur implicitè vovisse Deo in honorem B. V. vel Sanctorum. Dicitur 5. *De bono;* nam materia, quam voves, debet esse grata Deo, hoc est, positivè bona seu honesta, votum de re indifferente, quæ neque secundum se, neque secundum motivum suum spectat ad aliquam virtutem, est nullum, v. g. voves abstinere à vino, lusu vel carnibus, ut parcas pecuniæ, non est propriè votum; si verò id facias ex motivo temperantiæ vel alterius virtutis, aut ad vitanda peccandi pericula, utique votum erit validum, quia est de re Deo grata: Item voves jejunare vel dare eleemosynam, ut à Deo impetres scientiam, divitias, &c. vora hæc obligant, quia honestum est ejusmodi bona à DEO petere & expectare; vovere DEO materiam indifferentem est solùm veniale; quia non est DEO positivè ingrata, sed tantum non grata; vovere rem mortaliter malam est mortale, quia est gravis irreverentia, offerre DEO rem quasi gratam, cum tamen sciat DEUM illam summè improbare; ex eadem ratione plurimi dicunt esse mortale DEO vovere rem solùm

3.

4.

lūm venialiter malam, quia vovens exercitè & in facto videtur dicere DEUM ejusmodi rem approbare tanquam sibi gratam, ideòque se eam promittere; *La Croix* tamen *hic n. 424.* putat, voventem rem venialiter malam plerūque tantū peccare venialiter, quia non propriè vovet aut intendit rem illam Deo promittere ut gratam, sed potiùs sumit Deum in testem, se hoc peccatum veniale facturum, quæ tantū est venialis irreverentia, ut dixi de jurante rem venialiter malam. Quid si mater voveat peregrinationem eā intentione, ut filia luxuriosa emendetur vel moriatur? *R.* Votum esse nullum & sacrilegum, quia est de re mala, quia mater per illud intendit disjunctivè DEUM inducere vel ad emendationem, vel ad mortem filia; sicut enim non potest taliter à Deo rogare filia mortem, sic nec vovere. Dicitur 6. *De bono meliori*, intellige non simpliciter, aliàs votum deberet semper esse de re perfectissima; sed de meliori, quàm sit ejus oppositum, hinc quia per se meliùs est servare consilia Evangelica, quàm non servare, non valebunt vota his opposita, velut votum de non danda eleemosyna, de non ingrediendo Religionem, de nunquam vovendo, de ineundo matrimonio etiam cum paupere titulo pietatis, &c. quia per se melior & DEO gratior est cælibatus cum castitate, *Sanch.*

sup. Castropalao p. 8. Valet tamen votum conditionatum, si matrimonium inire voluero, inibo cum hac paupere, quia supposità voluntate nubendi gratius est DEO nubere pauperi, quàm alteri, *Schmalzgr. l. 3. t. 34. n. 30.* Dixi, per se; nam per accidens potest esse meliùs & DEO gratiùs non dare quàm dare eleemosynam, ut si pecunià indigeas pro solvendis debitis justitiæ, pro alendis parentibus, uxore, liberis, &c. Similiter per accidens poteris vovere matrimonium, quando scilicet status Religiosus sine injuria sponsæ à te desolata iniri non potest. An autem validè voveat castitatem, cui ob consuetudinem luxuriæ matrimonium foret tutius, non est omninò certum, negant *Cajet. Nav. Wiestner. Schmalzgr. l. 6.* quia ejusmodi votum non videtur esse de meliori bono voventis, sed oppositum tenendum est cum *Soto, Arrag. Castropalao n. 14. La Croix n. 481.* qui non audet hanc sententiam dicere probabilem. Ratio est, quia castitas est bonum absolutè meliùs etiam consuetudinario, si velit applicare media quæ habet sufficientia ad refranandam libidinem, & vovendo castitatem ad ista media se implicite obligavit; nec obstat, quòd Apostolus de talibus dicat: *Meliùs est nubere, quàm uri*; nam intelligit hoc conditionatè, si scilicet non velint adhibere media efficacia, sicut possunt & tenentur; & certè si ratio adv. tene-

ret,

ret, eò faciliùs quis deobligaretur à voto, quò magis fornicaretur; nam ob consuetudinem relabendi votum desineret esse de meliori bono; per consequens desineret obligare; igitur tali suadendum est, ut petat dispensationem, quæ tali casu pro voto non solemnè dabitur.

QUÆR. II. Quotuplex sit votum?

6. *q.* Votum dividitur 1. in simplex & solemne; solemne iterum aliud est professionis in Religione approbata; aliud annexum S. Ordinibus, utrumquæ dirimit matrimonium contrahendum, professio insimul matrimonium contractum ratum, non consummatum; vota ab his distincta vocantur simplicia, veluti votum castitatis extra Religionem & Ordines, votum Religionis, votum non nubendi, sacros Ordines suscipiendi, &c. quæ vota matrimonium quidem reddunt illicitum, non tamen invalidum. 2. Dividitur in reale, personale & mixtum. *Reale* est, quo quis promittit rem aliquam ab actu propriæ personæ distinctam, ut calicem, sacram vestem, eleemosynam, &c. *Personale* est, quo promittitur actio vel omisio in persona propria, v. g. jejunium, oratio, peregrinatio, abstinentia à lusu, à vino, &c. Mixtum, in quo actio & res promittitur, v. g. jejunium & eleemosyna; votum reale & mixtum, in quantum est reale, transit ad hæredes, non autem in quan-

R. D. *Jansen Pars 1.*

tum est personale, ideòque hæres in casu posito tenebitur ad eleemosynam, non autem ad jejunium, nisi ad hoc se specialiter obligaverit, *Pyrrh. l. 3. decret. t. 34. n. 12. Engel. ibid. n. 17. Leuren. ibid. q. 890. 3.* Votum aliud est *absolutum*, quod simpliciter obligat, aliud *conditionatum*, quod tantum obligat sub conditione, aliud *pœnale*, quod sub pœna, ut si voveas eleemosynam dare, quoties mentitus fueris.

QUÆR. III. Quid in dubio de valore voti? 7.

q. 1. Præ omnibus attendi debet intentio voventis, si de hac constare non possit, inquirendum est, pro quo stet possessio, an pro voto, an pro libertate, & pro parte possidente judicandum erit, ut probavi *Cas. 2. n. 5.* si nec de possessione constet, attendendum, pro qua parte sit major præsumptio, aut si etiam de hoc dubitetur, tunc in obscuris, quod minimum est, sequimur, *ff. de Reg. Jur.* Hinc si dubites, an voveris, non teneris voto, quia libertas est in possessione; idem est, si dubites, an voveris, an nudè proposueris; e contra si scias te vovisse, & verba votum significantia expressisse, dubites autem, an habueris animum te obligandi, præsumptio erit pro voto & validitate actûs, quia probato facto præsumuntur intervenisse omnia ad factum requisita, usque dum aliud probetur, *Schmalz. g. n. 34. 2.* Si certus sis te vovisse

H h h cum

cum animo obligandi, dubites autem an sufficientem habueris advertentiam & deliberationem, eò quòd fueris turbatus ex somno, potu, passione, phrenesi, &c. præsumptio est pro valore voti; nam votum est certò emissum, & ratio excusans incerta, adeòque votum est in possessione obligationis, *Schmalzgr. l. 6.* Si dubitetur de sufficienti deliberatione ob defectum ætatis, communiter ita distinguunt DD. Si votum emissum est ante septennium, præsumitur imperfectus rationis usus, ideòque votum censetur invalidum; econtrà post septennium præsumitur usus rationis perfectus, & votum validum, ita enim plerumque contingit, & ex plerumque contingentibus prudens est præsumptio. Sed quid si dubites, an ante vel post septennium voveris? *æ. ex Tamb. Sporer hic n. 24.* votum non obligare, quia dubitatur de essentiali constitutivo voti, dubitatur enim de deliberatione sufficiente, quæ in adeò tenera ætate præsumi non potest, præsertim in his partibus frigidioribus, ubi ingenia seriùs maturescunt; aliud est in primo casu, quando homines adulti de sufficienti deliberatione ob iram, potum, vel somnum dubitant post votum certò emissum; tunc enim votum & plenus usus rationis est in possessione, & indeliberatio incerta; econtrà si amens dubitet, an sub finem amentia plenè restitutus voverit, præsumitur votum

factum in amentia, adeòque esse invalidum, eò quòd amentia certò extiterit ante votum, & incertum sit an tempore voti desierit, *Sanct. l. 1. de mar. d. 9. Sannig. de Relig. dist. 4. q. 2. 3.* Si dubites an voveris decem vel quinque Imp. an jejunium in pane & aqua, an ordinarium; si aliunde de tua voluntate constare non possit, præsumens te ad minimum obligasse; idem est, si dubites, an voveris copulativè jejunare simul & dare eleemosynam, vel disjunctivè, hoc est, vel jejunare, vel eleemosynam dare, aut indeterminatè vovisti vestem, equum, & dubitas an meliorem, potes præsumere minus, nisi fortior sit præsumptio contra te; si die statuto non possis jejunare, & dubites, an voveris alio die supplere, in his & similibus semper præsumere poteris in tuum favorem, *Wiestn. n. 28. Schmalzgr. n. 38.* Denique si promisisti ingredi Religionem, & dubites an te volueris obligare ad eam experiendum, vel simul ad profitendum in ea, *Sanct. Suar. Laym.* dicunt, & hic præsumi minus, scilicet quòd te tantum volueris obligare ad ingressum & experimentum, per consequens si ex justa causa egrediaris, liber eris à voto; si verò vovisti perseverantiam seu profiteri, licet ex justa causa, v.g. ob morbum semel egressus vel dimissus fueris, cessante causâ teneris iterum instare, si sit spes re-ceptionis. 4. Si dubites, an votum

ex-

expleveris, aut adhuc explere possis, teneris tentare & exequi, quantum potes, quia votum est in possessione; item si dubites, an votum sit de re mala, vel bona aut indifferente, teneris consulere hominem doctum, vel petere dispensationem, quia iterum stat possessio pro voto, quia certus es te vovisse: teneris ergo inquirere an validè.

10. QUÆR. IV. Qualiter hîc resolvendi sint plures casus practici?

ꝛ. Modis seqq. 1. Qui prævidet se quæri ad ebrietatem eâ intentione, ut in ea voveat v. g. ingredi Religionem, si id prævidens votum approbet, casu quo esset futurum, tenetur voto secuto, quia hæc prævia approbatio est voluntas se obligandi DEO sub conditione voti in ebrietate secuturi: ergo secuta conditione obligat; si præviè non approbavit, non tenetur voto in ebrietate secuto, quia tunc nec in ebrietate, nec antè consensit. 2. Materia

11. voti debet esse possibilis, & in potestate voventis; hinc non valet votum de vitandis omnibus omninò venialibus, quia id cum ordinario DEI concursu est moraliter impossibile; est communior contra aliquos, qui non improbabiler dicunt, ejusmodi votum obligare non quidem ad vitanda omnia omninò venialia etiam semi-deliberata aut subreptitia, hoc enim agnoscunt moraliter impossibile, sed tantùm ad vitanda venialia magis deliberata hîc & nunc occurrentia, quia

hoc omninò est possibile, sicut qui vovit dare decem Imperiales, si non potest omnes decem, debet dare quinque quos potest; idem est de vovente jejunare totâ Quadragesimâ, si totâ non possit, debet jejunare parte possibili; item lex naturalis Divina obligat ad evitanda omnia omninò venialia, aliàs enim non forent peccata: ergo & votum ad hoc obligare potest. Sed ꝛ. cum *Sanch. c. 5. n. 10.* N. utramque Conf. quia votum dandi decem, & votum jejunandi totâ Quadragesimâ, sunt de tota re moraliter possibili, & per accidens tantùm quoad partem factu impossibili: ergo obligant ad partem possibilem, nisi fortè constet de voluntate voventis, quâ noluit se obligare nisi ad totam Quadragesimam simul sumptam, & non aliter, quod fieri non solet; ad obligationem legis Divinæ & naturalis sufficit potentia physica, non verò ad obligationem voti; votum enim est lex, quam ipse homo sibi imponit, non autem censetur homo sibi imponere velle rem moraliter impossibilem, & votum debet esse de meliori bono; melius autem est sibi ejusmodi obligationem non imponere, quàm imponere; validum tamen erit votum de vitandis omnibus mortalibus, aut etiam venialibus plenè deliberatis, hoc enim est moraliter & cum ordinario DEI concursu possibile; verùm ejusmodi vota sine speciali DEI instinctu non sunt facilè assumenda ob peri-

12. culum lapsus. 3. Vota de facto alieno, v.g. parentum de castitate, abstinentia, peregrinatione vel statu Religioso liberorum, non obligant liberos, nisi illa scientes eorum nullitatem ratificaverint, neque parentes, nisi in ordine ad coprandum, vel quantum est in ipsis, disponendum liberos ad explendam rem voto promissam. 4. Qui vovet rem secundum unam partem possibilem, secundum aliam impossibilem vel ineptam, si materia sit divisibilis, valet & obligat votum secundum partem aptam & possibilem, *quia utile per inutile non debet vitari*; sic qui vovit orare decem Rosaria, si nequit omnia, tenetur ad ea quæ potest; qui vovit jejunare omnibus diebus Sabbathinis, si uno vel altero non possit, obligatur aliis, nisi constet aliam fuisse mentem voventis, quæ in omnibus respicienda est. Econtrà si partes inter se vel ex natura rei, vel ex usu hominum copulari soleant, & una pars facta est inepta, illicita vel impossibilis, cessat etiam obligatio partis apta & possibilis; item si cesset principale, cessat & accessorium, nisi iterum alia fuerit mens voventis; hinc qui vovit jejunare, si ex justa causa non possit abstinere à carnibus, etiam probabiliter deobligatur à bina refectione, vel econtrà, quia hæc duo copulativè requiruntur ad jejunium Ecclesiasticum, *Sporer sup.* etsi oppositum sit probabilius, ut

dicam Caf. LXXV. n. 4. Item qui vovit confiteri, si non possit confiteri, non tenetur elicere dolorem; similiter si non possit dolere, non tenetur confiteri, quia utrumque essentialiter requiritur ad Sacramentum pœnitentiæ, quod vovit; econtrà cessante accessorio non cessat principale, v.g. vovisti peregrinationem nudis pedibus, jejunium in pane & aqua, teneris peregrinari, etsi non possis nudis pedibus, teneris jejunare, etsi non possis in pane & aqua; item virgo promisit virginitatem, si fornicata fuerit, plerumque adhuc tenebitur ad castitatem, quia hæc communi æstimatione censetur voto virginitatis inclusa, nisi expressa intentio voventis fuerit tantum servare claustrum virginale integrum, tunc enim hoc læso votum esset de re non amplius possibili, *Suar. Sanch. c. 10. Laym. c. 2. Castropalao pun. 8. n. 10.* 5. Si emisisti duo vota incompossibilia, v.g. vovisti in vigilia S. Laurentii peregrinari, ex post immemor hujus vovisti eadem die servire infirmis, valet primum votum; si tamen secundum sit Deo gratius, potes primum in secundum commutare. 6. Votum ex fine malo afficiente materiam seu executionem voti est nullum; tunc autem finis malus dicitur afficere materiam seu executionem voti, si illa executio voti intendatur tanquam medium ad consequendum finem malum, v.g. voves

14.
15.
elee-

eleemosynam dare puellæ pauperi, ut sic eam ad turpia inducas; voves ædificare Ecclesiam, ut ex hoc vanam gloriam apud homines consequaris, &c. econtra si malus finis non afficiat materiam vel executionem voti, sed ipsum votum, seu actum vovendi, ut si coram multis voveas ædificare Ecclesiam, non ut ex voti executione, sed ex actu vovendi consequaris gloriam, votum erit validum, *Cajet. Nav. Azor. Sporer l. c.* Ratio horum est, quod si finis malus afficiat materiam, votum erit de re seu objecto turpi; si verò afficiat ipsum actum vovendi, votum quidem erit illicitum, sed non de objecto illicito, adeoque validum; hinc patet, multa vota posse esse illicita, quæ tamen sunt invalida. 7. Omnia vota, quæ fiunt ex intentione consequendi à Deo rem illicitam, sunt sacrilega, blasphema & nulla; ut si meretrix voveat partem quæstus, ut sic consequatur quæstum majorem. Dixi: ex intentione consequendi; nam si eleemosyna vel aliud bonum voveatur non ex intentione vel amore consequendi rem illicitam, sed per modum puræ conditionis, pœnæ vel aversionis, ut si inimicum occidero, turpem quæstum fecero, voveo tantum dare in eleemosynam, validum erit votum, quia impletâ conditione turpi, bonum est dare eleemosynam, unde valida & sancta sunt vota pœnalia, toties jejunan-

di, confitendi, &c. quoties hoc vel illud peccatum commiseris; similiter valent vota facta in gratiarum actionem pro bono effectu secuto ex opere malo, v. g. pro prole nata ex adulterio, pro vita servata in duello, *Less. Laym. c. 2. n. 7.* 8. Juramentum aut votum de nunquam vovendo est nullum, quia simpliciter melius est vovere, quàm non vovere; si jurasti non vovere temerè & inconsulto Confessario, votum est validum, etsi ex post memor hujus juramenti voveas, votum erit illicitum, tamen validum, quia de objecto honesto, ut suppono; si immemor prioris voti vel juramenti voves, secundum votum probabilius erit invalidum, quia adhuc habitualiter perseverat prior voluntas se non obligandi per votum aliquod consequens, quàm diu scienter non est revocata. 9. Votum de non ingredienda alia Religione quàm hac, de non orando nisi flexis genibus, de non danda eleemosyna infra decem aureos, invalidum esse docet *Castropalao p. 9. n. 16.* quia non solum promittitur ingressus in hanc Religionem, sed simul promittitur non ingressus in aliam; item non solum oratio flexis genibus, sed simul excluditur alia, quod est ineptum & indecens; at videtur distinguendum: Si adsit honesta causa sic vovendi, v. g. quia hæc Religio, hæc oratio est mihi convenientior, valebit votum: secus si talis causa non adsit.

H h h 3 CA-

C A S U S L X I X .

De Obligatione Voti.

X Amus super variis votis anxius
quirit : 1. An in mate-
ria gravi votum possit obligare
leviter vel contra. 2. Quid in dubio
de intentione vel modo obligandi. 3. Si
vovisti jejunare, vel à carnibus absti-
nere omni die, an tenearis in Domini-
ca. 4. Quid de sexagenario. 5.
Quid de eo, qui vovit jejunare omni
die Veneris & Sabbatho, si in istos
dies incidat Natalis Domini; quid de
Religiosis, quibus Statuta Regularia in
Natali Domini, aut in Quadragesima,
quando pro populo est dispensatum, car-
nes vetant. 6. Quid si dubium re-
solvendi non possit, neque certum tempus
aut terminus obligationis praefixus sit.
7. An vovens Religionem teneatur ad
castitatem. 8. An voto peregrinatio-
nis satisfiat, si peragatur equo, curru,
vel ex curiositate. 9. An possint aut
debeant vota expleri per heredem aut
alium. 10. An vovens indies audire
Missam satisfiat, si die Dominica
unam audiat immemor voti, vel no-
lens per eam voto satisfacere. 11. Quid
si multa parva voverit. 12. Quid si
Ecclesia calicem voverit, sed nesciat
qualem, vel cui ex duobus, aut pau-
peri unam è duabus vestibus, an tenea-
tur dare meliorem, vel una pereunte
alteram. 13. An cum tempore de-

terminato expiret obligatio voti. 14. An
preveniri possit ante tempus. 15. An
differri. 16. Quid circa votum ab-
stinendi à usu, 17. A vino. 18. An
vovens sub conditione teneatur expecta-
re conditionis eventum, aut liceat ejus
eventum impedire. 19. Quid de voto
pœnali. 20. An peccet, qui dolet se
vovisse. Pro Resolut.

QUÆR. I. Qualiter votum
obliget?

Id judicandum esse ex sequen-
tibus Regulis. PRIMA: *Votum obligat*
secundum intentionem voventis; quam-
vis enim vovens ad materiam sim-
pliciter levem se non possit obliga-
re graviter, potest tamen ad ma-
teriam gravem se tantum obligare
sub veniali, vel etiam sub sola pœ-
na. Ratio est, quia votum est lex
privata, quam vovens sibi liberè
imponit, lex autem non obligat
ultra intentionem legatoris, hæc
enim est anima legis; id tamen in-
tellige de votis simplicibus; nam
cum vota solemnia non à solo vo-
vente, sed insimul à constitutione
Ecclesiæ dependeant, non est in
potestate voventis, illorum obliga-
tionem mutare, ideòque in materia
gravi obligant graviter, in levi le-
viter. REGULA SECUNDA: *Si de*
in-

2. *intentione voventis constare non possit, attendenda est materia, si illa sit gravis, votum obligat sub mortali, si levis, sub veniali; illa autem res censetur gravis, qua talis est respectu legis Divinae vel Ecclesiasticae, utpote unius diei jejunium, una confessio, una Communio, auditio Missae, &c. Cajet. 2. 2. q. 88. a. 2. Laym. c. 3. Sporer. à n. 92.* Econtra materia levis respectu legis etiam est talis respectu voti, v. g. quinque *Patres & Ave*, Litaniae B. Mariae Virginis, semel & altera vice visitare Venerabile, &c. Si quis vovit rem aliam praecipit, v. g. se non inebriare, non furari, additur nova obligatio Religionis, ita ut in confessione non sufficiat dicere: Me inebriavi, sed dici debeat: Ego habens votum de non inebriando me inebriavi; similiter si dubitetur de modo obligandi in voto, iterum attendenda est obligatio legis, v. g. vovisti legere aut audire Sacrum, persolvere Horas Canonicas aut alia Officia, teneris ea facere eadem ac & intentione, eadem integritate qua faceres, quando sunt praecipit, & ea immutando, transferendo, differendo iisdem modis peccas contra votum, quibus peccares contra praecipit; similiter si vovisti jejunium, teneris illud servare secundum formam jejunii Ecclesiastici, scilicet in unica refectioe & abstinencia à carnibus, permisa tamen collatiuncula vespertina; si vovisti jejunium in vigilia alicujus Sancti,

si haec incidat in Dominicam, potes jejunium praevenire in Sabbatho, sic enim praevenit Ecclesia; si vovisti jejurare omni die, non teneris diebus Dominicis, nisi id expresse intenderis, quia non censeris te voluisse obligare contra receptam Ecclesiae consuetudinem; econtra si vovisti omni die abstinere à carnibus, etiam teneris diebus Dominicis, quia & hoc Ecclesia facit in Quadragesima; & sicut contra praecipit peccas toties, quoties in die carnes comedis, sic & contra votum; item sicut probabile est sexagenarium excusari à jejunio Ecclesiastico, sic & à jejunio quod vovit, nisi specialiter intendisset contrarium, *Tamb. Suar. l. 4. de voto c. 7. n. 9. Sanch. c. 11. n. 31.* Item qui vovit jejunare omnibus diebus Veneris & Sabbathi, probabiliter non obligatur, si festum Natalis Domini in istos dies inciderit, *Molin. Azor. hic c. 20. q. 3. Sporer sup.* quia si ejus diei tempore voti meminisset, non est praesumendum, hunc diem comprehendere voluisse, & in dubio minimum sequendum est. Dices: Pontifex *c. fin. de observat. jej.* dicit: Illos tunc carnibus vesci posse, qui nec voto, nec regulari observantia sunt astricti. *px.* Pontifex supponit votum & intentionem voventis se ad talem casum extendisse; voluit igitur relinquere obligationem voti & regularum, declarando solam obligationem praecipit Ecclesiastici esse sublatam; si verò

votum ad talem casum se non extendat, aut regula sit merè directiva, non obligans in conscientia, comedens carnes non peccat neque contra præceptum Ecclesiæ, quia illud pro tali casu sublatum est, neque contra votum, quia ad talem casum se non extendit; neque vi Regulæ, quia non obligat sub culpa, ut suppono. Vid. *Sanch.* qui plurimos refert *l. 4. de vot. c. 11. n. 64. Castropalao d. 1. p. 12. n. 13.* etsi hic dissentiat quoad obligatum vi voti. Unde resolves, Canonicos Præmonstratenses (idem est de aliis Religiosis, quorum Constitutiones sub culpa non obligant) per se non peccare, si contra sua Statuta comedant carnes in Natali Domini in Feriam sextam incidente, aut in Belgio in Sabbathis à Nativitate Domini usque ad Purificationem; vel etiam in Quadragesima, si Episcopus loci cum fidelibus dispensavit; nam quamvis Episcopus cum Regularibus exemptis non possit dispensare, cum sibi non sint subjecti, possunt tamen Regulares se licitè accommodare privilegio loci non minùs quàm peregrinus vel viator ibi existens, nisi statuto Ordinis in conscientia obligante prohibeantur, aut aliis scandalum præbeant. TERTIA REGULA: Si nec ex intentione, nec ex materia dubium resolvi queat, votum strictè seu in favorem voventis est interpretandum, ut pro libitu possit eligere, quod minus est; quia libertas est in possessione, & in dubio mi-

nimum præsumitur, ut dixi *Cas. præced. q. 3. Azor. Suar. n. 18. Sponer. à n. 90.* QUARTA: Si voto nullum tempus determinatum sit, obligat quamprimùm commodè impleri potest; nam omnis obligatio, qua dies non ponitur, præsentis die debetur, *Reg. 14. ff. de R. 7. Bonac. Pyrrh. Leur. l. 3. decret. q. 885. & ibid. Schmaltzgr. n. 41.* QUINTA: Quando votis nullus finis vel terminus præfixus est, ut: Voveo deinceps castitatem, abstinere à vino, à carnibus, &c. censentur vota perpetua, *Castropal. pun. 12. n. 22. Schmaltzgr. à n. 44.*

QUÆR. II. Qualiter ex præmissis Regulis resolvi possint Casus practici?

R. Modis seqq. 1. Qui vovit Religionem, aut sacros Ordines suscipere, vi talis voti non obligatur ad castitatem, quia eam non vovit, sed statum, cui castitas est annexa: ergo illo statu non assumpto non est castitatis obligatio, *Valent. Caj. l. c. Suar. n. 15.* 2. Qui vovit peregrinari, præsciendò an eques vel pedes, potest eligere quod voluerit, quia verè peregrinatur, licet id faciat ex curiositate, aut negotiorum causâ, modò adsit voluntas invisendi loca sacra, *Tamb. Castropalao pun. 12. n. 9.* Item qui vovit peregrinari eques, vel vecturâ, si sic non possit, non tenetur pedibus, ad hoc enim se non obligavit, & hic modus est notabiliter difficilior. 3. Votum personale non potest expleri per alium, secus

secus reale, v. g. vovisti confiteri, orare, jejunare, peregrinari, &c. non teneris neque potes votum hoc exsolvere per alium, est enim votum personale, & intentio fuit jejunare, orare in propria persona; econtrà si aliquis vovit dare elemosynas, vel aliquem in suo defectu ad peregrinandum mittere, hoc votum erit reale, obligabitque hæredem, non quidem vi voti, sed ex quasi contractu, hoc ipso enim quòd hæres adeat hæreditatem, obligat se ad omnia debita realia exsolvenda, *Laym. Sanch. Reiffenst. Schmalzgr. n. 51. Vid. Cas. 67. n. 20.* Sed quid si aliquis gratis in se suscipiat votum reale alterius de alendo v. g. paupere, vel ædificando sacello, an peccet mortaliter non exequendo votum? Negant *Cajet. Henriq.* quia dicunt tantum obligari ex fidelitate, quæ inter homines non obligat sub mortali, secundum dicta *Cas. 51. n. 2.* nisi id specialiter quis intendat; sed oppositum verius est, tum *ex c. licet, de voto*, tum quia suscipiens in se votum grave alterius videtur eo ipso se velle obligare sub mortali.

10. 4. Qui vovit indies audire Missam, satisfacit die festo audiendo unicam, etiamsi audiverit immemor voti, quia non est verosimile voventem se voluisse ad duplex Sacrum obligare, *Suar. c. 7. n. 14. Sanch. c. 11. n. 31.* Imò probabile est satisfacisse, etiamsi pro voto satisfacere noluerit, quia positâ materiâ seu *R. D. Jansen Pars I.*

solutione voti non est in ejus potestate, ut votum non sit solum, *Gobat tr. 5. n. 206.* et si oppositum sit probabilius, ut patet à pari; sicut enim debitor dans centum gratis nolens extinguere debitum justitiæ, illud non extinguit, ita nec debitum voti, ut ostendi *Cas. 6. n. 19. 5.* Qui per unum vel plura vota 11. vovit multa parva, v. g. omni die orare quinque *Pater & Ave*; vel etiam unâ die orare *Credo*, *De profundis*, visitare Venerabile Sacramentum, dare exiguam elemosynam, &c. multa est disputatio inter Theologos, an hæ materiæ, si negligantur, coalescere possint in unum peccatum grave? Ante omnia recurrendum videtur ad intentionem voventis, an scilicet compensare voluerit altero die, quòd prior omiserat, an ad illa multa parva uno vel pluribus diebus peragenda voluerit se obligare sub mortali, casu quo omnia simul negligeret, vel an ea parva uniantur in eodem voto per modum unius materiæ, ut si unico voto pro eodem die voveas 200. *Pater & Ave*, vel viginti pauperibus dare solidum, tunc enim totum negligere videtur mortale; aliud est, si res parvæ non sint unibiles, eò quòd sint disparatæ, distinctis diebus annexæ; in dubio juxta Regulam superius datam minimum præsumitur, scilicet quòd voluerit se tantum obligare venialiter, etiamsi ejusmodi levia disparata toto anno omitteret. 6. Si 12.

promisisti calicem, & nescias qualem, teneberis ad argenteum, quia hic est accommodus, & communi magisque vulgari usu venit nomine calicis, quam cupreus aut aureus, *Cajet. q. 88. a. 2. Laym. c. 3. n. 3. Sporer n. 90.* Si promisisti calicem aureum, sed ignoras cui ex duabus Ecclesiis, debes pretium dividere, quia pro utraque est æqualis ratio, *Castropalao p. 12. n. 26. Leuren. l. c.* Si unam è duabus vestibus promisisti dare pauperi, & una auferatur, non teneris dare alteram, si ultra duas non habeas, quia non censeris te obligare voluisse ad dandam unicam, quam habes; si plures habeas, & ex his unam indeterminatè promisisti, una vel altera furto sublata, teneris dare aliam, quia singulæ sunt promissæ sub disjunctione: ergo si una perit, teneris ad aliam; si nescias, an promiseris viliorem vel meliorem, satisfacis dando viliorem: idem est, si promiseris frumentum, vinum, oleum, eleemosynam, nullam determinando qualitatem vel quantitatem, satisfacis dando in quantitate vel qualitate minore statui tuo non repugnante, & ad finem, ad quem vovisti, non ineptâ; hinc si defunctus vovit vinum pro Sacrificio, hæres non satisfacit, nisi det vinum bonum & Sacrificio dignum. DD. cit. 7. Aliquando obligatio voti est annexa diei seu tempori, ita ut post lapsum istius temporis tranferat omnis obligatio

voti, nec tenearis supplere ex post, quod illo tempore omisisti; econtrà tempus aliquando additur, non ut finis seu terminus obligationis, sed ad urgendam voti executionem, ne nimium scilicet differatur, & tunc si intra tempus votum impletum non fuerit, implendum est postea; at in praxi perquam difficile est discernere, quandonam obligatio voti finiatur aut non finiatur cum tempore; pro quo accipe hanc Regulam: *Si ratio vel devotio ejusmodi temporis specialiter moveat ad hoc vel illud vovendum pro tali tempore, tunc votum est annexum tali tempori, ita ut illo præterlapso non amplius obliget; aliud est si ratio temporis non moveat specialiter;* in exemplis res clarescet: Vovisti audire Sacrum, vel jejunare die Veneris ob specialem devotionem erga Crucem & Passionem Domini, die Sabbathi ob commemorationem B. Mariæ Virginis, confiteri in festo S. Sebastiani ob patrocinium contra pestem, &c. in his obligatio voti est annexa tempori seu diei, & cum eo finitur, ut si eo die negligas, altero die supplere non teneris; item vovisti orare Rosarium determinatè coram hac imagine ob ejus miracula, si coram ea non possis, non teneris coram alia; similiter votum peregrinandi Romam ob Jubilæum pro hoc anno publicatum, si non exsolvitur nunc, non obligat anno sequenti; item vovisti per totum annum jejunare singulis

gulis ferijs sextis, si principaliter intenderis honorare hunc annum, quia v. g. est Jubilæus, intermissa vel impedita hoc anno jejunia non teneris supplere anno sequente, quia obligatio finitur cum anno, cui fuit annexa; secus si principaliter vovisti talem numerum jejuniorum, v. g. 52. vel non vovisti ex speciali motivo vel devotione erga tale tempus, tunc votum non est annexum tempori, sed tempus censeatur tantum addi pro urgenda voti executione, ne nimis diu differatur, v. g. vovisti intra annum, aut in festo S. Norberti ingredi Religionem, proximo mense vel septimanâ confiteri aut dare eleemosynam, si hæc non impleas tempore præfixo, teneris ex post. Ratio est, quia tunc primario non intenditur tale tempus, sed res ipsa ejusque executio; unde patet, in votis personalibus persæpè obligationem esse annexam diei, ratò in realibus. 8. Ex dictis sequitur, vota annexa tempori sicut extinguuntur cum tempore, sic nec præveniri possunt ante tempus, v. g. vovisti jejunare in vigilia S. Petri ob ejus honorem, si prævideas eo die te fore impeditum, non teneris jejunium anticipare; potes tamen, si velis, tali casu illud commutare in jejunium anticipatò vel ex post faciendum, quia gratius est DEO jejunium anticipare vel differre, quam omninò omittere; si vovisti intra tres sequentes dies semel jeju-

nare, si non possis ultimo, teneris primo vel secundo, quia primus & secundus dies pertinent ad tempus voti; econtrà si vovisti sequenti septimana jejunare, quia v. g. est hebdomas Rogationum, non teneris hac septimana jejunium anticipare, etiamsi prævideas te impediendum sequenti; patet à pari in Missa, quam si in Dominica audire non possis, eam prævenire non teneris in Sabbatho, quia tunc nondum adest tempus obligationis; si tamen die Dominicâ es impeditus horâ undecimâ, teneris audire horâ decimâ, *Sanch. c. 14. Tamb. c. 12. §. 3. à n. 2.* 9. Vota emissa nullo tempore executionis præfixo, v. g. vovisti aliquando peregrinari Romam, aliquando ingredi Religionem, &c. obligant statim, ut primùm fieri potest, juxta illud Deut. 23. *Cum votum voveris Domino, non tardabis reddere, si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Ideoque sine justa causa differens peccat; justa autem differendi causa est, major implendi commoditas, major corporis & animæ utilitas, &c. ut si eleemosynam differas ad tempus, quo pauperes magis indigebunt, differs Religionem, donec pater consentiat, donec ætate & viribus convalescas, donec necessariis scientiis imbutus fueris, non peccabis, *Sanch. c. 14. n. 8. Pyrrhing. n. 9. Lenr. l. c.* quamdiu autem executio voti graviter obligantis sine mortali differri possit, non convenit inter DD. vide-

15.

tur statui posse hæc Regula: *Quoties votum grave differtur usque ad periculum oblivionis, vel impotentia implendi, semper est mortale; si verò tale periculum non adsit, & votum non contineat obsequium DEI perpetuum, v. g. votum centies jejunandi, peregrinandi, eleemosynam dandi; qualiscunque dilatio probabiliter non excedit unquam veniale.* Ita quoad rem *Tamb. n. 11. Sporer à n. 116.* Ratio est, quia qui dat totum, quod promissit, & nullum damnum creditori aut promissario ex mora facit, non est condemnandus gravis culpæ; at in prædictis votis post quantamcunque dilationem secluso periculo oblivionis vel omissionis adhuc vovens dat totum, quod promissit, neque ex hac dilatione vel mora ullum damnum Deo facit: (dispar est ratio de creditore humano, cui ferè semper nocet longa debiti dilatio) ergo ejusmodi dilatio non gravis, sed levis tantum culpa censeretur debet; & cum vovens nullum sibi tempus determinarit, videtur tantum se graviter voluisse obligare ad rem ipsam, non autem graviter ad non differendam executionem, quamvis satis sciat se peccare venialiter, si differat sine causa. Dixi in Regula: Si votum non contineat perpetuum DEI obsequium; nam si sit de perpetuo DEI obsequio, utpote votum Religionis, votum suscipiendi S. Ordines, aut perpetuò inserviendi infirmis, tunc

notabilis dilatio absque justa causa erit peccatum mortale, ut fatentur omnes; quò enim diutius differtur, eò plus aufertur de DEI obsequio; sed quænam tandem dilatio hîc erit notabilis & mortalis? *Tambur. sup. n. 10.* dicit, quòd attendenda sit ætas vovens; si vovens Religionem sit quindecim vel sexdecim annorum, dilatio ad tres vel quatuor annos putat non esse peccatum grave; si sit triginta, quadraginta aut plurium annorum, censet minorem dilationem, v. g. octo vel sex mensium, esse mortale. Rationem dat, quòd tres vel quatuor anni, si demantur à servitio totius vitæ ab adolescentia in senium, meritò videri possint materia parva, at minimè videntur materia parva, si demantur ab ætate jam provecta; probabilius tamen videtur, quòd dilatio Religionis ad medium annum sine justa causa sit mortale; nam quamvis medius annus respectu 70. vel 60. annorum sit quid leve, est tamen aliquid grave in se, sicut unum jejunium, una confessio respectu centum sunt quid leve; in se tamen quid grave & materia sufficiens ad mortale: ergo similiter servire Deo ad medium annum, *Sanch. n. 12. Castropalao p. 13. n. 7. 10.* Qui vovit abstinere à lusu, nescius an intellexerit omnem lusum, vel solum lusum immoderatum, tantum obligatur vitare lusum immoderatum, quia in dubio votum explicandum est

est in favorem voventis; de cætero ex fine, ob quem quis vovit, colligenda est voti obligatio, v. g. vovisti abstinere à lusu eo fine, ut evites jacturam pecuniæ, teneris tantum abstinere à lusu, in quo est probabile periculum notabilis jacturæ; si vovisti ad evitandas rixas, blasphemias, perjuriam, teneris abstinere à lusu, in quo hæc prudenter timere potes; si vovisti ob jacturam temporis, ab omni lusu abstinere debes, potes tamen per alium ludere, licet aspiciendo tempus perdas, quia hoc non est propriè ludere; econtrà non potes pro alio ludere, quia propriè ludis & perdis tempus. 11. Qui vovit non bibere vinum, toties peccat quoties vinum bibit, quia votum est negativum, sicut negativum est præceptum non comedendi carnes die Veneris; & sicut mortaliter peccat contra hoc præceptum, qui die Veneris intendit vel efficaciter desiderat comedere carnes, sic etiam peccat contra votum, qui intendit bibere vinum, quamvis reverà non bibat; aliud est, si in tali potu vel esu solum morosè oblectetur. Ratio est, quia desiderans bibere vinum intendit infringere votum, si posset, adeoque in intentione est facrilegus, hoc autem non tenet de morosa delectatione. In dubio qualiter votum abstinendi à vino obliget, iterum recurrendum est ad finem voventis; si ideo vovit, ut præcaveat ebrietatem, non peccabit

mortaliter, etiamsi multum bibat, modò certus sit non esse periculum ebrietatis; si eo fine vovit, ne sua dilapidet, non peccabit mortaliter, nisi in vino notabilem summam consumat, nec peccabit, si bibat vinum alienum, *Sancti Tamb. l. c.* si vovit ex motivo temperantiæ, ut peccet mortaliter, debet tantum bibere, quantum sumere solet homo moderatus in prandio, v. g. mediam amphoram, si minus sumat, peccat solum venialiter, *Castropalao, Sporer sup.* Qui vovit, totà die non gustare vinum, *La Croix n. 465.* dicit, tantum primà vice peccare, etsi illud sæpius bibat, quod verum est, si intenderit se mortificare, per hoc præcisè, quòd abstineat à primo potu; tunc enim postquam semel bibit, non est amplius possibile votum servare, adeoque votum cessat obligare; aliud est, si ex motivo temperantiæ intendat totà die simpliciter à vino abstinere, ut dictum est sup. Idem est de eo, qui vovit jejunare in pane & aqua, si intendat tale jejunium, quo dicitur possit: Hodie præter panem & aquam nihil à me sumptum est, peccat tantum primà vice, etsi sæpius vinum bibat, vel alium cibum comedat; si tamen vovisset, se eo die bibituram solum aquam, toties peccaret, quoties alium liquorem biberet, rationem dat *Sporer n. 94.* quòd votum de bibendo solum aquam sit negativum, obli-

gans ad non bibendum totâ die alium potum : ergo quoties hunc bibit , toties peccat ; e contra votum jejunandi in pane & aqua est principaliter quid positivum. 12.

18. Qui vovit sub conditione dependente à suo arbitrio , non tenetur expectare eventum conditionis , quia tunc obligationem voti voluit subesse libero suo arbitrio , v. g. puella vovit inire Religionem , si adhuc semel fornicata fuerit , potest inire matrimonium , antequam fornicetur ; item si dicat , voveo Religionem , si dotem accepero , si pater consentiat , si musicam didicero , &c. non peccat , etiamsi negligat dotem aut consensum petere , vel musicam addiscere , aut sine dolo patrem roget non consentire , *Sanch. c. 23. a n. 28. Leuren. q. 886. Schmalzg. n. 68.* Ratio est , quòd valor voti dependeat ab eventu conditionis , quæ reverà non evenit : denique si malum sit non implere conditionem voti , v. g. vovisti Religionem , si intra annum non fueris fornicatus , si ideò forniceris , ut à voto libereris , peccas graviter contra Religionem , Deum illudendo : voto tamen non obligaris , quia non existit conditio , à qua volebas pendere valorem voti ; imò valdè probabile est , non valere votum , etiamsi fraude vel metu facias , ut non eveniat conditio voti , v. g. fraude inducis patrem , ut non consentiat. Ratio est , quia non voluisti te aliter obli-

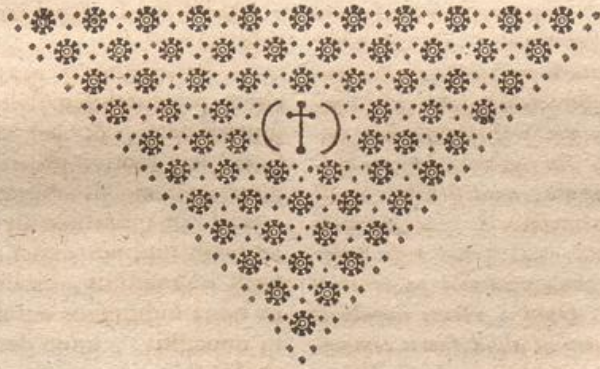
gare quàm sub eventu conditionis , quæ non evenit ; nec obstat , quòd promissio homini facta & acceptata , si fraude vel metu impediatur , postea servari debeat ; nam homini tunc propriè fit injuria & damnum , quod ex justitia refarciri debet ; DEO autem non fit damnum in bonis suis , neque propriè injuria , sed irreverentia , quæ non restitutionem , sed pœnitentiam exigit , *Suar. c. 17. n. 20. Castropalao p. 17. à n. 11.* E contra si conditio voti non pendeat à voluntate voventis , tenetur expectare , quamdiu conditio est probabiliter futura , v. g. æger vovet Religionem , si plenè convaluerit à morbo , peccat contra votum , si nubat , quamdiu est spes recuperandæ sanitatis , nisi periculum incontinentiæ , vel alia justa causa excuset. 13. Votum pœnale potest obligare vel tantùm ad pœ-

19. nam , ut : *Voveo jejunare , quoties lusero , vel simul ad rem & pœnam , ut : Voveo non ludere , & quoties lusero , jejunare ,* in primo casu non peccas , ludendo ; si tamen lusero , obligaris jejunare ; in secundo & peccas ludendo , & non jejunando post lusum. Si vovisti jejunare , quoties te inebriaveris , si inebriatio non sit mortaliter mala , aut si sit quidem mortaliter mala , sed non fuisti memor voti , non obligaris ad pœnam , quia non peccasti formaliter contra votum , *Sanch. c. 22. n. 18. Laym. c. 5.* Similiter plures dicunt , te non obligari ad pœ-

pœnam, si quidem memor voti, sed immemor pœnæ, te inebriasti, quia ideo vovisti pœnam, ut per eam deterrearis ab ebrietate; si verò non fuisti recordatus pœnæ, per eam non potuisti deterri: ergo. At non video, quomodo quis possit esse memor voti pœnalis, & non cognoscere pœnam; hoc ipso enim quo cognosco votum jejunandi, si me inebriavero, etiam cognosco jejunium seu pœnam. Quæ dicta sunt de voto jejunandi, si me inebriavero, etiam tenent de aliis votis pœnalibus. Sed quid si quis dubitet, an se obligaverit ad pœnam toties quoties, vel tantum pro prima vice? *Et.* Si pœna, quam promissisti, sit gra-

vissima, v. g. vovisti ædificare Ecclesiam, vel peregrinari Romam, si adulterium commiseris; censeris te tantum pro prima vice ad pœnam obligasse, de aliis pœnis moderatis verius est cuilibet transgressioni suam pœnam correspondere, & toties quoties te obligare voluisse, nisi aliunde sit major præsumptio in oppositum, quia hac ratione te efficacius à delicto præservas, quod præcipue intendisti, *Sanch. n. 21. Castropalao p. 18. in fine.*

14. Qui dolet se vovisse, non peccat, si adsit justa causa dolendi, eò quòd v. g. incaute voverit, vòtun-
20.
que ei plus periculi quam fructus afferat.

CASUS

C A S U S L X X .

De Cessatione & Irritatione Voti.

Y Sai variis obstrictus votis querit
 1. An cessent per mutationem materia vel finis. 2. An excuset difficultas vel periculum. 3. Quid si materia fiat inepta ex parte vel ad tempus. 4. Quid sit irritatio, an fieri possit vovente invito & circa vota in favorem tertii facta. 5. An vota irritare possint Papa & Episcopi. 6. An Superiores Ordinum, an vota in seculo vel Novitiatu edita. 7. An id possint Abbatissa, Vice-Superiores, &c. 8. Quid si unus Superior in votum consensit, an ipse vel alius adhuc revocare possit. 9. An peccet sine causa irritando. 10. An irritare possit votum proprium, vel alteri irritandum committere. 11. An pater vel tutor irritare possit omnia vota prolium ante pubertatem etiam cum consensu emissa, vel post pubertatem implenda. 12. An hec vota irritari possint omni tempore, quid si filius ea post pubertatem renovaverit. 13. An idem possit curator. 14. Quid possit pater vel curator circa vota post pubertatem emissa. 15. Quid si votum impuberis post pubertatem in aliud fuerit commutatum. 16. Quid si votum sit implendum post tempus subjectionis. 17. Quo ordine pater, tutor, &c. vota irritare possint, & an possit magister, nutritius, & quid in dubio an votum sit irritabile.

18. An maritus vota uxoris irritare possit, vel contra. 19. Quid si uxor ante vel sub matrimonio voverit castitatem, eleemosynam, confessionem; quid si maritus id agrè ferat. 20. Quid si uxor vel maritus voverit non petere debitum. 21. An mutuo consensu voverint castitatem, vel unus voverit cum alterius licentia. 22. An dominus vel herus vota servorum irritare possit?

Vota cessant quatuor modis: Extinctione, irritatione, dispensatione, commutatione. De duobus primis agetur in præsentibus, de reliquis in seqq.

QUÆR. I. Qualiter vota extinguantur? 1.

1. Extinguuntur propriè dupliciter, per notabilem scilicet materiæ mutationem, & per cessationem finis, seu motivi principalis; mutatur autem notabiliter materia, quando fit moraliter diversa, v. g. ex facili multum difficilis, ex possibili impossibilis, ex licita illicita, ex bona indifferens aut majoris boni impeditiva; unde deduces seqq.
 1. Si mutatio, major difficultas, vel periculum non oriatur ex ipsa re, sed ex voluntate vel malitia voventis, non cessat voti obligatio, v. g. vovisti castitatem, quæ tibi ob

ob pravam inclinationem vel lasciviam consuetudinem facta est difficilima vel etiam periculosa, non excusaris à voto, quia hæc difficultas aut periculum non est ex parte materiæ seu castitatis, quæ ex se melior est quàm ejus oppositum, sed ex parte habitus vitiosi & pravæ voluntatis, quam quilibet corrigere potest & tenetur. Vid. *Cas. 68. n. 5.*

2. Excusat grave periculum non prævisum, v. g. vovisti peregrinari ad statuam B. Mariæ Virginis, si audias viam esse infestam latronibus, durante periculo excusaris à voto; econtrà si periculum sit prævisum, non excusat, v. g. vovisti in nosocomio servire infirmis, teneris exequi votum, etiamsi sit periculum infectionis; nam cum soleat ejusmodi periculum ibi reperiri, satis censetur prævisum. 3. Vovisti peregrinari pedes, excusaris si fias claudus, & equum vel currum habere vel uri non possis, aut à parentibus tibi prohibeatur.

3. Si materia voti secundum quid fiat impossibilis vel inepta, cessat quoad illam partem, ut explicavi *Cas. 68. n. 13.* 5. Si materia voti tantum pro aliquo tempore fiat inepta, votum pro illo tempore suspenditur, v. g. vovisti non adire istam domum ob certam puellam tibi periculofam, si puella absit, potes domum ingredi, si illa redeat, votum redit, si moriatur, votum omninò cessat, etsi ad eam domum ex post veniat puella periculofior, non te-

R. D. Jansen Pars 1.

neris vi voti istam vitare, *Pyrrh. l. 3. t. 34. n. 35. Wiestner. ibid. n. 48.* 6. Si determinato pauperi vovisti elemosynam, si hic fiat dives, cessat votum, quia cessat finis principalis; si iterum fiat pauper, redit votum; similiter si huic pauperi vovisti elemosynam, ideo quia putabas esse probum, si ex post rescias talem non esse, cessat votum, quia cessat ejus motivum; secus si ideo vovisti, quia erat pauper; item vovisti peregrinationem pro sanitate vel liberatione filii è captivitate, qui tempore voti emissi jam erat mortuus vel liberatus, cessat votum, quia cessat ejus finis, *Schmalzgr. n. 70.*

QUÆR. II. Quid sit irritatio voti?

3. Est actus potentiaè dominativæ, quâ nomine proprio tollitur obligatio hominis sibi quoad personam vel voti materiam subjecti; est communis quoad rem cum D. *Thom. 2. 2. q. 88. & seq.* Dicitur 1. *Actus potentiaè dominativæ*, hoc est, talis, vi cujus alterius voluntas vel res est ita subjecta, ut sine consensu dominantis firmiter obligari non possit; quare omnia vota, juramenta, dispositiones hominis taliter subjecti imbibunt hanc conditionem: *Si Superior, seu ille, cui subsum, consensert;* ideoque hoc ipso, quòd ille non consentiat, tollitur voti vel juramenti obligatio: undè patet, etiam vota vel juramenta in favorem tertij facta & acceptata irritari posse etiam acceptante invito,

Kkk etfi

etsi non possint sic dispensari vel commutari, ut dicam *Cas. seq. n. 17. Sylves. Navar. c. 12. n. 78. Laym. c. 8. n. 21.* Ratio est, quia etiam vota in favorem tertij facta habent conditionem: *Si Superior consenserit*: ergo hoc ipso quod consensum negat, ea irritat. Aliqui autem dominativè subjecti sunt quoad voluntatem simul & bona, ut Religiosi suis Superioribus, impuberes patri vel tutori, & hi omnes vota directè irritare dicuntur, eò quod voluntas voventis his ratione sui sit subjecta; quando autem voluntas non ratione sui, sed solùm ratione bonorum est subjecta, ita ut de iis sine alterius consensu disponere non possit, veluti minorennis subjectus est curatori, tunc dispositiones, vel vota talis personæ circa ejusmodi bona dicuntur irritari indirectè, hoc est, non ratione personæ, sed ratione bonorum alteri subjectorum. Dicitur 2. *Nomine proprio*, in quo præcipuè distinguitur irritatio à dispensatione; hæc enim tollit obligationem nomine alieno, scilicet Dei, qui potestatem jurisdictionis dedit Ecclesiæ ad tollenda vel remittenda suo nomine vota & juramenta sibi facta, si causa subsit, quod addo, quia dispensatio ut validè fiat in lege Superioris, causam requirit, non item irritatio, quæ absque omni causa quidem est illicita, non tamen invalida; deinde dispensans & commutans vota debet ea speciatim cognoscere, irritans potest in genere omnia tol-

lere per solum dissensum, etiam si vovens hoc ignoret, aut nolit ea irritari, quia conditio substantialis corrumpit, scilicet consensus Superioris, *Arrag. q. 89. a. 9. Suar. lib. 6. de vot. c. 1.*

QUÆR. III. Quinam habeant potestatem vota irritandi? 5.

ꝛ. I. Papa & Episcopi non possunt directè vota irritare, nisi respectu Religiosorum sibi subjectorum, quia in alios non habent potestatem dominativam, nec ejusmodi potestate pro directione Ecclesiæ indigent, sufficit quod possint vota commutare, dispensare, & indirectè irritare, subtrahendo vel prohibendo materiam voti, *S. Thom. sup. a. 12. in Corp. & ibi Cajet. Nav. n. 79. Suar. l. c.*

ꝛ. II. Superiores Regulares possunt directè irritare suorum vota, non tantùm ea quæ Religiosam gubernationem impediunt, ut peregrinatio, servitium extra clausuram, &c. sed etiam omnia alia post professionem emissã; antequam tamen irritentur, observanda sunt, ita communis cum *D. Thom. l. c. Suar. c. 7. Sanch. l. 4. c. 33. n. 4. Sporer tr. 3. in Decal. c. 3. n. 16.* Ratio est, quia sicut pupilli per Remp. ita subjiciuntur tutori, ut omnia eorum vota & dispositiones valeat irritare, sic & SS. Pontifex ad meliorem Religiosorum gubernationem eorum voluntatem subjicere potest Superioribus, ut absque eorum consensu nihil firmiter vovere queant; quod verò ita factum sit,

fit, probat praxis & usus Religionum, teste *Lessio l. 2. c. 20. dub. 13. Sanch. c. 24. n. 30.* Excipe tria vota essentialia & votum assumendi Religionem strictiorem, cujus executio sicut non potest à Prælato impediti, *e. licet de Regul.* ita nec irritari, DD. cit. Neque irritare possunt vota facta in sæculo vel Novitiatu, quia vovens tunc non erat subditus; possunt tamen Novitorum vota suspendere, in quantum impediunt vel difficiliora reddunt exercitia Novitiatus; imò ipse Novitius omnia vota sua in exercitia Novitiatus tanquam in rem evidenter meliorem commutare potest; expediet tamen tunc certa opera determinare, in quæ commutatio fiat, ne ad omnia opera se ex voto obligans plurimis exponatur scrupulis; Novitius verò Religionem deserens voti prioris obligatione constringitur, quia suspensio vel commutatio censetur tantum facta pro tempore Novitiatus, *Sanch. n. 41. Castropalao d. 2. pun. 8. n. 10.* 2. Superiores gaudentes potestate irritandi sunt Generalis, Provincialis, Visitator, Abbas, Guardianus, Prior seu Rector localis, non tamen Vicarii, Ministri, Priores claustrales aliique Vice-Superiores, nisi Rectore vel Abbate absente, quia verè Superiores non sunt, nec suo sed alieno nomine imperant, *Castropalao l. c. Leuren. l. 3. q. 898.* Abbatissæ & Matres Monialium suarum vota etiam irritare possunt, quia irritatio fundatur in obedientia, quæ illis

sicut aliis Prælati promittitur, *Sanch. Suar. Sporer l. c. cont. Castropalao, Leur.* 3. Potestas irritativa extendit se etiam ad vota merè interna & futura, quia omnia includunt conditionem, si Superior consentiat, DD. cit. 4. Si Provincialis tibi dedit licentiam vovendi, non potest votum irritare Superior localis, potest tamen ex justa causa executionem voti impedire, quò usque Provincialis consulatur, ita enim exigit bonum regiminis, *Sanch. c. 27. n. 4.* 5. Ipse, qui dedit licentiam vovendi, votum irritare potest, etiam si promiserit non irritare; nam quamvis tunc peccet, si sine causa id faciat, irritat tamen validè, quia non obstante istà promissione retinet potentiam dominativam in subditum, *Sanch. n. 9. Leur. q. 896.* multò magis id poterit æqualis vel Superior. Inferior tamen irritare non potest vota edita cum licentia Superioris, quia hujus potestati derogare nequit. 6. Superior, qui sine justa causa irritat votum grave, in quod semel consentit, ex communi apud *Castropalao p. 3. §. 2.* peccat mortaliter, quia tribuendo licentiam fit particeps voti: ergo sine causa revocans censetur illius transgressor: deinde votum licentiâ Superioris firmatum est à Deo acceptatum: ergo fit Deo gravis irreverentia, si absque causa consensus revocetur. Nihilominus *Illung t. 5. n. 133.* dicit, esse tantum veniale; si verò Superior non consentit, sed

absque causa irritat votum, non peccare, tenet *Sylves. Azor.* & probabile esse dicit *Sporer n. 34.* quia utitur jure suo; at probabilius peccat saltem venialiter, quia abutitur suâ potestate, subditum à meliori bono absque causa impediendo, *Sotus de just. l. 7. q. 3. a. 1. Laym. c. 7. n. 18. La Croix n. 499. 7.* Superior non potest irritare votum proprium, neque alteri irritandum committere, *Sanch. n. 60.* quia potestas irritandi in hoc fundatur, quòd votum emittatur sub conditione, si Superior consentiat; nemo autem sub conditione proprii consensûs votum emittere potest, destruit enim talis conditio strictam voti obligationem; nec obstat, quòd quis secum dispensare possit, nam dispensatio non fit nomine proprio, sed per eam nomine Dei remittitur obligatio, qui etiam dispensanti remittere potest justa causa intercedente.

10. *q. III.* Omnia vota prolium etiam illegitimarum tam realia quàm personalia, ante pubertatem emissâ, potest pater aut tutor, vel his deficientibus, mater irritare. 1. Etiam si votum emissum sit cum eorum licentia, quia non obstante isto consensu manet in impubere immaturitas discretionis & judicii, ideòque potentia gubernativa & irritativa in patre, *Ang. Sylves. Laym. l. 6.* 2. Etiam vota impuberum implenda post pubertatem, ut si puella undecim vel puer tredecim anno-

rum voveat post duos annos ingredi Religionem, quia potestas irritandi fundatur in infirmitate judicii, quæ reverà adfuit tempore emissi voti, *Sporer n. 20.* nec obstat, quòd fortè filius contradicat, putans vota irritari non posse, nam potestas irritativa non pendet à consensu filii. 3. Vota ab impubere edita non tantùm durante impubertate, sed etiam ex post quocunq̃ tempore à patre irritari possunt, modò post pubertatem non fuerint confirmata, *Cajet. q. 89. a. 5. Reiffenst. lib. 3. decret. t. 34. n. 13. Illjung n. 123. § 134.* Ratio est, quòd votum impuberis non tantùm propter dominium paternum, sed etiam propter immaturitatem judicii pendeat à patre, includatque conditionem: *Si pater non contradixerit,* quæ conditio tractu temporis non auferitur; dixi, modò post pubertatem non fuerint confirmata; non censentur autem confirmari ex hoc, quòd vovens voluerit ea exequi, aut ignarus ea esse infirma sæpiùs renovaverit, quia hæc renovatio est tantùm approbatio prioris vinculi, sed requiritur, ut sciens eorum debilitatem, ea pubes liberè ratificet, & ita intendat se obligare, quasi nunquam fuisset obligatus, *Navar. c. 12. n. 71. Sanch. c. 30. n. 38.* 4. Non tantùm pater & tutor impuberis, sed & curator vota minoris ante pubertatem facta post pubertatem irritare potest, modò confirmata non sint, *Sanch. n. 15. Castropalao n. 6.* Ratio est, quòd

cu-

curator succedat loco patris: ergo sicut pater potest ista vota irritare, ut jam probatum est, sic & curator.

14. 5. Vota post pubertatem emissã si realia sint, potest pater aut curator irritare, secus si personalia; hinc si filius quindecim annorum voveat jejunium, Religionem & eleemosynam, irritari poterit votum eleemosynæ, (intellige ex bonis patri subjectis) non verò jejunii & Religionis. Ratio est, quia post pubertatem filius quoad suam personam est sui juris; bona autem ejus, exceptis castrensibus & quasi castrensibus, subjecta sunt patri usque ad emancipationem, vel curatoris usque ad annum vigesimum quintum completum: ergo vota realia puberis, non autem personalia à patre aut tutore irritari possunt.

15. 6. Si votum ante pubertatem emissum post pubertatem à Superiore vel ipso vovente in opera personalia commutetur, nec pater, nec tutor votum surrogatum irritare poterit, *Sanch. n. 48. Castropalao n. 11.* quia votum ante pubertatem emissum jam desit, & post pubertatem successit personale, atque in vota personalia post pubertatem edita vel confirmata pater & curator potestatem non habent, nisi in quantum præjudicant gubernationi paternæ vel domesticæ, ut si filius voveret longa jejunia, peregrinationes, &c. quibus subtraheretur ab obsequiis patri præstandis, tunc enim ea indirectè irritari vel potius suspendi possent,

16. *Sporer. n. 22.* 7. Si votum puberis sit quidem reale, sed implendum post tempus subjectionis, v. g. filius quindecim annorum vovet ædificare sacellum, quamprimùm à patria vel curatoria potestate liberatus fuerit, idem est, si uxor quid voveat implendum post mortem mariti, tale votum à patre, curatore vel marito irritari non potest; e contra vota impuberis etsi in statu libero implenda, pater & curator irritare possunt, *Sanch. Castropalao §. 4. Illung n. 135.* Ratio horum est, quod impubes non tantùm quoad bona, sed etiam quoad voluntatem patri & curatoris sit subjectus, ideoque ejus actus per solum dissentium annullari potest; e contra pubes quoad voluntatem non est subjectus patri, neque uxor marito, & bona post subjectionem etiam non sunt ampliùs subjecta: ergo non est, unde vota puberis vel uxoris post subjectionem implenda à patre, curatore vel marito irritari valeant; quod etiam tener de votis realibus perpetuis, v. g. de voto quotidie dandi eleemosynam, ita ut irritari non possit, in quantum se extendit ultrà tempus subjectionis.

17. 8. Potestas vota irritandi hoc ordine venit, pater, tutor, curator, avus ex parte patris, non matris, mater, avus paternus nihil potest vivente matre, *Sporer n. 24. Schmaltzgr. n. 76.* Imò deficiente tutore aliisque ascendentibus loco patris succedere herum, magistrum, nutritium, eosque vota

impuberum irritare posse, non improbabiler docent *Sayr. Less. l. 2. c. 40. dub. 14. Suar. l. 6. c. 6. n. 23. Laym. c. 7. n. 10.* quia ita videtur exigere æquitas naturalis; at oppositum est verius, quia ex nullo jure doceri potest, hanc potestatem heris, magistris, &c. esse concessam, *S. Th. l. c. Bonac. Sanch. c. 35. n. 84. Wiestner n. 54. 9.* In dubio an votum sit irritabile, an sit emissum vel confirmatum tempore subjectionis, an executio sit destinata in vel extra tempus subjectionis, potest Superior illud irritare, *Suar. c. 6. La Croix n. 500. Lenren. q. 879.* quia pater est in certa possessione potestatis irritativæ, quâ per rationem dubiam privari non debet. Vid. *Vivam op. 2. q. 6. a. 3.*

18. *Et. IV.* Quamvis *Sorus, Ang. Arrag.* aliique cum *Sanch. c. 34. n. 3.* probabiliter doceant, maritum directè irritare posse omnia vota uxoris, stante matrimonio emissa, eò quòd voluntas ejus videatur esse perfectè subjecta marito, ex illo ad *Eph. 5. Mulieres viris suis subdita sint sicut Deo, quia vir caput est mulieris, sicut Christus caput est Ecclesie.* Et *Num. 30.* dicitur, uxorem non teneri promissione voti, si vir ex tempore contradixerit. Attamen verius est, quòd sola vota debito conjugali, educationi prolium, vel gubernationi domesticæ præjudicantia, velut votum castitatis, longæ peregrinationis, &c. maritus irritare possit, *Nav. 6. 12. n. 64. Castrop. p. 6. n. 2.*

Sporer n. 29. Illung n. 126. Ratio est, quòd tota uxoris subjectionis fundetur in contractu matrimonii: ergo vota uxoris non subsunt matrimonio & vitæ sociali, quòd jus etiam competit uxori, ut vota mariti matrimonio præjudicantia irritare possit; notandum autem, quòd vota sic indirectè irritata, vel potius suspensa reviviscant, quando desinunt alteri præjudicare, *Laym. c. 7. & D. D. c. c. Unde inferes seqq.* 19.
1. Si uxor ante vel sub matrimonio castitatem vel quotidianam eleemosynam voverit, soluto matrimonio tale votum reviviscit, etiamsi antea à marito fuerit irritatum. 2. Vota uxoris moderatè jejunandi, orandi, communicandi, pauperes ex bonis paraphernis sustentandi, &c. maritus infirmare non potest, quia in his uxor est sui juris, neque hæc matrimonio præjudicant; si tamen maritus ægrè ferret, ac sine læsione pacis vel amoris conjugalis observari non possent, ad tempus cessant; quia eorum materia facta est illicita, vel moraliter impossibilis aut majoris boni impeditiva, *Sylves. Nav. Suar. l. 6. c. 4. Laym. n. 12.* 20.
3. Votum uxoris nunquam petendi debitum maritus irritare non potest, quia conjux non tenetur petere, sed solùm reddere debitum; econtra si maritus voverit non petere debitum, & uxor obindè graveretur, eò quòd & ipsa præ verecundia petere non audeat, *Laym. Sporer dicunt, votum*

tum mariti ab uxore irritari posse, sed meliùs contradicunt *Gomez. Less. Nav. c. 12. n. 60.* quia obligatio mariti non petendi debitum reverà non cedit in præjudicium uxoris, eamque non retrahit à petitione debiti, sed potiùs dat anam liberiùs petendi, cum sciat ipsum petere non posse, & ipsa levi indicio facilè petere possit; meritò notant DD. ejusmodi vota esse indiscreta, & conjugibus, nisi senes sint, dissuadenda. 4. Si vir & uxor mutuo consensu voveant castitatem, hoc votum ipsi irritare non possunt, quia juri suo ad petendum & reddendum debitum renunciârunt, *c. fin. 33. q. 5. Spo-*

rer. n. 29. Castropalaop. 7. n. 6. 5. Si conjux conjugi simpliciter dedit licentiam vovendi castitatem, hoc ipso cessit juri suo, nec consensum revocare aut debitum petere poterit, secùs si votum conjugis purè permiserit, reservando sibi jus suum, *Nav. c. 17. n. 31. Laym. n. 15.*

8. V. Vota denique servorum, domini aut heri indirectè tantùm irritare possunt, quatenus obligationi servitutis vel famulatùs obfistunt, ideoque finitâ servitute reconvalescunt, *communis & certa;* unde domini nihil possunt circa vota castitatis, orationis, confessionis, moderati jejunii, &c.

C A S U S LXXI.

De Voti Dispensatione & Commutatione.

Zoilus Pastor ab Episcopo interrogatur: 1. An dispensatio absque causa sit licita & valida. 2. Quæ sint causa dispensandi. 3. Quid in dubio aut in casu, quo absque omni causa bonâ fide dispensatum est. 4. An dispensare possit Papa, Episcopi, Pralati Regulares, Abbatissa, an cum Novitiis & se cum ipsis. 5. An Confessarii Regularium. 6. An cum absentibus & extra confessionem: & an idem queant Parochi. 7. Quæ sint vota reservata Papæ. 8. An inter hæc numerentur vota dubia, conditionata, metu extorta, pœnalitâ, disjunctiva, non Deo

sed Sanctis facta. 9. An votum reservatum ab Episcopo vel Regularibus quoad circumstantias dispensari possit. 10. Vel in voto castitatis educto stante matrimonio. 11. Quid si votum reservatum sit commutatum in non reservatum. 12. An reservatum possit irritari. 13. An facultas Generalis extendat se ad reservata, item an ad ea, quæ post concessionem sunt emissa, vel etiam ad juramenta. 14. An votum castitatis dispensatum soluto matrimonio reviviscat, item an Episcopus in casu necessitatis dispensare queat in reservatis. 15. An etiam Regulares. 16. An & ex qua causa fieri possit voti

com-

commutatio. 17. *Quinam vota commutare possint, & quid de votis in favorem tertii.* 18. *An extra confessionem.* 19. *An post commutationem possit rediri ad votum prius.* 20. *An omnia vota commutari possint in votum Religionis.* 21. *An Professio Religiosa extinguat omnia vota, etiam Religionis strictioris.* 22. *Quid de votis penali- bus.* 23. *Quid de eo, qui vovit non petere dispensationem.* Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit dispensatio voti?

1. Est remissio totalis obligatio- nis ob justam causam facta ab eo, qui in personam voventis habet jurisdictionem spirituales, est in re omnium. Dicitur 1. *Remissio totalis obligationis*, in quo dispensatio distinguitur à commutatione, in qua obligatio ex toto non tollitur, sed saltem ex parte in aliam materiam transfertur. Dicitur 2. *Ob justam causam*; nam dispensatio in votis sine causa non tantum illicita est, sed & invalida, *S. Th. q. 88. a. 12. ad 2.* Fit enim à Superiore Ecclesiastico, qui nomine Dei relaxat promissionem DEO factam; Deus autem dedit hanc potestatem non in destructionem, sed ædificationem, exigente id necessitate vel utilitate subditorum; aliud est de irritatione, quæ fit nomine proprio ab habente potestatem dominativam in personam voventis, vel in materiam voti; dominio autem vel jure suo validè quis uti potest, etiam sine causa.

QUÆR. II. Quæ sint causæ legitime dispensandi?

1. Sunt præcipuè quatuor: 1. *Imperfecta deliberatio*, aut dubium de illa, sive illud contingat ex defectu ætatis, sive ex mentis turbatione, aut etiam ratione metus, doli vel erroris accidentalis; similiter sufficit quodcumque prudens dubium de valore voti. 2. *Notabilis difficultas* exequendi rem promissam, etiam si non sit tanta, ut votum irritet, sufficiet tamen ad dispensationem; sola autem major commoditas aut inclinatio ad aliud opus pium, etsi satis sit ad votum commutandum, non tamen ad dispensandum. 3. *Dammum spirituale vel corporale*, si dispensatur in voto continentis vel non petendi debitum, si ob nimiam proclivitatem in Venerem sit periculum lapsus, aut executio voti sit subiecta plurimis molestiis & scrupulis; item si immineat ex voto damnum temporale, v. g. interitus illustri familia, vel ex nimis elemosynis exhauriretur res domestica, &c. in his & similibus dispensatur Romæ, saltem aliqualem adjungendo commutationem in aliud opus pium. 4. *Majus bonum* ex dispensatione proventurum, v. g. major Dei honor, major Ecclesiæ vel Reip. utilitas; quò majus & arctius est votum, eò major requiritur causa dispensandi, etsi una causa se sola non sufficiat, sufficiet conjuncta cum aliis, *Suar l. 6. de vot. c. 17. Reiffenst. l. 3. tit. 34. à n. 22.*

3. à n. 22. *Et ibid. Leuren. q. 903.* In dubio an adsit causa sufficiens, semper miscenda est commutatio in aliquid operis pii, quod defectum causæ suppleat, *Suar. l. c. Castrop. d. 2. pun. 9. n. 17.* Hinc Confessarii privilegiati rarò debent ex toto dispensare, nisi quando dubium est de voti valore: si dispensatio bonâ fide facta est, & ex post reperitur, non adfuisse causam legitimam, *Sporer n. c. 3. n. 45. ex Sanch. & Less.* dicit, præsumendum esse de bonitate Dei, quòd dispensationem suo nomine bonâ fide factam acceptet & ratam habeat. At probabilius contradicunt *Salas Castrop. n. 4. Leur. l. c.* quia jura & omnes DD. ad valorem dispensationis in voto requirunt causam legitimam: ergo si certò constet, talem non adfuisse, dispensatio est nulla; deinde talis præsumptio est ad minus incerta, & obligatio voti est certa: ergo non excusat. Econtrà si constet adesse causam certò sufficientem, Superior plerumque dispensare obligatur, vel maximè si id exigat bonum commune, quandoque etiam negare poterit, si nempe periculum sit, ne vilescat votorum obligatio vel dispensatio.

QUÆR. III. Quinam habeant potestatem in votis dispensandi?

4. R. 1. Respectu totius Ecclesiæ in omnibus votis dispensare potest Sum. Pontifex. 2. Dispensare possunt Episcopi in omnibus votis suorum subditorum Papæ non refer-

R. D. Jansen Pars I.

vatis. 3. Idem possunt Prælati Regulares exempti, & omnes Superiores locales respectu suorum Religiosorum, & in eorum absentia Vicarii, si non ordinariâ, saltem potestate sibi ex consuetudine delegata, *Sanch. l. 4. mor. c. 49.* Prælati Regularium non exemptorum id jure communi non possunt, nisi quatenus ex consuetudine vel Episcopi commissione illis concessum est. Si dicas: Potestas dispensandi in Prælati Regularium videtur supervacanea, eò quòd omnia eorum vota vel extinguantur per Professionem, vel post Professionem emissâ à Prælati irritari possunt potestate dominativâ. R. N. aff. nam votum ingrediendi Religionem strictiorem à Superioribus nequit irritari, benè tamen dispensari, ut probat *Sanch. c. 41.* idem docet *Suar. de voto approbato à Prælato superiore.* Item Prælati in votis Novitiorum dispensare possunt, quia in favorabilibus gaudent privilegiis sui Ordinis, *Castropatao p. 10. n. 3. Schmalzg. n. 105.* nequeunt tamen eorum vota irritare, ut dixi *Cas. prac. n. 6.* 4. Abbatissæ suarum vota quidem irritare possunt propter potestatem dominativam, quam in suas habent per votum obedientiæ, non tamen dispensare, quia carent jurisdictione spiritali. 5. Superiores habentes potestatem dispensandi ordinariam etiam secum dispensare possunt saltem mediatè, dando jurisdictionem Confessario,

LII

vel

vel alteri, ut contra *Suar.* latè probat *Sanch. l. 3. de mat. d. 3. totà.*

5. 6. Confessarii approbati Ordinum Mendicantium & cum iis communicantes habent privilegium pro foro conscientiae dispensandi in omnibus votis & juramenti saecularium, in quibus Episcopi dispensare possunt jure ordinario; id enim Mendicantibus concessit *Inn. VIII. Eng. IV. Benedictinis Mart. V. testibus Tamb. Herinx, Dian. p. 11. t. 8. R. 16. Sannig de vot. c. 43. n. 2. Gobat t. 10. n. 603. Sporer n. 54. Castropalao p. 13. n. 7. Reiffenst. n. 39.* Dixi: in votis, in quibus Episcopi dispensant potestate ordinariâ; nam si Episcopi in casu necessitatis, quando non datur recursus ad Papam, in votis Papae reservatis dispensant, id non faciunt potestate ordinariâ sed delegatâ, idèdque hoc non poterunt Confessarii Mendicantium, ut habet communis cum *Rodrig. Sanch. Suar. c. 26. n. 16. Barb. 2. p. de pot. Ep. alleg. 37. n. 14.* Nihilominus probabile videtur etiam tali casu Mendicantes pro foro conscientiae dispensare posse, ut dicam *inf. n. 15.* Quòd autem *Ordo Præmonstratensis* in privilegiis communicet cum Mendicantibus docet *Barb. l. 1. juris Eccl. c. 41. n. 231. Tamb. to. 1. d. 12. q. 1.* Et ita definitum est in Capitulo Generali ejusd. Ordinis Anno 1660. & constat ex amplissimo Indulto Urb. VIII. Lotharingis concessio. 7. Episcopi & Regulares privilegiati conveniunt in hoc, quòd

utrique possint vota non reservatâ dispensare & commutare, etiam extra Confessionem & cum absentibus, quia pro neutris ullo jure hoc exercitium restringitur ad forum Sacramentale, aut ad solos praesentes: in hoc differunt, quòd Episcopi hanc suam potestatem utpotè ordinariam alteri delegare possint, non item Regulares cum sint delegati, ècontra Regulares possunt exercere sua privilegia circa omnes fideles ad ipsos undequaque venientes; agunt enim nomine Sum. Pontificis; Episcopi verò, quia agunt per jurisdictionem propriam non possunt eam ultra suos diœcesanos extendere, *Sanch. c. 43. Sporer n. 78.* 8. Parochi quamvis ex consuetudine possint dispensare in jejuniis & operibus servilibus, non tamen in votis aut juramentis, *Tamb. La Croix sup.*

QUÆR. IV. Quid circa dispensationem in votis reservatis?

7. R. I. Quinque sunt vota soli Papae reservata, adèdque ab Episcopo vel Regulari privilegiato non dispensabilia, nisi in privilegio specialiter exprimantur; ut 1. *Votum integræ & perpetuæ castitatis*, nam votum castitatis sub obligatione solum veniali emissum aut ad tempus, votum non petendi debitum conjugale, votum virginitalis solum intendendo integritatem claustrum virginalis, votum non nubendi, votum non polluendi, non fornicandi, mulierem non tangendi;

&

& his similia, non sunt reservata, quia non sunt votum integræ castitatis, de qua sola reservatio utpote odiosa intelligi debet. Idem est de voto suscipiendi Sacros Ordinés, quia non est directè ad castitatem, sed ad Statum Clericalem, cui votum castitatis annexum est, *Sanch. Suar. l. 9. c. 25. Laym. c. 8. n. 8. Barb. n. 19.* 2. *Votum Religionis approbata.* 3. *Votum peregrinandi ad S. Sepulchrum Hierosolymitanum.* 4. *Peregrinandi Romam ad limina SS. Apostolorum Petri & Pauli.* 5. *Peregrinandi Compostellam ad S. Jacobum, c. ex multa, c. super his de vot.*

8. §. II. Cùm reservatio sit odiosa utpote restringens potestatem ordinariam strictè interpretanda, idèdque non censetur reservata, sed ab Episcopo & privilegiatis dispensabilia sunt. 1. Vota, de quibus dubium est, an sint valida aut reservata, quia reservatio non extenditur nisi ad casus certos, *Sanch. Castropalao p. 12, n. 8.* Idem est de dubio, an promissio fuerit deliberata; ex quo capite votum castitatis vel Religionis ab impubere emissum non esse reservatum docet *Viva q. 12. a. 2.* quia præsumitur adfuisse imperfecta deliberatio; idèd enim impuberibus prohibetur matrimonium, *c. attestations de spons. imp.* 2. *Vota conditionata*, v. g. voveo castitatem, Religionem, si sanitati restituar, si pater periculum evaserit, idque non tantùm ante, sed etiam post impletam conditionem,

quia non sunt perfectè libera; fiunt enim metu instantis mali, & quæ ab initio non sunt reservata, etiam non fiunt ex post, & in dubio non censentur reservata, *Gomez, Sanch. l. 4. mor. c. 20. n. 98. Bellegamb. p. 3. sect. 13. q. 2.* idque tenet, etiam si post impletam conditionem fuissent confirmata, quia confirmatio cadit super idem votum, prout à principio editum, nisi nunc esset editum independenter à primo voto, *Dian. p. 6. t. 8. R. 16. Wiestner n. 73.* 3. *Vota injusto metu* etiam levi extorta, quia non sunt perfectè libera, *Illung t. 5. n. 156. Reiffenst. n. 30.* idque etiam tenet de metu intrinseco, ut si quis voveat Religionem metu periculi, quia nec ista vota sunt perfectè libera, nec directè intenditur materia voti, sed evasio periculi, & verè sunt conditionata, *Sanch. Illung. l. c. 4.* *Vota pœnalia*, v. g. voveo castitatem, si iterum blasphemavero, Religionem, si me inebriavero, ita ut dispensabilia sint etiam secutâ blasphemiam vel ebrietate, quia ista vota non sunt perfectè, cùm non fiant amore virtutis, castitatis vel Religionis; sed voluntas eas potiùs refugit, quia earum timore vult se deterrere à blasphemiam vel ebrietate, *La Croix n. 544.* 5. *Votum disjunctivum* continens unam partem non reservatam, v. g. voveo Religionem, vel ferre cilicium: *Quia in alternatis debitoris est electio, & sufficit alterum impleri, Reg. 70. in 6.* quod verum est, etiam si cilicium fieret

fieret impossibile, & jam statuisset Religionem ingredi, *Belleg. l. c.* *Sporer n. 60. La Croix n. 548.* 6. Si votum non sit directum ad Deum, sed tantum ad B. V. vel Sanctos, ita ut vovens non cogitaverit de promissione Deo facienda, nec verba voventis explicitè significant aliquam relationem ad Deum, ut fit, dum puella B. V. devota dicit: Tibi Dominæ meæ promitto perpetuam virginitatem; tale votum probabiliter non est reservatum, *Gobat, Sporer n. 58. Reiffenst. n. 29.* 7. Votum quoad substantiam reservatum potest ab Episcopo vel Regulari privilegiato dispensari quoad accidentia, v. g. vovisti peregrinari Romam nudis pedibus, dispensari potest, ut eas calceatus vel eques; vovisti statim ingredi Religionem strictiorem, dispensari potest ab Episcopo vel Regulari, ut eas post aliquot annos, vel ut ingrediaris minus strictam, *Less. Nav. Illung. n. 145. Castropalao p. 11. n. 4.* 8. Si post consummatum matrimonium una conjux sine alterius consensu voveat omnimodam castitatem, hoc votum non est perfectum, quia adhuc tenetur reddere debitum, idèdque nec est reservatum: si post contractum, sed necdum consummatum matrimonium ejusmodi votum edatur, cum voluntate ingrediendi Religionem, erit votum perfectum & reservatum, idem est, si mutuo & irrevocabili consensu castitatem voveant, *Sanch.*

Belleg. l. c. Si verò maneant cohabitantes cum periculo incontinentiæ, Episcopus dispensare poterit, ut statim dicetur. 9. Votum reservatum, postquam est commutatum in aliud non reservatum, v. g. castitas in cilicium perpetuum, cilicium non manet reservatum, nec in odiosis tenet Regula, quòd surrogatum sapiat naturam illius, cui surrogatur, *Suar. c. 20. n. 15.* ne tamen temerè in voto surrogato dispensetur, vel nimium remittatur, interrogandum erit, quale fuerit primum votum. 10. Et si vota reservata non possint commutari vel dispensari nisi à Papa, possunt tamen irritari ab habente potestatem dominativam, quia includunt conditionem, si ille, cui dominativè subjectus sum, consentiat, *Sanch. Diana p. 1. t. 11. R. 84.* 11. Generalis facultas dispensandi omnia vota non comprehendit reservata, quia quæ specialiter reservantur, debent in concessione privilegii specialiter exprimi: si concedatur facultas ad omnia vota, excepto castitatis & Religionis, possunt dispensari vota trium peregrinationum, quia exceptio firmat regulam in non exceptis, *Suar. c. 40. n. 19. Belleg. sup.* Facultas concessa extendit se ad omnia vota ante & post concessionem emissã, quia favores latam patiuntur interpretationem, *Suar. c. 13. Castropalao p. 14. n. 6.* 12. Reservatio etiam extenditur ad juramenta in eadem materia,

ria, intellige, si fiant Deo & non homini, tunc enim includunt votum seu promissionem Deo factam, *Illf. n. 7. Belleg. f. 12. q. 1.*

14. *Re. III.* In votis reservatis per se solus Papa dispensare potest: si tamen non dispenfet simpliciter, sed tantum ad certum finem, v. g. in castitate, in ordine ad matrimonium, soluto matrimonio reviviscit votum, nisi aliud in dispensatione expressum fuerit. Dixi, *per se*, nam per accidens, quando urget gravis necessitas, & Papa adiri non potest per epekeiam, seu ex praesumpta Papae licentia, in reservatis dispensat Episcopus etiam praesente Nuntio Apostolico, nisi hic specialem habeat facultatem circa reservata, tunc enim non esset necessitas, & Pontifex in suo legato adiri posset, *Sanch. Rodrig. Sylv. Nav. c. 26. n. 9. Castropalao p. 12. n. 4. Sporer n. 71.* Ratio est, quia praesumi non potest, quod Papa cum periculo animarum sibi dispensationem in casu necessitatis reservare velit, ut si sit periculum incontinentiae, scandali, aut matrimonium sine gravi sponsae vel sponsi eorumve familiae dedecore differri non possit, si deflorata sit diffamanda, & proles habenda illegitima, nisi pater moriturus matrem mediante dispensatione ducat, &c. Duo tamen hic veniunt notanda: 1. Quod Episcopus in reservata non plus possit, quam praecise exigat necessitas; hinc si dispenfet ad matri-

monium, dispensatus adhuc vi voti obligatur, se non pollueri, non fornicari, abstinere a secundo matrimonio, *Suar. c. 26. n. 13. Barb. sup. n. 13.* 2. In tali necessitate dispensare non possunt Mendicantes, ut dixi *n. 5.* quia vota vere manent reservata, & praesumi non potest, quod Papa quoad Regulares consentiat; nam ad succurrendum periculo animarum, sufficit, quod Episcopi tunc dispensare valeant DD. c. c. & communissima apud *La Croix n. 563.* Nihilominus *Reiffenst. n. 40.* citans *Bassam, Crusers*, quos sequitur *Leur. q. 905.* non improbabiler hanc facultatem extendit ad Regulares. Rationem dat, quia ex privilegiis certum est, Regulares posse dispensare in omnibus votis, in quibus jure ordinario dispensat Episcopus, sed in casu necessitatis dispensat Episcopus jure ordinario. Prob. min. quia Episcopus tunc vel dispensat vi officii, vel quia vota tunc non sunt reservata, aut vi universalis consuetudinis, sed quocunque modo dispenfet, dispensat jure ordinario. De primo & secundo modo patet, de consuetudine etiam docet communis, quod det jurisdictionem ordinariam. Conf. illa potestas, qua Episcopi urgente necessitate dispensant, non est delegata: ergo ordinaria. Prob. ant. potestas delegata est, quae non ex lege, officio aut consuetudine, sed ex speciali commissione alterius

15.

competit, atque in toto jure ostendi non potest, quòd talis commissio Episcopis facta sit: ergo.

QUÆR. V. Quid circa commutationem votorum?

16. R. Tenenda esse seqq. 1. Commutatio voti est translatio obligationis ab una materia in aliam: in opus manifestè melius, hoc est Deo gratius, ab ipso vovente fieri potest, in æquale vel minus bonum solus Superior vel habens privilegium ex causa commutare potest, minor tamen causa requiritur ad commutationem, quàm ad dispensationem, *Pyreb. l. 3. t. 34. Barb. in c. 4. de vot. n. 3.* Ratio est, quòd in voto præcipuè attendatur ad id, quod est Deo gratum, si ergo materia, in quam fit commutatio, sit evidentè melior seu Deo gratior, Deus prudenter præsumitur consentire in commutationem, *quia promissum non infringit, qui illud in melius commutat, c. 2. de jurej.* Econtrà non satis constat, DEUM consentire, ut propriâ autoritate materia voti commutetur in æqualem vel minùs bonam, imò hoc ipso quòd materia substat voto, est alterâ aliàs æquali melior & Deo gratior; in commutatione autem non est spectanda præcisè excellentior virtus, in quam commutetur, sed quod hîc & nunc est utilius ad finem voventis; sic qui vovit flagellationem in remedium castitatis, melius erit eam commutare in jejunium quàm orationem, *Tamb. La Croix n. 521.* 2. Ut vota

commutentur in evidentè melius, nulla requiritur causa, ut mutentur in æquale, sufficit sola major devotio voventis, vel aliqualis difficultas in exequendo, etsi non sufficiat ad dispensandum; commutatio in æquale vel minùs bonum si fiat absque omni causa, etiam à Superiore, est invalida, *Castropalao p. 17. n. 4.* quia Deus nemini dedit potestatem voti obligationem remittendi sine causa & irrationabiliter. 3. Qui potestatem habent commutandi & non dispensandi, non possunt votum commutare nisi in æquale; nam si in minus mutetur, hoc ipso quoad partem dispensatur. 4. Omnes qui possunt dispensare, etiam possunt vota commutare, non econtrà; nam in novissimis Jubilæis datur omnibus Confessariis approbatis potestas quælibet vota & juramenta, præter castitatis & Religionis, commutandi, non verò dispensandi. 5. Quicumque habent potestatem dispensandi vel commutandi, eandem etiam habent ad juramenta & vota jurata. 6. Juramenta & vota in favorem tertii facta ante acceptationem dispensari & commutari possunt, secùs si jam fuerint acceptata, quia tunc alter jus acquisivit, quo invitus privari non debet, nisi bonum commune aliud exigat, aut promissio injusto metu vel dolo sit extorta; addunt *Rodrig. Fagundez. Burghab. cent. 2. Cas. 25.* juramenta & vota etiam ab homine acceptata dispensari posse, si prin-

- si principaliter facta sint DEO, ut si quis amore DEI promittat alere hunc pauperem, ornare hanc Ecclesiam, vel fratri suo promittat intrare Religionem, quia tunc principalis creditor est Deus; sed à communi sententia non recedo, quia Deus non vult remittere promissionem sibi factam cum injuria tertii.
7. Vota reservata sicut dispensari non possunt, ita nec commutari, nisi quoad circumstantias, ut dixi n. 9.
18. 8. Sicut dispensatio, ita & votorum commutatio probabiliter fieri potest extra confessionem; nec obstat, quòd in Bulla Jubilæi addi soleat: *Confessionibus auditis valeat absolvere à peccatis & commutare vota;* nam tò auditis confessionibus refertur ad absolutionem à peccatis, quæ immediatè sequitur, non verò ad commutationem votorum, *Viva, La Croix n. 507.*
19. 9. Qui ab habente potestatem impetravit commutationem voti, si malit, potest redire ad prius votum, quia commutatio in ejus favorem facta est, non tamen tenetur redire, etiamsi materia nova facta esset inutilis vel impossibilis etiam ex culpa voventis; v. g. loco disciplinae impositum est jejunium, si non potes jejunare, non teneris ad disciplinam, quia jam prior obligatio sublata est, *Laym. Sporer n. 135.*
20. 10. Omnia vota personalia proprià autoritate mutari possunt in votum Religionis tanquam evidenter melius & DEO gratius; si tamen ex pòst Religio-

nem ingredi non possis, reviviscunt priora vota, quia hæc commutatio proprià autoritate facta non tollit omninò obligationem prioris vinculi, *Tamb. hic §. 7. n. 6.* 11. Per professionem Religiosam ipso jure commutantur & extinguuntur omnia juramenta & vota non solemnia, tam realia quàm personalia, etiam reservata, etsi vovens de hac commutatione nihil cogitaverit, *Barb. in c. 4. de vot. n. 2. Pyrrhing. n. 28.*

Item per Professionem in Religionem laxiorem extinguuntur votum ingrediendi strictiorem, quia est votum simplex, *Sanch. l. 5. mor. c. 5. n. 16.* peccat tamen, qui contra votum Religionis strictioris ingreditur laxiorem, nisi strictior ipsi sit inconveniens; Excipe sola vota homini vel Ecclesiæ facta & acceptata, quæ per Professionem non extinguuntur, quia Deus non acceptat Professionem cum injuria seu derogatione juris tertio quaesiti, *Sanch. n. 40. Pyrrh. loco citato.*

12. Vota pœnalia dispensari & commutari possunt, non tantum quoad se, sed etiam quoad pœnam jam debitam, v. g. vovisti dare eleemosynam, quoties te inebriaveris, & votum ipsum & eleemosynæ jam debitæ ex causa dispensari & commutari possunt: idem est, si quis indies vovit orare Rosarium, quod à longo tempore intermisit; Regularis privilegiatus impositâ salutari pœnitentiâ pro transgressione in ipso voto orandi

21.

22.

&

& in Rosariis neglectis dispensare poterit, *Nav. Sanch. Laym. n. 26.*

23. Qui vovit non petere dispensationem vel irritationem voti, adhuc potest facere commutationem; item qui vovit non petere irritationem, potest adhuc petere dispensationem, vel contrà, quia hæc sunt valde distincta; attendenda tamen est intentio voventis, qui fortè non distinxit inter dispensationem, irritationem & commutationem, sed simpliciter

vovit, manere in suo voto; si absolutè vovit, non petere relaxationem pro quocunque casu etiam necessitatis, votum est nullum, quia tunc melius est petere, quàm non petere; secùs si voverit, non facilè petere, aut non petere nisi cum consilio Confessarii; tunc si petat absque gravi causa vel consilio Confessarii, relaxatio & commutatio valebit quidem, sed peccabit contra votum.

CASUS

C A S U S LXXII.

De Horis Canonicis.

A Madæus Subdiaconus querit 1. Quid sint Horæ Canonicae? & quas Horas teneatur recitare die Ordinationis; quid si ordinatus sit ex metu aut impubes, vel dubitet de valore Ordinationis. 2. An professi obligentur extra Chorum. 3. Quot persona requirantur ad Chorum. 4. Qualiter obligentur Beneficiati. 5. An habentes Capellaniam Laicam, Coadjutores, Vicarii, Pensionarii, Canonesses Seculares. 6. Non habentes Beneficii possessionem. 7. Non percipientes fructus uno vel altero anno. 8. Habentes Beneficium tenue. 9. Aut ex culpa fructus non percipientes. 10. An propter omissionem fructus restituendi. 11. Quid si omisio sit inculpabilis, vel secuta ex morbo per intemperantiam causata. 12. Quid si quis per primos sex menses omittat horas vel per plures annos. 13. Quid si omittat unum Psalmum. 14. Quid si Canonicus oret Horas non choraliter, sed privatim, vel in Choro dormiat. 15. Cui restitutio fieri debeat, & an satisfiat per Eleemosynas, quas dedit immensor omissionis. 16. An excusetur, qui ignorat linguam Latinam vel Rubricas. 17. An excusetur metus, subita turbatio, tristitia. 18. An morbus, febris tertiana: & quid in dubio: an morbus sit

R. D. Jansen Pars I.

gravis. 19. An excusetur actus charitatis, vel officii. 20. An impeditus teneatur praevenire. 21. An qui non potest totum, teneatur ad partem. 22. An carens Breviario proprio teneatur orare ex Romano vel alterius Ordinis, & qui non potest solus, an teneatur conducere socium. 23. An excusentur censurati, degradati, captivi, ad triremes damnati, &c. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid sint Horæ Canonicae?

R. Sunt publicæ ac statæ preces ex Sacrorum Canonum Decretis ab Ecclesiasticis personis nomine Ecclesiæ ad Deum perfolvendæ: Est autem usus Horarum antiquissimus à temporibus Apostolorum ad nos derivatus, dividiturque in septem partes seu Horas: Matutinum, Primam, Tertiam &c. juxta illud Ps. 118. v. 146. septies in die laudem dixi tibi.

QUÆR. II. Quinam ad Horas obligentur?

R. I. Per se nemo obligatur nisi ratione Ordinis facti, Professionis Religiosæ aut Beneficii Ecclesiastici; igitur obligantur omnes in Majoribus Ordinibus, hoc est, saltem in Subdiaconatu constituti, & quidem ab eâ Horâ quâ Subdiaconi ordinantur orare Horas correspondentes, non quidem accipiendõ illud

M m m

sem-

tempus Mathematicè seu physicè, sed moraliter juxtà cujuslibet Diæcesis consuetudinem, ideoque si in Diæcesi Colon. ordinetis Horâ 9nâ, ad summum obligaberis ad Sextam, & Nonam, si circa 11mam, vel meridiem, non nisi ad Vesperas & Completorium istius diei. *Dian. March. Suar. l. 4. de orat. c. 27. nu. 8. Gob. tr. 5. Cas. 23. n. 561.* idem cum proportionem dicendum de inceptioe obligationis Horarum ratione Beneficii vel Professionis Religiosæ. Qui antecederet orat, non satisfacit, quia non potest extingui obligatio, quæ nondum est. *Baldell. l. 3. d. 21. nu. 7.* Ordinatus per gravem, & iniquum metum sicut non tenetur ad castitatem, sic nec ad Horas Canonicas, nisi ex post Ordinem susceptum liberè ratificet. *Sor. Sanch. Baldel. nu. 18.* Idem est de Ordinato ante usum rationis; sed quid de impubere? R. Si sciens, & volens Ordines suscipiat benè intelligens onus Castitatis & Horarum S. Ord. annexum obligatur, quia non est, undè excusetur. *Cajet. Sor. & plures apud Sanch. de Matr. d. 30. n. 6.* In dubio, an quis sit validè ordinatus, putat *Tamb.* eum non esse obligandum ad Horas, quia libertas videtur esse in possessione, quæ per dubiam Ordinationem non tollitur; sed attendendum est, an in reliquis se gerat pro ordinato; si sic, etiam hîc se talem gerere debet, & in dubio standum est pro valore actûs.

R. II. Ratione Profess. Religiosæ obligantur tantùm ii, in quorum Religione est speciale præceptum vel consuetudo obligans omnes Professos etiam in Majoribus non constitutos tam in - quàm extrà Chorum ad Horas Canonicas, quale præceptum habent Fratres Minores, & Moniales Annuntiata; ubi tale præceptum vel consuetudo non est, etiam non est obligatio ad Horas. *Medin. Palud. Caram. Theol. reg. d. 100. Suar. March. Tribun. p. 2. tr. 6. tit. 3. q. 2. Dub. 1. imò Less. consil. mor. cas. 14.* multis probat rationibus Choristas, aut Moniales nullâ consuetudine obligari ad Breviarium, idque de Clarissis testatur *Alphons. à Castrol. 1. de Lege Pen. c. 8. de Professis Augustinianis Arragon. 2. 2. q. 83. a. 12. de suis Dominicanis Sorus l. 10. de jus. q. 5. a. 3.* Ratio est, quòd ejusmodi obligatio non oriatur ex ipsâ Professione, seu perpetuâ suâ in Religionem incorporatione; aliàs enim obligarentur etiam Fratres Laici, quod nemo dicit; ergo talis obligatio aliundè astrui non potest, quàm ex speciali Ordinis Statuto, vel consuetudine sub mortali receptâ, quæ non præsumi, sed probari debet. Undè Infero, Fratres Professos in Majoribus Ordinibus non constitutos, uti & Moniales in S. Ord. nostro Præmonstratenfi saltem quoad hanc Provinciam Rhenanam extrà Chorum non obligari ad recitandas Horas, idque mihi certum videtur, non enim

enim datur in Ordine nostro quoad hoc speciale Statutum, ut clarum est, neque in hac Provincia est consuetudo sub mortali recepta, sed quoad pleraque Monasteria consuetudo omnino contraria, ut experientia didici, & qui contrarium dicunt, fundant se in consuetudine generali omnium Ordinum, quam nunquam sufficienter probare poterunt existere, vel sub mortali esse receptam, & ejusmodi consuetudinem negant AA. supra cit. Deinde non debet adstrui mortale, nisi præceptum, vel consuetudo obligans sufficienter probetur, in dubio enim est possessio pro libertate; sed ejusmodi præceptum, aut consuetudo obligans in Ordine Præmonstr. sufficienter non probatur, ergo. Dato etiam, quod probari posset, consuetudo generalis tamen non obligat in locis, in quibus non est recepta, ut habet comm. & certa omnium Theolog. patetque in Abstinencia festo S. Marci, & mille aliis exemplis, quia non obligat nisi in locis, in quibus animo se obligandi est recepta; atqui experientia docet hanc consuetudinem in multis locis, & Provinciis taliter non esse receptam, ergo. *Nec obstat*, quod Moniales & Clerici sint professi, seu deputati ut dicunt ad Chorum, nam tantum sunt professi Chorum in communi, ideoque peccant mortaliter, si suam culpam vel negligentiam impediunt, quominus Chorus in communi servetur, secus si pro sua tantum par-

te Horas omittant; patet à pari: In Ordine nostro Præmonstr. non tantum est consuetudo, sed & speciale præceptum in Quadrages. choraliter orandi septem Psalmos Pœnitentiales, Litanias, & suo tempore anniversaria pro Benefactoribus, Parentibus, & Fratribus Ordinis &c. & tamen nemo dicit, aut probare poterit hos Psalmos, & Anniversaria sub mortali obligare quemlibet in particulari, & extra Chorum &c. Dubitari hinc potest, quot personæ requirantur ad servandum Chorum in communi? *g.* Ad minus requiri 4. vel 5. ita ut ubi quatuor haberi non possunt, Communitas non obligetur ad Chorum, ita comm. cum *Gob. & Tamb. in Decal. l. 2. c. 5. §. 1. n. 22.* Ratio est, quod Chorus consistat in decenti alternatione cantantium, vel orantium, sed non potest esse deccens alternatio, ubi sunt pauciores quam 4. ergo. At quid si servetur tantum à duobus vel tribus? *g.* Superiorem in hoc facile posse peccare mortaliter tum ratione scandali, tum ratione negligentiae, si id sine urgente causa permittat; posset tamen, ut verbis *Tamb. l. c. n. 11.* utar, ex natura sua alicui videri probabile satisfieri, quia in rigore servatur essentia Chori, scilicet cantus alternus, & in hac sententia est obligatio servandi Chorum, ubi tantum sunt duo vel tres, idque de Canonicis Sæcularibus docet communis Sententia, quia arctius obligantur ad Chorum, quam

M m m 2

Re-

Religiosi, scilicet ex iustitia, & implicito saltem pacto cum Fundatoribus.

4. **R.** III. Omnes qui habent Beneficium sive curatum ut Episcopi, Abbates, Decani, Parochi &c. sive non curatum, ut Canonici, Vicarii, Capellani, Personatistæ &c. ad Horas obligantur. Est communis & certa ex Concil. Basileensi *Seff. 21. §. quoscunque*, & Lateran. *Seff. 9.* ita quidem, ut omittentes Horas teneantur restituere fructus omissioni correspondentes, ut dicitur q. seq.

QUÆR. III. Qualiter Beneficiati ab Horis excusentur titulo incompetentiæ, vel ob non perceptos fructus?

5. **R.** I. Ab Horis excusantur qui habent tantum Capellaniam Laicam, hoc est, à Laicis conferri solitam, & autoritate Episcopi non erectam, talis enim non est verum beneficium; Idem est de præstimonis, quæ Clericis solent dari in ordine ad studia absque hoc, quod in verum titulum ab Episcopis evedta sint. *Azor. Wiestner. l. 3. t. 41. num. 52. Bald. d. 27. 2.* Coadjutoria etiam cum jure succedendi per se non obligat ad Horas. *Mald. Snar. c. 22. n. 19.* Ratio est, quia Coadjutor non habet ipsum Beneficium, sed tantum jus ad illud; neque duo propter unum Beneficium obligandi sunt, sed solus proprietarius beneficii: Coadjutor tamen Episcopi habens administrationem obligatur. *Leuren. for. Benef. p. 1. q.*

137. 3. Vicarii temporales, qui tantum aliorum vices suppleant, quia non sunt beneficiati, sed tantum gerunt vices beneficium habentis. *Nav. Snar. l. 4. c. 22. n. 19. Garc. p. 3. de benef. c. 1. n. 109.* Qualiter ad Horas teneantur Canonessæ Regulares tradit *Leur. fori benef. p. 2. q. 922.* & dicam *Cas. 76. n. 15.* 4. Meri Pensionarii, seu ii, qui ex beneficio resignato, vel aliter habent pensionem Clericalem; hi ex constitut. Pii V. tenentur tantum ad recitandum quotidie officium B. M. V. nisi aliunde titulo v. g. Profess. vel Majorum Ordinum ad officium Canonicum obligentur; tunc enim non est mens Pontificis eos simul ad officium B. M. V. obligare, ne alioquin sint magis obligati quam alii Clerici. *Tamb. sup. c. 5. §. 1. n. 22.* & generaliter excipiuntur omnes, qui non habent beneficium proprie dictum, nisi alio titulo ad Horas obligentur. 5. Excipitur, qui nondum habet quietam beneficii possessionem, ita ut nullos fructus percipiat, & dubitetur, an unquam sit obtenturus causam, econtra si aliquibus fructibus vel præsentis fruatur, sitque probabilis spes evincendi causam, & fructus interim sequestratos, aut ipsi lis moveatur, post adeptam pacificè possessionem sequestratis ad interim fructibus ad Horas tenebitur; *Cajet. Baldell. d. 23. à n. 5. Garc. nu. 86. §. 104. Wiestner n. 61.* Quod si neuter litigantium sit in possessione, & neuter fructus percipiat, neu-

6.

neuter orare tenebitur, quia unus non magis obligatur quam alter, neque obligantur ambo simul, alias enim pro uno beneficio esset obligatio ad duplex officium; ergo neuter obligabitur, & qui ex post litem cum fructibus sequestratis evincit, non tenetur eos pro rata omissionis dare pauperibus, quia hæc pena tantum debetur pro Horis culpabiliter omisissis, hic autem omisit eas inculpabiliter. *Cajet. Suar. c. 19. n. 7. Garc. n. 86. § 104. Wiestner n. 61.*

7. Non obligatur novus Canonicus, qui ex consuetudine sui Capituli primo vel secundo anno nullos percipit fructus, neque distributiones quotidianas, eò quòd hæ impendantur ad fabricam Ecclesiæ. *Laym. Garc. n. 70. Bonart. l. 2. c. 7. contra Less. & alios. Ratio est*, quia isto tempore quoad fructus sunt, quasi non haberent beneficium, idque sine suâ culpâ. Ubi tamen consuetudo habet, ut hæredibus defuncti aut senioribus Canonicis vel etiam ad defuncti sepulturam, vel solvenda ejus debita referrentur fructus unius, vel alterius anni, his annis tenebitur ad horas novus Canonicus saltem ex recepta praxi. *Castrop. Azor, Less. Garc. n. 66. Schmalzg. n. 66.* quamvis de hac praxi dubitet *Gob. tr. 2. Cas. 23. n. 176. Ratio est*, quòd si fructus impendantur in ejus utilitatem, idèòque ab ipso censentur percepti, & fructus, quos ipse primo anno non percipit,

post mortem ejus percipient ejus hæredes vel creditores, manetque ei libertas de his in vita disponendi. Similiter ad Horas obligabitur qui uno anno ob sterilitatem, grandinem, hostium incursum, vel inundationem fructus non percipit; unius enim anni sterilitas censetur per aliorum annorum fertilitatem compensari; hos tamen non improbabili-ter excusat *Castrop. Laym. hic c. 5. n. 4. Gob. sup. n. 177. 7.* Ab horis probabilissimè eximuntur, qui habent beneficium adeò tenue, ut nequidem indè percipiant tertiam vel quartam partem honestæ, & decentis sustentationis. *Sotus l. c. Arrag. n. 13.* atque id in praxi valde esse securum docent *Vasq. Suar. c. 21. n. 9.* putat autem *Gob. n. 178.* viginti ducatos in Germania præstare bonam quartam partem honestæ sustentationis; si tamen scienter adeò tenue beneficium susceperit, hoc ipso censetur liberè onus orandi horas accepisse, per consequens illo obligabitur; & si ipse non acceptasset, forsitan sub tali onere acceptasset alius. *Nav. Suar. Laym. Barb. Covar. l. 3. var. c. 13. n. 8. Bald. n. 4. Schmalzg. num. 58. contra Sotum, Less. Vega, Diana, Tamb. n. 30.* qui valdè probabiliter præsumunt benignam matrem Ecclesiam pro tam exiguo proventu non velle imponere adeò grave; si tamen plura habeat beneficia tenuia, quæ simul sumpta præstent notabilem partem sustentationis, ex

communissima obligabitur; e contra si plura etiam pinguia habeat beneficia propterea non constringitur ad plura officia, sicut festo in Dominicam incidente ex benigna matris Ecclesie intentione non obligamur ad plures Missas. In dubio, an tenuitas beneficii sit tanta, ut excuset a restitut. horarum, standum est pro obligatione, quae possidet; certum enim est, quod habeatur beneficium, tenuitas autem, seu ratio excufans est incerta. 8. Qui sua culpa nullos, aut exiguos fructus percipit ex beneficio, eod quod v. g. sit excommunicatus, suspensus, non residens, vel non habeat aetatem requisitam, utique obligabitur ad horas; non enim decet, ut ipsius culpa fundatores vel Ecclesia careat officio divino. *Nav. Garc. n. 45. Wiest. n. 61.* idem dicendum de beneficiato, cujus fructus mandato Superioris per aliquot annos impenduntur ad solvenda debita propria, vel antecessoris, ut dixi sup.

QUÆR. IV. Quid circa restitutionem fructuum propter omissionem horarum?

10. R. Seqq. I. Quamvis sit probabile, beneficiatos non obligari ad Horas ex iustitia, tamen certum est, recitationem Horarum esse conditionem sine qua fructus non faciunt suos, ideoque non recitantes ante omnem sententiam obligari fructus perceptos restituere, ita enim in terminis habet Concil. Lateran. & Pius

V. patetque ex propof. 20. damnata ab Alex. VII. quae sic habet: *restitutio à Pio V. imposta beneficiatis non recitantes non debetur in conscientia ante sententiam declaratoriam iudicis, eod quod sit poena* Debet autem restitutio fructuum correspondere Horis omiffis, ita ut si quis annuo ex beneficio habeat 365. aureos & uno die totum officium omittat obligetur ex constit. Pii V. in eleemosynam vel fabricam Ecclesie impendere unum aureum, si omiffit solum matut. dimidium aureum, si ceteras Horas alterum dimidium, qui harum singulas sextam partem fructuum istius diei amittit. 2. Hæc obligatio non extenditur ad eos, qui inculpabiliter Horas omittunt, v. g. ex naturali oblivione, impotentia aut infirmitate etiam per intemperantiam causata, ut vult *Gob.* nisi quis studiosè illum in finem fuisset intemperans, tunc enim dolus ei patrocinari non deberet. Neque tenentur ad restitutionem fructuum, qui intuitu aliorum onerum beneficiato obveniunt v. g. ratione curæ animarum, vel Missarum, ideoque *Laym. c. 5. n. 2.* dicit Pastores, & similes, qui exiguam habent competentiam ob omiffas horas ad nullam, vel modicam restitutionem esse condemnandos, eod quod ratione aliorum onerum ipsis debeat sustentatio; si tamen pingues habeant redditus, tenebuntur ob neglectas Horas restituere tantum fructus officio Hora-

rum

- rum correspondentes, deductis iis, quæ pro aliis oneribus debentur; idque in præxi omnino tutum esse
32. dicit *March. Spor. n. 38. 3.* Qui post acceptam beneficii possessionem per sex menses omittunt Horas, peccant quidem mortaliter, non tamen obligantur quidquam restituere, quia Pius V. hos diserte eximit. Item multi apud *Laym. l. 6.* eximunt à restitutione eos, qui tantum semel, vel bis in anno horas culpabiliter omittunt; imò ex Medina & Sanch. putat *Gob. tr. 5. n. 588.* Canonicum, qui per duos, vel plures annos Horas omisit, tantum obligandum esse ad restitutionem quartæ partis fructuum, ita ut si annuò habeat mille, restituere sufficiat pro duobus annis 500. *Spor. n. 37.* dicit; utinam tantum quandoque à pœnitentibus extorquere potuissem, & assentitur quoad tertiam partem ab iis restituendam, sed cum id clarè repugnet Bullæ Pii V. videtur tantum admittendum in casu, quo sine gravi incommodo plus restitui non potest, tunc enim, & non aliàs præsumi poterit de benigno Ecclesiæ consensu.
33. 4. Qui ex una Hora v. g. matutinis non omisit notabilem partem correspondentem uni parvæ horæ integræ, aut qui in singulis horis omisit aliquid leve, v. g. unum Psalmum, probabiliter nihil tenetur restituere; quia lex restitutionis est pœnalis, & odiosa, adeoque restringenda ad omissionem notabilem, quæ inte-

græ Horæ parvæ respondeat. *Gob. n. 589. 5.* Quæstio est inter Theologos: an Canonicus longo tempore v. g. per tres menses non frequentans chorum, sed orans privatim Horas peccet mortaliter; item an frequentans, sed non cantans præsentias faciat suas; ad 1. videtur verius, quòd peccet mortaliter, tum quia *Trid. Sess. 22. c. 4. & Sess. 24. c. 12. de reform.* præcipit, ut Beneficiati officia hebdomadaria, aliasque functiones suo beneficio annexas per se ipsos præstent, tum quia Ecclesia per textus expressos apud *Castrop. hic d. 3. p. 2. n. 3.* id jubet sub pœnis ferendæ excommunicationis, & depositionis, & pro hac sententia quinque declarationes Cardin. affert *Garc. de benef. p. 3. c. 2. n. 323.* accedit quòd sub mortali teneantur residere; sed ad quid residentia, si in persona non teneantur frequentare chorum? oppositum tamen non videtur omnino improbabile, quia illa Ecclesiæ præcepta non videntur in tanto rigore recepta, & de declarationibus Cardin. non constat authenticè. *Tamb. l. 2. c. 5. s. 4. n. 7.* *Gob. tr. 5. n. 700. ad 2.* Canonicus non cantans in choro præsentias percipere non potest, & perceptas tenetur restituere, quia hæ debentur tantum iis qui chorum adjuvant, quòd non fit tacendo, & merè attendendo; econtrà qui suum versum cantat, sed non attendit ad versum alterius chori, eò quòd fabuletur,

aut

aut legat historias &c. facit quidem præsentias suas, quia quantum est de se chororum adjuvat, sed tenetur Horas repetere. *Barb. Suar. c. 12. n. 10.* ubi tamen consuetudo viget, ut Canonici substitutos Cantores habeant, uti in multis Ecclesiis Germaniæ, maximè Cathedralibus, sufficit eorum præsentia ad lucrandas distributiones quotidianas, quamvis non cantent, modò Horas privatim orent. *Laym. c. 7. n. 6. Leur. p. 1. q. 418. Schmalzg. l. 3. t. 4. n. 81.* de dormitante contra suam voluntatem in choro, pariter affirmat *Tamb. sup.* eum lucrari præsentias, quia videtur legitime impeditus sicut infirmus.

15. 6. Restitutio fieri debet Ecclesiæ, in qua quis habet beneficium, vel Ecclesiæ pauperi, aut aliis quibuscunque pauperibus, sive cognatis, sive extraneis; si ipse omittens sit verè pauper, sibi ipsi applicare potest: imò *Gobat n. 591. Spor. n. 401.* dicunt satisfieri, si fructus restituendi applicentur ad legendas Missas pro defunctis; denique communis sententia apud *Croix n. 1215.* docet, in partem satisfactionis computari posse eleemosynas, quas dedit post neglectum Breviar, esto non cogitet, neque intendat per eas satisfacere. *Ratio est,* quia per ejusmodi eleemos. saltem virtualiter aut interpretativè vult extinguere suam obligationem, & reverà ponit opus, quod in pœnam omissionis est impositum; *dixi:* satisfieri per eleemosynam datam

post omissionem, nam per eleemosynas antecederet datas non satisfieri certum est ex propos. 33. ab Alex. VII. damnatà: *Restitutio fructuum propter omissionem Horarum suppleri potest per quascunque eleemosynas, quas antea Beneficiarius de fructibus sui beneficii fecerat.* Neque in praxi tutæ sunt sententiæ quæ docent, pro ejusmodi restitutione satisfieri per geminatam lectionem Horarum ex post factam, aut alia pia opera fundatoribus applicata v.g. auditionem Missæ, jejunia, applicationem indulgentiarum & similia, sunt enim hæc à textu Bullæ nimis exorbitantia.

QUÆR. V. Quid circà alias causas ab Horis excusantes.

16. 2. Sola impotentia physica, aut moralis vel dispensatio excusat ab Horis juxtà explic. sequentes, 1. Ob impotentiam physicam excusantur cæci, aut non habentes Breviarium, tales enim non tenentur ad Horas nisi quas sciunt memoriter vel cum socio facile recitare possunt, ad has enim non sunt impotentes; non tamen tenentur cæcus adhibere socium qui Horas verbatim suggerat, quia hæc diligentia est nimis extraordinaria. *Bonac. Suar. c. 27. n. 16.* qui assumpsit beneficium ignorans linguam latinam, aut Rubricas, non tenetur quidem ad Horas, quamdiu est in illa impotentia, peccavit tamen graviter cum tali impotentia suscipiendo S. Ordines, vel beneficium,

cium, teneturque se intrā breve tempus qualificare, vel beneficium dimittere, si verò sine sua culpa sit ordinatus titulo talis beneficii, nec aliundè habeat undè vivat, non teneri ad dimittendum beneficium docet *Tamb. n. 18.* imò ex rationabili causa v. g. nè cogatur carere beneficio oblato, illud licitè acceptare poterit, etsi pro nunc sit inhabilis ad Horas, modo intrā breve tempus sit paratus se habilitare. 2. Ob impotentiam moralem excusat metus gravis mali sibi vel alteri ob recitationem inferendi, ut contingere potest versantibus inter hæreticos. *Sanch. l. 7. de matr. d. 29. n. 7.* cum communi excusat eum, qui ex metu gravi factus est Religiosus, vel Subdiaconus; nam sicut talis non obligatur servare votum castitatis, sic nec legere Horas, intellige nisi votum suum, vel statum ex post ratificaverit. 3. Excusat subita turbatio, gravissima afflictio, vel tristitia, quæ reddat hominem moraliter impotentem ad orandum, ut si reus post unum alterumvè diem ob enorme crimen sit morte plectendus, vel aliquis repentinum nuntium accipiat de maxima jactura bonorum &c. quod si non obstante turbatione vel mæstitiâ quis aliâ negotia magni momenti tractare queat, etiam orare poterit. 4. Excusat infirmitas gravis, neque requiritur gravissima, nec sufficit levis, qualis juxtâ *Bonart l. 2. c. 38. n. 5.* & pleròque est febris tertiana, vel quartana, quæ non solum diebus in-

R. D. *Jansen Pars I.*

tercalaribus, seu liberis, sed etiam diebus paroxysmi plerumque satis temporis relinquunt recitandis Horis; bene docet *Sanch. hic* mediam viam tenendam esse maximè scrupulosis, ita ut, qui æger est, si ex recitatione Horarum verosimiliter credat, vel timeat aliquam stomachi cruditatem, capitis gravedinem, virium lassitudinem, febris incrementum, excusetur ab Horis; *Ratio est*, quia ejusmodi incommoda, quæ in corpore sano sunt levia, in infirmo sunt gravia; *nec obstat*, quòd ægroti vel febriliter laborantes bonam diei partem fortè infumant confabulationibus, vel lectioni historiarum; nam hæc ægrotum oblectant, & alleviant; at lectio Horarum est res terrea, & ex natura sua caput gravat, & molestiam infert; hoc certum est, ægrotum tutò stare posse judicio Medici, Superioris, vel alterius prudentis, & experti viri, & tunc Superior hoc ipso, quòd dicat ægrum excusari, cum ipso dispensat, si ratio excusans fortè non sit sufficiens. Si Medici, vel Superioris judicium haberi non possit, & sit dubium, an morbus sit gravis, tuque verè malè habeas, & pejora formides, potes judicare morbum esse gravem; item pensatis omnibus dubitas, an recitatio Horarum [idem est de auditione Missæ] tibi sit allatura grave damnum; probabilius non obligaris. *Bonac. Castrop. Tamb. Spor. n. 159.* contra *Suar.* qui necessariò putat petendam esse dispensationem, eò quòd lex videatur esse certa, & ratio

excusans tantum dubia. *Sed cont. est,* quod ratio excusans non sit incommodum, ut malè supponit *Suar.* sed periculum incommodi, quod hic non est dubium, sed certò existens: adeoque est possessio juris naturalis ad se non exponendum periculo gravis mali, quæ prior, & potior est, quam obligatio recitandi Horas orta ex jure Ecclesiastico. 5. Excusat charitas vel occupatio tanta, quæ, ut habet *Sanct. l. 7. moral. c. 2. dub. 5 2.* non potuit præveniri neque prætermitti sine scandalo, gravi pœnâ aut damno, neque compatitur Horas recitare, ut si subito compescenda esset feditio, aut quis totâ die occupatus esset audiendis Confessionibus extremè periclitantium, vel hominum ultimo die Paschatis vel Jubilæi ad se in tanta copia venientium, ut omnes alioquin audiri non possent, sed cogerentur aliqui à Jubilæo vel Paschali communionem abstinere; putarem tamen hoc ultimo casu Confessarium debere pœnitentibus suis tempus prorogare, ut ex post & Jubilæum lucrari, & Communionem Paschalem servare possent; undè patet officium charitatis rarissimè excusare à recitatione Horarum. Quod si quis Horas remisisset ad finem diei, & subito unâ alterâve Horâ ante mediû noctis evocaretur ad moribundû absolvendû, communicandû, vel ungendum &c. relictis Horis oporteret juvare infirmum, quia præceptum naturale charitatis vel etiam justitiæ in Parocho præponderat præcepto

positivo Horarum, si scilicet utrumq; servari non possit, est *comm.* cum *Tamb. §. 8. n. 17.* sed quid si Parochus v. g. in die Sabbathi ab infirmo incarnatus redeat medio duodecimæ, & non habeat nisi mediam Horam, quâ cænare, vel Horas orare possit? &c. Si sinè notabili commodo neque à cæna abstinere, neque eam post 12. differre possit, è quòd altero die obligetur ad sacrum ob diem dominicum, festum, vel præsentiam funeris, poterit omissis Horis cænare, quia præponderat obligatio dicendæ Missæ, nec tenetur cum gravi incommodo à cæna abstinere. 6. Qui est impeditus febrî, vel alio negotio, quo minus statis Horis officium persolvere possit, tenetur illud intra eundem diem vel prævenire, vel ex post supplere, quando cessat impedimentum. *Ratio est,* quia præceptum urget totâ die, & certæ Horæ per diem præfixæ non sunt ad finiendam, sed urgendam obligationem; hinc si non potes mane persolvere matut. teneris post meridiem, vel vespere, quemadmodum si die Solis non possis audire Missam Horâ nonâ, teneris audire maturiùs, vel seriùs. Valdè tamen est probabile, quòd hodie non teneris orare matut. pro crastino, etiam si prævideas te pro tunc fore impeditum; quia hodie nullò modo urget præceptum de crastino officio, & est merum privilegium, quòd liceat hodie satisfacere pro crastino, nemo autem tenetur uti privilegio. *Gob. n. 711. 7.* Plures antehac docuerunt non esse

esse obligationem, recitandi reliquum, id est minores Horas, si quis non possit majores scilicet Matutinum cum Laudibus recitare, sed oppositum nunc est certum ex propof. § 4. damnata ab Innoc. XI. quæ sic habet: *qui non potest recitare Matutinum, & Laudes, potest autem reliquas, ad nihil tenetur, quia major pars trahit ad se minorem.* nihilominus *Filliut. Castrop. Garc. Sanch. Tamb. n. 10.* docent, non esse obligationem recitandi illam Horam, cujus partem notabilem necesse habes omittere v. g. cæcus, aut carens Breviario, potest memoriter dicere Psalmos, non tamen Lectiones, Capitula, orationes &c. vel econtrâ talis ex eorum mente nec ad Psalmos tenebitur, quia Psalmi sine lectionibus, & orationibus non sunt substantialiter Matutinum à Pio V. præceptum; hanc sententiam *Spor. n. 277.* dicit esse probabilem & tutam, sed probabilius est, quòd potens orare Psalmos, vel notabilem Horæ majoris partem, ad hoc teneatur, quamvis non possit orare reliqua: *Ratio est,* quòd recitans ejusmodi notabilem partem satisfaciat præcepto quoad substantiam, prout dicitur casu sequenti: ergo ad hoc tenetur. Deindè qui non potest solvere totum debitum, tenetur solvere partem quam potest, saltem notabilem; ergo à pari excipe tamen ægrotum, qui rationaliter dubitat, an possit dicere partem aliquam notabilem, hic enim ex benignâ Ecclesiæ interpretatione potest præsumere se excusatum, cum e-

nim talis vix unquam sciat, quid, & quantum orare possit, innumeris exponeretur scrupulis & anxietatibus, essetque periculum nocendi valetudini, ita cum communi *Suar. Tann. Laym. c. 6. 8.* Qui caret Breviario proprio v. g. Ordinis, nõ tenetur orare ex alieno, nisi fortè Romano, aut Breviaria non multum discrepent; quia ex aliis probabilius non satisfacit, ut dicitur *Cal. seq.* econtrâ qui non potest orare solus v. g. tenetur adhibere socium, si commodè habere possit, inò Beneficiatus habens bonos redditus tenetur socium pretio conducere, si gratis habere nequeat, qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media non nimis difficilia, si autè aded tenue esset beneficium, ut sine gravi incommodo socium conducere non posset, aut quia surdaster est, & socium intelligere nõ possit nisi valdè vociferantè, rectè cenfet *Tamb. Nav. Bonac. Baldel. d. 38. n. 9.* eum fore excusatum. 9. Ab Horis non excusantur excommunicati, suspensi, interdicti, irregulares, nè comodum reportent ex delicto, *Wiestner n. 39.* econtrâ pleriq; excusant ad triremes damnatos, infidelibus servientes, & eos, qui ex dispensatione Papæ duxerunt uxores, his *Spor. n. 10.* annumerat degradatù; *Ratio est,* quòd hi vel sint in statu ab hac obligatione valdè alieno, vel in statu aded misero, ut meritò Ecclesia præsumatur hanc afflictionem afflictis addere non velle; sed quia hæc præsumptio, & excusatio est incerta, standum est pro lege certâ.

CASUS LXXIII.

Quomodo Horæ sint recitandæ.

Benedictus *Horas legit* 1. *Vel sine vel cum intentione tantum virtuali, aut habituali.* 2. 3. *Cum attentione superficiali vel solum externa.* 4. *Totus distractus, & tamen nihil repetit.* 5. *Recitat cum socio, & ad eum non attendit.* 6. *Petit remedia contra distractiones.* 7. & 8. *In hora parva omittere duos Psalmos vel in sabbatho 3. Vesperas, vel in festo S. Marci & Rogationibus Litanias reputat veniale.* 9. *In dubio an Horas recitaverit, se liberum judicat.* 10. *Qua omittit thurificando, organum pulsando, officium querendo, Confessiones audiendo, non repetit.* 11. *Syllabas mutilat, precipitat.* 12. *Vel ita legit ut se ipsum audire non possit.* 13. *Recitat ex Breviario alieno, vel alterius Ordinis, etsi juret, se ad hoc non teneri.* 14. *Officium pro libitu mutat.* 15. *Prætextu itineris, studii, aut quia tale festum in loco, vel Diaconesi ubi nunc existit celebratur, vel socius de eo recitat.* 16. *Horas intervertit.* 17. *Interrumpit.* 18. *Vel non legit tempore debito. Pro resolut.*

QUÆR. Quomodo Horæ recitari debeant?

1. Recitari debent devotè, integre, ordinatè; ità quoad rem omnes. Quæ spectant ad primam

conditionem, dabunt numeri sequentes. 1. Per devotionem intelligitur at- & intentio debita; intentio in genere est voluntas effacax agendi, vel omittendi; dividitur in formalem, virtuales, habituales; item in ex- & implicitam: formalis est voluntas actu existens, & perceptibiliter tendens in objectum, ut cum dicis: volo orare Horas: Virtualis est voluntas præterita in aliquo suo effectu, vel in actu tenui & imperceptibili perseverans, v. g. volans orare Horas at-ripis Breviarium, quæris officium &c, quamvis primæ intentionis non amplius recorderis, tamen illa existit adhuc in aliquo effectu, scilicet arreptione Breviarii, lectione &c. habitualis intentio est voluntas præterita non revocata, quæ nec in se, nec in aliquo suo effectu perseverat, ideoque potest esse in dormiente, ebrio &c. Intentio explicita est, quæ volo aliquid clarè cognitum, ut cum dico: volo orare Horas; implicita est, quæ volo aliquid confuse cognitum, & contentum in alio; ut volo satisfacere meæ obligationi, volo facere, quod soleo, quod video ab aliis fieri &c. Ad recitationem Horarum sufficit intentio formalis, virtualis aut etiam implicita, non verò mere

habi-

habitualis aut purè interpretativa, quæ non est, sed esset; *Ratio* est, quia recitatio horarum est actus humanus & voluntarius capax meriti &c. ergo adesse debet voluntas in se, vel aliquo effectu existens, sed intentio merè habitualis, & interpretativa nec in se, nec aliquo suo effectu existunt, ut patet ex earum definitione, ergo. *Dico*, merè habitualis, aut interpretativa; nam aliqui Authores confundunt has intentiones cum virtuali, quæ juxta omnes Theologos sufficit; nec opus est ad quamlibet horam renovare intentionem, etsi id valdè sit meritorium; nam quòd pergam ad horas reliquas, hoc fit in virtute prioris intentionis. & quamvis requiratur intentio orandi, vel laudandi Deum, nec sufficiat, quòd legatur Breviarium per modum historię aut animo discendi vel se oblectandi, non tamen requiratur intentio orandi devotè, integrè, ordinatè &c. quia hæc implicite includitur in intentione orandi, aut satisfaciendi suo officio &c.

2°. *2do*. *Attentio* in genere est advertentia ad aliquid; dividitur in ex- & internam; externa est, quæ tempore recitationis quis abstinere ab omni opere externo cum attentione internâ impossibile; interna est advertentia, & major quædam animi applicatio ad hoc quod recitat; Dicitur *major applicatio*, quia semper adest aliqua advertentia, & animi applicatio hoc ipso, quòd actus sit volun-

tarius; hæc attentio interna vel est ad sola verba, ut hæc distinctè & reverenter exprimantur, & vocatur superficialis, vel est ad sensum verborum, & vocatur litteralis, vel denique est ad Deum, vel sacrum aliquod mysterium v.g. Passionem Dominicam, & dicitur spiritualis; certum est satisfacere eum, qui habet unam attentionem ex his tribus internis sive superficialem, verbalem, aut spiritualem &c. sicut econtrâ certum est non satisfacere qui nequidem habet externam, hoc est, qui sub officio se occupat opere externo cum attentione internâ impossibile; qualis censetur esse scriptio, pictio, & omnis actio animum valdè occupans & distrahens; Econtrâ tardè se vestire, exuere, lavare, modestè ambulare &c. cum attentione internâ sunt compatiblea, adeoque sicut licite exercentur dum recito alias preces, sic easdem licite exerceo, dum horas, vel alias preces obligantes persolvo. *Sotus Vsq. Sanct. l. 9. de matr. d. 3. n. 6. Baldel. d. 27. n. 21.*

3°. *3to*. Magna est inter Theologos disputatio, an sufficiat ad lectionem Horarum [idem est de auditione Missæ] sola attentio externa, quæ quis evitat omne opus cum attentione internâ impossibile: seu an voluntariè distractus per notabilem partem officii peccet mortaliter. Communior & verior sententia negat sufficere solam attentionem externam, dicitque peccari mortaliter per

notabilem distractionem voluntariam, non quidem ex eo, quasi essentia veræ orationis non possit subsistere sinè attentione internâ: nam ad hanc sufficit sola intentio orandi vel laudandi Deum virtualiter perseverans, ut ex professio probat *Lug. de Euch. d. 22. sect. 2. nu. 25. Gob. t. 5. d. 2. num. 821.* & ex ipso *Croix l. 4. à n. 1342.* Ratio igitur præcipua est, quòd attentionem internam videatur præcipere *Ecclesia cap. dolentes de celebr. Miss.* ubi sic habet: *districte præcipimus in virtute obedientia, ut divinum officium, quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent, & devotè;* Sed non celebratur officium studiosè, & devotè, si nulla adsit attentio interna, & recitans mente voluntariè evagetur, ergo: *Nec obstat*, quòd hæc attentio sit actus internus, nam ex communi Theolog. potest *Ecclesia* indirectè præcipere actus internos facientes ad honestatem actus externi directè præcepti, atqui attentio interna multum facit ad honestatem orationis, ut clarum est; nam sine hac verum est illud *Matt. 15. Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me?* hanc sententiam *Suar.* dicit esse certam, *Spor.* sup. n. 79. dicit oppositam non esse practicè probabilem, sed rationes ita non convincunt, quin verè sit probabile eum non peccare mortaliter, qui divinum officium recitat cum perpetuis distractionibus, nam cit. *c. dolentes* uti & *Trid.* in quo hæc senten-

tia præcipuè fundatur, tantùm præcipiunt actum externum religionis, ut fatetur *Suar.* & demonstrat *Lug. n. 37.* Et si cit. cap. per *rd* devotè intelligeret & præciperet attentionem internam, præciperet omnem possibilem devotionem, dicit enim: *quantum eis Deus dederit*, quòd sanè nemo dicit: Deindè ex communi *TT.* non est astruenda obligatio mortalis, nisi adsit autoritas vel ratio convincens; atqui neutrum est, ergo: Item lex non sufficienter promulgata non obligat, sed hæc lex non est sufficienter promulgata, cum ex fundatis rationibus eam negent *AA.* gravissimi, ergo.

Dices cum *Suar.* attentio interna est de essentiâ orationis 1. Quia oratio est mentis in Deum elevatio, 2. Oratio sine attentione internâ non est verus actus seu cultus Religionis, sed simulacrum cultus; quis enim dicit Deum verè coli ab eo, qui voluntariè distrahitur & nequidem vult de Deo cogitare, 3. Est hypocrisis. 4. Est actus Deo displicens seu peccatum. 5. Nihil impetrat, 6. Si voluntariè distractus ponat substantiam orationis, ergo satisfacit quoad substantiam, ergo non peccat mortaliter. *R. Ad 1. & 2.* ad substantiam orationis, & actum Religionis sufficit sola intentio orandi perseverans in vocali oratione, etsi mens ad alia evagetur, sicut verè dicitur colere & invocare diabolum, qui ex intentione invocandi pronuntiat verba exter-

terna, quamvis dum ea profert totus sit distractus; Item forma extremæ Uñtionis essentialiter est deprecatoria, & tamen valet Sacramentum etiam si distractè pronuntietur. Denique involuntariè distractus non satisfaceret, & teneretur horas repetere, quia non posuisset substantiam præcepti, quæ est oratio, hoc autem nemo admittit, ergo. *Ad 3. N. Aff. hypocrisis est quando quis intendit per orationem vocalem significare se habere attentionem internam, quam tamen non habet, hoc autem voluntariè distractus non intendit necessariò, ergo. Ad 4. C. 5. talis actio est peccatum & nihil impetrat quatenus fit cum voluntaria distractione C. quatenus fit ex intentione saltem virtuali laudandi Deum N. Idem debent omnes dicere de oratione factâ ex vana gloria, & tamen nec Suar. dicit hanc non subsistere cum substantia orationis. Ad 6. N. ult. C. peccat mortaliter, quia transgreditur grave præceptum Ecclesiæ. Ex dictis pro præxi resolvuntur sequentia: 1. Voluntariè sive involuntariè distractus nihil tenetur repetere, etiam in illa sententia, quæ ex præcepto Ecclesiæ sub mortali requirit attentionem internam; nam quamvis illam negligendo peccat mortaliter, quia tamen illa probabilius non est de substantia orationis, sed tantum circumstantia ab Ecclesia*

graviter præcepta, satisfacit quoad substantiam, ideoque nihil tenetur repetere, quod *Gobat hic numer. 843.* extendit etiam ad eum, qui perpensâ suâ culpabili evagatione dicit: *Nolo ut valeat hæc persolutio Horarum, volo eas de novo auspiciari meque obligo sub mortali citrà votum ad repetitionem, &c.* Ratio est, quia jam substantia præcepti est posita, & per voluntatem repetendi impedire non potest, quominus præcepto fit satisfactum quoad substantiam; à potiori ob voluntarias distractiones nihil erit à beneficiato restituendum de fructibus, quia hæc pœna tantum statuitur iis qui Officium omittunt; qui autem distractè orat, propriè non omittit, præsertim in materia pœnali, quæ tantum ad claram verborum significationem restringenda est. ità *comm. contra Suar. Baldel. num. 16. 2.* Ad hoc, ut coram Deo sis excusatus, sufficit, quòd medioerem diligentiam adhibueris, pro pellendis distractionibus, imò absque omni culpâ admitti potest brevis evagatio mentis ad refocillandum cerebrum vel cor præsertim ab iis, qui infirmioris sunt capitis, stomachi, vel cordis. 3. *Spor. numer. 106.* dicit, certum videri, eum, qui cum socio vel choraliter horas recitat, si non attendat ad alterius recitationem non satisfacere, ideoque peccare

care mortaliter cum obligatione repetendi; Rationem dat, quia partem à socio prolatam nullatenus facit suam, cum nullo modo ad eam concurrat, neque proferendo, ut suppono, neque attendendo; sed non video hic certam obligationem repetendi, cur enim alterius orationem non faciet suam, per hoc, quod eam audiat cum intentione per eam, & suam Deum laudandi, quamvis fortè non attendat, & sit distractus; deindè peioris conditionis erit recitans cum socio, & in Choro, quàm extra, cum tamen hic mos in Ecclesia sit usitatissimus, & laudatissimus.

6. 4. Tria sunt quæ ad evitandas distractiones maximè conducunt, 1. Præparatio animi, quæ utilissimè fieri potest per matutina proposita, per pias ad Deum preces, meditationem, & seriam aliarum cogitationum excussionem, 2. Continua divinæ præsentia memoria, & jaculatorii affectus ad Deum & Sanctos, 3. Post horas breve examen, & si opus est, dolor & propositum eas attentius deinceps legendi.

QUÆR. II. Quid circa alteram conditionem, ut scilicet Horæ legantur integrè?

7. 1. Servanda sunt sequentia; 1. Qui omittit totum officium, vel notabilem ejus partem, peccat mortaliter, sive præcipiatur ab Ecclesia unico præcepto per modum unius pensi diurni, quod probabilius est, sive præcipiantur singulæ horæ præcepto

distincto; notabilis autem pars & sufficiens ad mortale est integra hora parva, ideoque qui talem v. g. Tertiam integrè omittit, aut qui in majoribus horis v. g. Matutino tantum omittit, quantum continet hora minor, peccat mortaliter; qui verò minus omittit, quàm ferè integram horam parvam, utpotè duos tantum Psalmos ex Tertia, non est condemnandus peccati mortalis, *Bonac. Less. March. Gobat Croix num. n. 1202.* Si tamen parvum quid v. g. solus versus: Deus in adiutorium recitaretur, peccaretur mortaliter, quia censetur moraliter totam omittere, est tamen valdè probabile, quod ex *Tamb. & Gob.* dicit *Spor. n. 93.* non esse mortale omittere Vesperas in Sabbatho Sancto, tum quia illa materia est valde parva, tum quia Ecclesiâ non videtur velle ad eas graviter obligare, cum dies sit tam latus, & præcesserit adedò longum officium. Insuper *Croix n. 1205.* dicit probabiliter non esse mortale omittere medias Laudes, eò quod probabilius cum Matutino constituent unam Horam, cujus medietas Laudum est pars exigua, 2. Qui in singulis horis parvum quid v. g. Psalmum omittit, ita ut omnia simul sumpta adæquent, vel superent unam parvam horam, probabilius peccat mortaliter, quia omnes illæ exiguæ partes, cum spectent ad unum unius diei officium, coalescunt in unam notabilem partem. 3. Omittens die S. Marci & diebus Ro-

gationum Litanias, & in die Animarum Officium defunctorum, ex communi sententiâ peccat mortaliter, quia sunt pars officii pro istâ die. *Tamb.* tamen & *Gobat nu. 625.* non audent oppositum dicere improbabile, eò quòd non satis constet Rubricas in hac parte esse præceptivas, & sine convincente ratione non sit asserendum mortale; an verò non utentes Breviario Romano etiam dictis diebus ad Litanias & Officium Defunctorum non tantum in Choro, ut extra dubium est, sed etiam privatim obligentur, ex cujuslibet loci vel Ordinis consuetudine desumendum est. *Less. Laym. Bald. d. 33. num. 28.* Certè in hac Provincia Rhenana Ord. Præmonstr. vidi sæpius sine scrupulo Litanias, & Officium Defunctorum, dictis diebus privatim omitte. 4. Qui dubitat, vel non meminit se dixisse aliquam Horam, si habeat aliquam rationem vel conjecturam pro se v. g. quòd non soleat transilire, vel aliquid omittere, vel invenit se esse in fine horæ, nesciens, an præcedentia dixerit, potest pro se resolvere, nec tenetur aliquid repetere, imò malè facit repetendo juxta *Sanch.* quia sine sufficiente causâ se exponit scrupulis, quòd maximè tenet in homine scrupuloso, ut habet *comm. cum Suar.* Ratio est, quòd ex communiter contingentibus sit prudens præsumptio, & possessio est pro ipso, certus enim est, quòd nihil soleat omittere, in-

R. D. Jansen Pars I.

certus autem, an hic & nunc aliquid omiserit. Si certus es te cepisse horam, quamvis habeas rationem probabilem te aliquid omisisse juxta *Tamb.* & *Gobat*, adhuc nihil teneris repetere, nisi tibi certò moraliter constaret partem aliquam fuisse omissam, quia ratio illa, quòd in horis semel captis nihil soleas omittere, prævalet omni rationi probabili in contrarium. 5. Qui thurificando, luminaria ^{10.} portando, prunas, thus parando, folles rollendo, campanas pulsando, lectiones quærendo, vel tevidendo, aut aliter ministerio ad Chorum pertinente occupatus aliqua omittit vel non percipit, non tenetur repetere, quia Chorus pro eo supplet, *Dian. Escob. Tolet. Laym. c. 5. num. 7.* Idem est de eo, qui excreat, tussit, aut aliquid necessarium alteri dicit, quamvis interim integer Psalmus recitetur, quia etiam pro tali ex necessitate occupato Chorus supplet, & ipse est pars Chori. Econtrà, qui Confessiones audit tenetur omissa repetere, quia non est pars Chori, nec occupatur Chori ministerio. Item ea, quæ solo organo vel alio instrumento Musico sive voce humanâ persolvuntur supplenda sunt vel à Cantore cæteris attendentibus, vel à singulis. Ratio est, quòd pulsus organi non sit oratio, quamvis *Sanch.* non improbabiler dicat, pulsus organi ab

Ooo Eo-

- Ecclesiâ in vicem orationis acceptari, ideoque nec organædum obligari ad repetendum, quæ pulsavit.
11. 6. Ad integritatem divini officii etiam spectat, ut distinctè & intelligibiliter verba exprimantur, seu ut habet *Concil. Basil. §. qualiter hora, non in gutture, vel inter dentes seu deglutendo aut syncopando verba*, hoc est aliquas syllabas mutilando, truncando, præcipitando, aut socio nondum finiente incipiendo, tunc enim orationem socii sicut non percipit, sic non facit suam; & si hæc omnia fiant cum notabili diminutione officii peccatur mortaliter; & est obligatio repetendi; quia tamen hæc diminutio rarè est notabilis, saltem in una eâdemque horâ, quod ad culpam lethalem ex *Dian.* requirit *Spor. num. 102.* rarè erit mortale, imò nec veniale, si fiat ex balbutie vel alio defectu naturali, & incorrigibili; nam si defectus naturalis sit corrigibilis per lentam pronuntiationem v.g. in eo, qui ex celerissima debilitatione devenit in consuetudinem syllabas, & verba per notabilem partem officii deglutendi, truncandi, &c. indubiè tenetur hanc desuetudinem per lentam recitationem corrigere, &c. qui enim tenetur ad finem, tenetur ad media saltem ordinaria, & necessaria. 7. *Valent. Sanch. Croix num. 1294.* dicunt non satisfieri nisi verba ita exprimantur ut legens secluso impedimento se ipsum audire possit; quia oratio vocalis debet
- 12.

exprimi vocibus quæ sunt objectum auditûs ideoque debent posse audiri ad minus ab ipso orante; sed probabilius contradicunt *Navar. Azor. Suar. c. 7. num. 5. Baldel. d. 24. nu. 15.* quia oratio vocalis satis distinguitur à mentali, si verba formentur per motum oris & linguæ; & oratio fit Deo non homini, ideoque non opus est verba audiri. *V. Cas. 94. nu. 38.*

QUÆR. III. Quid requiritur, ut horæ recitentur ordinatè?

13. *Seqq. 1.* Breviarium proprium, hoc est, ut Religiosus utatur Breviario sui Ordinis, beneficiatus Breviario in loco sui beneficii recepto sive Diæcesano sive Romano ab Urbano VIII. recognito, utens etiam unicâ vice alieno v.g. Religiosus Romano, aut alterius Ordinis, peccat mortaliter. *S. Anton. Nav. Angel. Sor. l. 10. qu. 5. a. 4. Suar de hor. Canon. c. 23. num. 3. Spor. num. 113. Sanch. l. 7. moral. c. 3. d. 24.* quia Pius V. dicit, cum non satisfacere, *qui sua Ecclesie orandi formam non custodit*, idque declarasse *S. Congreg. refert Garc. de benef. p. 3. c. 1. num. 156.* ex quo *Gob. num. 603. §. 624.* cum aliis meritò infert, eum, qui non habet Breviarium proprium, non obligari orare ex alieno, ad quid enim oraret, si per orationem non satisfacit præcepto? sed quid si Breviaria non multum discrepent? 12. Tunc non tantum potest, sed & tenetur orare ex alieno, qui non habet proprium.

Ratio

Ratio est 1. Quia non mutat notabiliter formam proprii Breviarii, ergo quoad substantiam satisfecit, ergo sic orare obligatur. *2.* Qui legit Psalmos feriales in charta descriptos ex Bibliis, aut etiam memoriter absque omni Breviario satisfacit, ergo etiam si eosdem legat ex alieno Breviario v. g. Benedictinus ex Præmonstratenſi vel econtrâ; & quamvis fortè in hymnis vel versiculis discrepent, erit tantùm mutatio levis: imò valdè probabile est, non peccare, qui relicto Breviario proprio utitur Romano, quia accommodat se communi omnium matri. *Cajet. Rodriq. Dian. Nav. Sanch. c. 2. dub. 23. Laym. c. 5. nu. 2.* quod tamen *Croix* dicit plerofque negare de Religioso, eò quòd vi suæ professionis teneatur ad ritum sui Ordinis; sed non video obligationem saltem gravem, præsertim si Breviaria non multùm discrepent; tunc enim non erit notabilis mutatio ritûs; deindè quòd Religiosi habeant speciale Breviarium est ex privilegio, sed nemo tenetur uti privilegio &c. ideoque *Sà. Less. Bonac. Portel. v. hora. Dian. p. 2. r. 12. R. 10. Sanch. l. 7. conf. c. 2. dub. 33.* dicunt Religiosos privatim sine omni noxâ uti posse Romano, Declaratio Cardinal. quam in contrarium affert *Garc. num. 155.* loquitur de omnibus Clericis vel maximè sæcularibus, nec de eâ authenticè constat, vel saltem non videtur in tanto rigore recepta: *Suar. num. 5. Spor.*

l. c. dicunt, quòd Religiosus vel Clericus extra Monasterium vel Diæcesin in studiis v. g. existens se securè accommodet loco, præsertim si ibi sit cum animo per majorem anni partem subsistendi; tunc enim contrahit quasi domicilium, & gaudet privilegiis loci, sed meliùs contradicit *Cajet. V. hora c. 2. Angel. Laym. num. 3.* Colligitur ex *Clement. 2. de celeb. & ibid. Gloss.* ubi id tanquam speciale privilegium conceditur commensalibus Cardinal. & Episcop. ut se Episcopis accommodare possint, ergo id non permittitur aliis. *2.* Mutare unum officium in aliud v. g. loco ferix orare de Sancto sine iustâ causâ etiam semel à *Castrop. March.* & aliis reputatur mortale, eò quòd *Pius V.* dicat, neminem satisfacere, si non servet formulam à Breviario præscriptam, sed quia non constat hanc formulam quoad mutationem officii esse de substantia, hinc alii cum *Cajet. Bonac. Tamb. Sanch. dub. 25. Laym. num. 4. Gob. num. 864. Baldel. d. 30. num. 3.* communiùs & veriùs dicunt, tunc tantùm peccari mortaliter, quando quis passim ad libitum ex merâ desidiâ, adeoque ex implicito quasi contemptu unum officium mutat in aliud; imò probabile est, peccari tantùm venialiter, etiamsi ex merâ desidiâ mutetur unum officium in aliud v. g. majus in minus, quia non mutatur substantia, orantur enim septem horæ, & licèt hoc videatur

14.

fieri in fraudem Legis, attamen illa fraus est secundum accidens, nec tollit substantiam officii. *Maj. Sylv. S. Anton. Lef. l. 2. c. 37. numer. 77.* Excipe nisi fiat mutatio in officium Paschale vel Pentecostale, illis enim diebus ex quasi dispensatione præscribitur officium minus solito; & die Palmarum non satisfieri per officium Paschale constat nunc ex prop. 34. ab Alexandro VII. damnata: *In die Palmarum recitans officium Paschale satisfacit præcepto.* Ex dictis sequitur, non esse obligationem quidquam repetendi, si inculpabiliter unum officium v. g. Dominicale vel feriale mutasti in Festivale, imò valdè probabiliter, etiamsi id culpabiliter feceris, quia probabilius satisfactum est quoad substantiam. *Dixi*, sine justâ causâ, nam qui mutat officium ex rationabili causâ, nequidem venialiter peccat, ejusmodi causa est 1. Notabilis difficultas, ut si ob iter, Conciones, studia, aliaque negotia necessaria difficulter possis recitare majus, potes prævenire minus. 2. Conformitas loci, ut si venias ad locum, ubi oratur de festo, quod tu servasti, potes illud adhuc semel servare. Item omnes Religiosi etiam exempti possunt servare festa suæ Diæcesis, translatis interim festis Breviarii sui in eundem diem incidentibus, imò principaliora festa feriata totius Diæ-

cæsis tenentur servare ex Bullâ Gregor. XIII. de 30. Novemb. 1573. Festa verò alia ad libitum servanda, si occurrant in Dominicis, Octavis, vel Natalitiis Sanctorum Calendarii proprii, Religionis vel Diæcesis, non debent transferri, sed omitti isto anno, etiamsi sint duplicia; patet ex Decr. Congreg. S. Rit. de 24. Januarii 1682. Deindè Sacellani Monasterium sive sæculares, sive Regulares possunt recitare de illarum festis, imò omnis Clericus existens etiam pluribus annis extra suam Diæcesim vel Monast. potest privatim dicere de Sanctis, de Dedicacione, Reliquiis, & de omnibus, de quibus diceret existens in sua Diæc. vel Monast. *Suar. l. c.* Si cras futurus sis in Diæc. Colon. ubi est festum v. g. S. Severini, juxta *Tamb.* potes hodie adhuc extra Diæc. existens recitare de eo Vesperas, & Matutinum pro crastino, quia sunt pars officii crastini. At quid si hodie recitasti Matut. de crastinâ feriâ, an cras in Diæces. Colon. positus poteris horas continuare de S. Severino? *R.* cum *Spor. numer. 129.* te probabiliter posse utrumque, nam prosequendo horas de festo, conformas te loco, in quo existis, orando de feriâ conformas te Breviario; demùm si per errorem hodie, quando erat dicendum v. g. de B. V. ad Nives, dixisti de Transfiguratione

ratione cras occurrente; nè bis erres, debes cras iterum dicere de transfiguratione, & alio die non impedito de B.V. ad Nives. *Lugo resp. mor. lib. 5. dub. 8. n. 13.*
 3. Societas in orando; sic licite accommodas personam gravi, Episcopo, Prælato, Superiori aliud officium recitanti; idem est, si ex charitate debeas juvare infirmum in recitando, est *comm. cum Nav. Dian. Sanob. c. 2. dub. 25. n. 8.* Addunt alii specialem devotionem erga aliquem sanctum, v.g. Patronum nominis. Sed *Gav. in Rubr. Brev. sect. 1. c. 5. tit. 2.* adducit Declar. Cardin. in contrarium, & merito; optima enim devotio est, se conformare Ecclesie.

16. 3. Horæ non debent inverti, ut minores Horæ non legantur ante Matutin. vel posterior ante priorem; ita invertere est tantum veniale, & si fiat cum causa, nullum; ut si velis te accommodare choro, amico, infirmo aliud officium recitanti; item si lectiones, vel Prevarium non habeas ad manum, ideoque velis orare ex Diurnali Horas diurnas minores, quas alias ultra tempus deberes differre, vel cum molestia dicere; idem est, si necdum dictis Vesperis & Completorio recites Matut. crastinum, eò quòd timeas tibi lucem diei defuturam pro Matut. Præmittere Missam Matutinam per se loquendo nequidem veniale est,

dummodò Matut. non differatur ultra tempus à Lege permissum.

4. Horæ semel ceptæ non debent interrumpi. Interruptio etiam diuturna sine causa rationabili facta probabilis est tantum peccatum veniale, ita *comm. cum Nav. Medin. Vasq.* nam quamvis sit aliqua irreverentia inceptum cum Deo sermonem sine causa abrumpere, sicut est irreverentia ex levitate discursum abrumpere cum Principe terrestri ceptum; quia tamen quilibet Psalmus, imò quilibet ferè versus habet completam significationem, videtur quoad substantiam satisfieri, dummodò omnia absolvantur intra unum diem naturalem; idque tenet, etiam si unus Nocturnus recitetur hodie circa Vesperum, alter cras ante duodecimam vespertinam, quia materia præcepti impletur tota intra tempus præscriptum. *Dixi*, sine causa rationabili, quia si hæc adsit, interruptio nullum erit peccatum, ut si Horam inchoatam debeas audire Confessionem, loqui cum amico, aut aliquid notare in charta, & licet si sic interrumpens firmiter statuas resumere de novo, ad hoc non teneberis, quia nudi propositi mutatio non est peccatum, neque ipsa interruptio, quia ut supponitur est facta ex causa justa; imò absque omni causa Laudes per integram

Ooo; noctem

noctem licitè dividuntur à Matutinis ; item sine omni causa unus nocturnus saltem ad mediam Horam licitè dividitur ab alio , quia de obligatione contrarià non constat , & ità habet consuetudo , & praxis timoratorum , nec est obligatio sub veniali semper de novo præmittere Pater & Ave , ut aliqui volunt , quia de tali obligatione doceri non potest. 5. Horà debent
 18. recitari & absolvi tempore debito ; tempus hoc est ab una media nocte ad aliam ; ex privilegio tamen Matutinae , & Laudes crastinae possunt hodie recitari juxtà omnes toto anno horà quartà : in hyeme juxtà plerosque horà tertià. *Croix n. 1314.* judicat tunc posse inchoari Matut. quando sol proximior est occasui quàm meridiei ; hinc in Januar.

quando sol occidit horà quartà, poterunt incipi quadrante post secundam ; in Martio uno quadr. ante tertiam : ibidem exhibet tabulam Camerae Apostolicae impressam Romae , quam vide & tutò sequere ; cæterum Prima , & Tertia absolvenda est ante meridiem , Sexta & Nona differri possunt circiter ad primam pomeridianam , Vesperae & Completor , usque ad vesperum : in Quadrages. Vesperae dicuntur ante prandium , non tamen est obligatio , nam Rubricae , si hinc continent præceptum , id tangit chorum. Dicere Horas tempore indebito est solum veniale , cum causa rationabili v. g. ob studium vel iter , nullum ; plura huc pertinentia , sed rariùs contingentia vid. apud *Gavant. Gob. Tamb. Croix, Baldel. locis cit.*

CASUS LXXIV.

De Jejunio Ecclesiastico.

C Andria super jejunia scrupulosa quarit 1. An obliget sub mortali. 2. An abstinentia à carnibus admittat parvitatem materiae , quae animalia sint caro , quid de lardo , & pinguedine. 3. An post secundam refectioem sit peccatum sepeius reficere , & quid de qualitate , aut quantitate collationis. 4. An liceat mutare tempus refectiois. 5. An sit abstinentia in festo S. Marci. 6.

Quid de Vigilia S. Matthiae incidente in Quinquages. aut Vigilia S. Joannis Bapt. incidente in Festum Corporis Christi. 7. Quid de lacticiis. 8. Quid si per diem saepius modicum sumatur , aut in prandio ità repleatur venter ut sufficiat , pro vespere. 9. An pueris ebriis , fatuis carnes dari possint. 10. An prandium interrumpi vel diu protrahi possit. 11. An existens in partibus haereticis carnibus vesci possit. 12. Quid de peregrinis. 13. Quid sint tua
 pa-

patria nondum explesti *Quadragesimam*, venias autem ad locum, ubi est jam completa. 14. An Religiosi teneantur ad jejunia, & festa *Diocesana*. 15. An potus frangat jejunium, & quid veniat nomine potus. 16. An Herus, vel parentes teneantur suos cogere ad jejunium, & an campo hospitibus diebus *Veneris* carnes apponere possit. Pro resolut.

QUÆR. I. Quid, & quotuplex sit jejunium?

1. 1. Jejunium est voluntaria abstinencia à cibo & potu juxta præscriptum Ecclesiæ: dicitur *voluntaria*, quia jejunium est actus virtutis temperantiæ, ideòque debet esse liberum, & voluntarium, qui invitus à cibo abstinet potius esurire, quam jejunare censetur, attamen præcepto satisficit, quia ponit materiam præceptam, etsi id faciat dormiendo.

2. Jejunium est duplex, aliud naturale, quo scilicet abstinetur ab omni re sumptâ per modum cibi, potus vel Medicinæ; ejusmodi jejunium requiritur ad sacrificium *Missæ*, & commun. ut dicam *Cas. 97. n. 7.* aliud Ecclesiasticum, de quo in præsententi, & est illud, quod servatur in *Quadrages.* quatuor temporibus, & quibusdam *Vigiliis* per annum ab Ecclesia observari præcipitur *c. non liceat. c. non oportet. dist. 3. de jejunio. de consecr.* & hoc præceptum ex se obligare graviter certum est ex *propol. 23.* ab *Alex. VII. damn. frangens jejunium Ecclesiæ ad quod tene-*

tur non peccat mortaliter, nisi ex contemptu vel inobedentiâ hoc fiat. putâ quia non vult se subjicere præcepto.

QUÆR. II. Quid requiratur ad jejunium Ecclesiasticum?

2. Requirit tria: 1. Abstinencia à carnibus, itâ ut toties peccetur mortaliter, quoties carnes comeduntur, quia præceptum quoad hanc partem est negativum, admittit tamen parvitatem materiæ, ut si parum carnis prægustetur, vel si etiam comedatur una, vel altera uncia, ut vult *Reiffensf. Th. mor. t. 10. dist. 2. n. 19.* aut ut *Spor. hic n. 11.* media avicula ad modum nucis ordinariæ etiam comesta ex gulositate, quia talis materia non multum allicit ad sui comestionem, & pia mater Ecclesia non censetur cum tanto rigore obligare; animal communiter censetur carneum, si diu vivere possit extrâ aquam. Excipe testudines, & limaces, qui etsi diu vivere possint extrâ aquam, non tamen censentur caro. In dubio, an sit caro, vel piscis, si dubium vinci non possit, erit possessio pro libertate comedendi. *Tamb. Gob. in quin. t. 5. c. 23. n. 122.* lardum, pinguedo animalium, quamvis à multis pro carne non reputentur, attamen in Germania non sunt permilla ob contrariam consuetudinem; pauperibus ex causa facile permitti possent. *Laym. hic c. 1. n. 5. 2.* Præcipitur unica tantum refectio, nam qui se secundâ vice plenè reficit, peccat mortaliter, si

au-

autem ulterius se reficiat tertio vel quarto, probabilius non peccat nisi venialiter contra temperantiam, substantia enim jejunii, quæ consistit in negatione secundæ refectionis, jam amplius servari non potest. *Dian. Cajet. Laym. n. 13, Reiffens. n. 20.* dixi, qui secundâ vice plenè se reficit, nam collatio vespertina in fructibus, & apud Germ. etiam ex butyro, & caseo ex recepta consuetudine permittitur; quantitas autem in collatione permilla probabilius statuitur quarta, vel quinta pars prandii, ab aliis probabiliter octo uncia, seu media libra, *Regin. Laym. n. 9. Spor. n. 26.* pro qualitate attendenda est consuetudo, & praxis timoratorum, ex hac enim solâ collatio vespertina introducta est. *Schmalzgr. l. 3. decret. t. 46. n. 29.* ubi dicit in Germania permitti fructus arborum, electuaria, caseum, pisciculum, ovum, vel etiam jusculum teste *Spor. 3.* Certum tempus refectiois, quod communiter est Hora 11. vel 12. pro more regionum; immutare tempus sine causâ justâ, v. g. prandere manè est tantum veniale, cum causâ nullum, imò prandium differre in vesperum majoris mortificationis causâ laudabile est. DD. cit.

QUÆR. III. Quid circa varia dubia in hac materia?

5. R. Tenenda sunt sequentia: 1. Tribus diebus Rogationum uti & festo S. Marci saltem ex recepta con-

suetudine sub mortali abstinendum est à carnibus. *Steph. t. 1. d. 5. n. 99. c. rogationes de consec. dist. 3.* licita tamen est duplex refectio, estque observandum pro Diœcesi Colonienſi, si festum S. Marci in aliquem diem octavæ Paschatis, quo aliàs carnibus vescimur, aut in Dominicam incidat, abſtinentiam non esse consuetam, ut habet Agenda edita Anno 1720. pag. 301. festum vero unâ cum Litaniis & Processione transfertur post octavam. De cætero servanda est cujuslibet Diœc. consuetudo, vel ordinatio. 2. Si festum S. Matthiæ incidat in feriam 3. vel 4tam Quinquages. jejunium, [non tamen Vigilia] quia non est ratio hanc transferendi, in Diœc. Colon. prævenitur in Sabb. Vigilia S. Joannis Bapt. si incidat in festum Corporis Christi non est jejunium, nec abſtinentia à carnibus ex constitut. Urbani VIII. de 13. Octob. 1638. & Agenda Colon. pag. 302. 3. Jure communi in Quadrages. etiam prohibentur lactinia, id est, ova, lac, caseus, sed attendenda est consuetudo, quæ in German. ferè ubique ea permittit, ubi verò viget consuetudo abſtinendi, ea sub peccato observanda est, ut patet ex propol. 32. damn. ab Alex. VII. non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova, & lactinia in Quadragesimâ obliget. 4. Qui mane, vel per diem præter refectioem tantum sumpsit, quantum pro collatione permittitur, de-

bet

bet abstinere à collatione etiam si fecerit inadvertenter vel ex justa causa v.g. ob studium vel aliquam debilitatem; *Ratio est*, quia aliàs sumeret duplicem carnem, quæ permixta non est; sumere per diem multa parva, quia novam refectioem constituunt, est mortale; nam Alex. VII. damnavit hanc 29. *proposit. in die jejunii, qui sepius modicum quid comedit, & si notabilem quantitatem in sine comederit, non frangit jejunium.* nihilominus inter potum, nè noceat, Germanis ex consuetudine parum quid v.g. media uncia conceditur. Qui in prandio, vel etiam pridie ita replet ventrem, ut sine difficultate jejunare possit; peccat quidem contra temperantiam, implet tamen subtilioriam jejunii. *Cajet. Medin.*

9. *Regin. l. 4. c. 14. n. 163. 5.* Qui nunquam habuerunt usum rationis velut parvuli & perpetuò amentes, his secluso scandalo licetè carnes præberi possunt, & quamvis opposita consuetudo sit laudabilis, tamen hi nec lege, nec consuetudine obligari possunt; aliud est de iis, qui ad tempus carent usu rationis, velut habentes lucida intervalla vel ebrii; quia cum sint simpliciter capaces rationis, manent subjecti Legi, & Legislatori, quamvis per accidens formaliter peccare non possint. *Steph. n. 98. Reiffens. n. 43. v. Cas. 6. n. 5.*

10. 6. Dividere prandium ex justa causa non est peccatum, uti faciunt lectores mensæ apud religiosos, non enim

R. D. Jansen Pars I.

intendunt nisi unum prandium. Si nondum plenè refectus ob incidens negotium è mensa surgas cum intentione complendi prandium peracto negotio, potes redire intrà unuam aut alteram Horam & prandium complere; si plus non sumpstisti, quam pro collatione permittitur, poteris te vespere plenè reficere, quia hoc est ex justa causa carnem permutare cum prandio, quod licet. *Sanch. Laym. Steph. n. 113.* si è mensa surrexisti cum proposito amplius non comedendi, probabile est, quòd intrà quadrantem, vel medium iterum assidere, & comedere possis, quia censetur unum moraliter prandium. *Nav. Tamb. 7.* Prandium protrahere ad duas Horas communiter non improbat, protrahere usque ad vespere per 4. vel 5. Horas, per se non videtur esse licitum, quia tanta protractio, vel continuatio reipsa & moraliter est secunda refectio. Ejusmodi tamen consuetudo tolerari possit, si post duas Horas sola bellaria, & leviores cibi apponerentur, & abstineretur à càna, quæ sic videtur anticipari. *Croix lib. 3. p. 2. n. 1283. 8.* Existens in partibus hæreticis non excusatur à jejunio; *nec obstat*, quòd ibidem lex à plerisque non observetur, ideòque videatur non recepta, vel per consuetudinem quæ intrà 10. aut 40. annos contra legem præscribere potest, abrogata; nam lex justa recipi debet, & consuetudo non excusat, nisi sit ratio-

Ppp

nabi-

- nabilis, & accedat tacitus Superioris consensus, quia hic non est, eò quòd Ecclesia reclamet. *Croix n. 1268.*
9. Peregrini, & viatores regulariter non obligantur specialibus locorum præceptis, per quæ transeunt, quia non sunt subditi talis loci, possunt se tamen iis accommodare; ideòque non peccat Germanus, si transiens per Belgium diebus Sabbathinis inter Nativitatem Christi & Purificationem B. M. V. comedat carnes, sicut & transiens per Hispaniam diebus Sabbathinis comedat intestina. Econtrà si ibidem esset festum, vel jejunium locale quod communi lege Ecclesiæ præceptum non est, non tenetur Germanus ibi jejunare, aut audire Missam.
10. Si in tua patria secundum veterem stylum Quadrages. decem diebus seriùs inchoetur, & venias ad alias partes ubi jam est finita, potes te accommodare loco ubi es, adeòque non jejunare; item si absolvisti in tua patria, & venias alibi ubi nondum est finita, non teneris jejunare, quia Ecclesia non præcipit nisi jejunium 40. dierum, quod jam in tua patria absolveras; aliud est de communionem Paschali, quam si non servasti in tua patria, debes servare alibi, quia est obligatio personalis afficiens personam. *Sanch. Delben. de immun. Eccles. c. 12. d. 2. f. 4.*
11. Quamvis Religiosi etiam exempti jure novo teneantur observare festa Diæces. & cessare à divinis
- tempore interdicti communis, tamen non tenentur ad jejunia ab Ordinario loci, aut etiam consuetudine, vel voto oppidanorum, apud quos habitant, introducta, quia non sunt pars communitatis profanæ, & ab Ordinario loci sunt exempti, nec jus Pontificium quoad jejunium aliter statuit, sicut statuit quoad festa in populo & interdicta &c. est comm. cum *Diana p. 1. t. 9. R. 36. & p. 10. t. 11. R. 36.*
12. Potus propriè talis non frangit jejunium, quia Ecclesia non prohibet potum *S. Th. 2. 2. q. 147. a. 6.* Ad verum autem potum non sufficit, quòd sit res liquida aut potabilis, sed requiritur, ut tantùm alteret, vel refrigeret sanguinem, aut solùm juvet ad meliorem digestionem, velut vinum, mustum, sicera, melleum, Thè, Caffè, Chocolate tenuis, in qua non miscentur ultra, quàm duæ uncia, limonia, & hypocras; quia communitè non miscetur multum materiæ comestibilis; similiter ad sitim restringendam licebit comedere uvam recentem, pomum limonium &c. quia vel non sumuntur ut cibus, vel saltem consuetudo id permittit; quæ verò ex natura sua nutriunt partes solidas, velut lac, jusculum, electuaria, conserva &c. propriè non censentur potus, quamvis bibantur, ideòque in quantitate notabili solvunt jejunium. 13. Heri, parentes, Superiores non tantùm tenentur suos ad jejunium hortari, sed etiam moderatè cogere subtrahendo

hendo carnem &c. quia ex officio tenentur illos corrigere, & adigere ad obsevantiã præceptorum.

Sanch. sup. 14. Qualiter caupo diebus vetitis suis hospitiibus carnes apponere possit, dixi Casu 20. n. 14.

CASUS LXXV.

De Causis excusantibus à jejunio.

Damon Theologus interrogatur 1. An in jejunio dispensare possint Episcopus, Abbates, Pastores, Confessarii, Medici. 2. Ex quibus causis. 3. An quibus esus carniũ diebus Solis, Martis, vel Jovis permissus est, possint die Solis toties edere carnes, quoties volunt; aut ii, quibus licitum est istis diebus bis refici, an possint bis refici in carnibus. 4. An dispensatus ad secundam refectionem possit sumere tertiam, aut dispensatus ad carnes possit secundo refici. 5. An dispensatus ad carnes possit edere carnes noxias. 6. An cessante infirmitate cesset dispensatio, & quid in dubio. 7. An excuset difficultas jejunandi. 8. Debilitas stomachi, capitis; quid de pregnantibus, lactentibus, pauperibus. 9. Quid de iis, qui nondum compleverunt annum 21mum, quid in dubio. 10. Quid de sexagenariis, aut ex voto ad jejunium obligatis. 11. Qualis labor excuset. 12. An excuset diebus festivis, vel eos, qui ex gravi labore non fatigantur. 13. Quid de scribis, sartoribus, barbitonsoribus, itinerantibus, venantibus, ludentibus &c. 14. Quid

de fatigatis ex opere inutili, vel illioto. 15. Quid de studentibus, concionantibus. 16. Quid si quis dormire non possit nisi plene refectus, an expediat semel carnibus, vel bis piscibus refici. 17. An excuset præceptum Heri, aut mariti heretici. 18. An sola urbanitas, si dispensatus invitet non dispensatum. 19. An possit absolvi poenitens, qui ex insufficiente causã se excusat à jejunio. Pro resolut.

QUÆR. Quid circa causas à jejunio excusantes?

R. 1. Sola Superioris dispensatio & impotentia excusat. Circa dispensationem tenenda sunt sequent. 1. In jejunio dispensat Episcopus & Prælati regulares, Provinciales, Superiores locales respectu suorum religiosorum, quia in hos jurisdictionem quasi Episcopalem obtinent. c. Abbates de privil. in 6. item in plerisque Diacel. ex consuetudine cum privata persona dispensare possunt Parochi etiam præsentate Episcopo, si ita habeat usus. Sylv. Sanch. de matr. l. 3. d. 9. n. 27. Reiffens. n. 177. Confessarii verò & Medici dispensare nequeunt, quia carent jurisdictione in foro externo; si tamen Confessarius,

Ppp 2

- farius, Medicus, vel alius prudens & gnarus dicat adeste causam excusantem, illis credi; vel in dubio dispensatio peti potest. 2. Ut dispensetur, requiritur causa rationabilis, & quidem, ut dispensetur pro tota Diæc. requiritur, causa publica v. g. communis piscium penuria, periculum ne homines ex pisculentis putidis, aut infectis morbum contrahant &c. causa sufficiens ad dispensandum in jejunio Ecclesiastico etiam est sufficiens ad dispensandum jejunium ex voto, nisi constet de alia voventis intentione, quia votum est lex privata, quam vovens sibi spontè imponit; ergo interpretanda est juxta alias Leges in eadem materia. 3. Si Episcopus in Quadrages. permittat carnes pro die Solis, Martis, & Jovis, dubium manet an in die Solis liceat toties, quoties quis volet, edere carnes; item an illi, quibus ob laborem, vel ætatem licitum est plures refectioes sumere, etiam possint pluries istis diebus vesci carnibus, super quibus interrogandus dispensans, quia non est ubique eadem omnium voluntas. *Croix n. 1312.* 4. Cui permessa est secunda refectio, per hoc non censetur permessa tertia, vel quarta; quia duplex ad finem dispensationis v. g. ad tollendam debilitatem sufficere potest. 5. Dispensatus ad esum carniū hoc ipso non est dispensatus ad duplicem refectioem, sicut dispensatus ad duplicem refectioem non censetur dispensatus ad esum carniū, nisi ex declaratione dispensantis aliud constet. *Nav. Lest. Cajet. cont. Tamb. Reiffens. Spor. Schmalzgr.* ductos hac ratione, quòd abstinentiā à carnibus sit de substantia jejunii, ergo sublata abstinentiā à carnibus tota lex jejunii solvitur; sicut, si quis non possit dolere, non tenetur confiteri, quia dolor est de Confessionis substantiā. *Sed contra est;* nam quamvis Ecclesia abstinentiam à carnibus & secundā refectioem eodem præcepto præcipiat, sunt tamen materiæ divisibiles, & Ecclesia eas sæpe dividit; ergo sublata obligatione ad unum non tollitur ad alterum; sicut, qui eodem voto vovit dare pauperi duos aureos, si non possit dare duos, tenetur dare unum, quem potest. Aliud est de dolore à quo Sacramentum separari nequit. 6. Qui pro valetudine dispensatus est ad certum genus carniū v. g. ad vitulinam vel gallinas, non potest edere carnes noxias v. g. porcinam, quia expressio certarum carniū satis significat mentem dispensantis sic restrictam, neque est ratio dispensandi ad has: e contra simpliciter ob invaletudinem dispensatus ad carnes potest etiam porcinam vel fortè non salubres edere, saltem si magnus ad eas sit appetitus & modicè sumantur, quia volun-

luntas dispensantis non est restricta, & est ratio etiam in his dispensandi ad tollendos scrupulos; cum sit difficile carnes noxias à non noxiis discernere, & sic optimè conciliantur DD. pro, & contra sentientes apud *Joan. Sanch. d. 51. à num. 20. 7.* Cui in *Quadrag.* ob infirmitatem permixtae sunt carnes, cessante infirmitate cessat permissio, quia cessat causa permissionis. *Steph. num. 128.* in dubio, an infirmitas plenè cessaverit, manet dispensatio in possessione, & praesumitur de benigna voluntate dispensantis.

7. *R. II.* Impotentia à jejuniis excusat secundum explanationes seqq. 1. Impotentia alia est physica, quando quis simpliciter non potest jejunare; alia moralis, quando non potest sine magno incommodo v. g. sine periculo gravis infirmitatis, aut notabili diminutione virium; sola autem mortificatio, aut difficultas jejunandi non excusat à lege, imò à lege intenditur: si infirmitas vel debilitas sit certò gravis etiam si ex culpa contracta absque dispensatione excusat, quia lex humana tunc non obligat; in dubio petenda est dispensatio. 2. Inter impotentes numerantur, qui debili sunt stomacho, qui ob jejunium graves patiuntur dolores capitis, vertiginem &c. *Bonac. Laym. c. 3. nu. 3.* mulieres lactentes, & praegnantas, quia indigent majori nutrimento pro se, & fœtu, vel prole suâ;

imò & carnes iis dari possent, si alioquin periculum proli immineret. *Filliur. Dian.* Pauperes ostiatim mendicantes & quicumque non habent, quo semel honestè reficiantur, quia bis malè comedisse, sufficienter est jejunasse, si tamen vel siccum panem ad saturitatem habent carnibus vesci non poterunt; aliud est de magnatibus aliisque hominibus delicatis, qui sicco pani non assueverant. *Laym. l. c.* meritò dicit posse tolerari in Germania consuetudinem, quâ finitis Bacchanalibus reliquiae carniū dantur pauperibus absumendae. 3. Excusantur adolescentes antè annum 21. completum: omnes cum *D. Th. q. 147.* quia ob corpus accrescens indigent abundantiori alimento; *nec obstat*, quòd fortè unus vel alter sit satis robustus, quia hoc per accidens est, & ratio tenet de plerisque; qui complet annum 21. in *Quadrag.* tenetur à die ætatis completæ; in dubio, an compleverit, facta sufficienti inquisitione manet in possessione libertatis, & ætas est quid facti, quod non praesumitur, uterque *Sanch. Dian. de jej. R. 49.* Carnes tamen pueris post septimum ætatis annum nec præbere, nec ipsis vesci licet, quia praesumitur usus rationis, nec est ratio eos excusandi à præcepto negativo abstinendi à carnibus, cum corpus accrescens aliis cibis sufficienter ali possit. Item adolescentes, etsi antè an-

num 21. non obligentur ad jejunium ex præcepto Ecclesiæ, possunt tamen obligari ex voto vel pœnitentiâ aut etiam ex profefs. Relig. velut FF. *Minores. Spor. num. 49. Reiffens. nu. 44.* quia per votum & professionem cesserunt suo juri. 4. Excusantur senes sexagenarii utriusque sexûs quoad plures refectiones, non quoad carnes, etiamsi annus sexagesimus tantum sit inchoatus, nam in favorabilibus dies vel annus cæptus habetur pro completo *L. qua etate ff. de testam. Nav. uterque Sanch. & plurimi apud ipsos. Dian. R. 20.* dicit, id esse certum, *Spor. num. 50.* dicit teste *March.* id à Pio V. esse vivæ vocis oraculo declaratum, & *Ratio* est, quia sexagenarii plerumque viribus multum deficient, & senectus ipsa est morbus; etsi unus vel alter sit robustus, id per accidens est, sicut per accidens est, quod unus, vel alter adolescens antè annum 21. habeat sufficientes vires, aut aliqui ex agricultura non fatigentur, tamen omnes sic laborantes excusantur; deindè irâ habet consuetudo, sed certum est consuetudinem contra legem Ecclesiasticam prævalere posse: ergo. idque *Sanch.* & alii extendunt etiam ad sexagenarios obligatos ex voto, vel professione, quia vovens, vel statuta Religionis intendunt jejunium ad formam Ecclesiæ, nisi aliud exprimant. *Dices*: Lex jejunandi est in possessione, & ratio excusans incer-

ra. ita *S. Antonin. Lezan. Bonac. Laym. q. N. Ab.* Excusatio est satis certa saltem in praxi, & accedente consuetudine. Si Superior dispensans in voto Castitatis surrogaverit jejunium pro omni die Veneris, ab hoc jejunio non excusatur sexagenarius, quia jejunium surrogatur in locum Castitatis, ad quam obligaretur etiam post annum 60. *Croix nu. 1320. 5.* Ut labor excuset, debet esse multum fatigativus, seu talis, ut sine gravi incommodo non possit conjungi cum jejunio, quod nunc videtur certum ex propos. 30. damn. ab Alex. VII. *Omnes officiales qui in republ. corporaliter laborant, sunt excusati ab obligatione jejunii, nec debent se certificare, an labor sit compatibilis cum jejunio.* 6. Opera de se multum laboriosa & à jejunio excusantia sunt ea, quæ fiunt cum magna corporis agitatione, veluti ligna scindere, onera portare, arare terram, fodere, triturare &c. ejusmodi labores excusant omnes sic laborantes, etiam eos, qui ob extraordinarias vires fortè non lassentur, quia leges non attendunt quid hic & nunc in raro casu fiat, sed quod ordinariè, & plerumque contingit, idque tenet etiamsi uno vel altero die ob festum vel aliud impedimentum non laboretur, quia plerumque illis diebus indigent etiam majori refocillatione. *Sanch. Publ. Dian. R. 9. Tamb. num. 24.* Econtrâ scribere, bar-

13. barbas tondere, nere, choraliter orare, cantare, pingere, equitare, curru vehi per se loquendo non multum debilitant, & consequenter non excusant. Patet ex propos. 3. 1. ab Alex. VII. damn. *excusantur absolute à præcepto jejunis omnes illi, qui iter agunt equitando, utcumque agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.* Casu quo tamen ob specialem subjecti dispositionem cum notabili defatigatione conjungantur, à jejunio excusabunt; Idem dicendum de itinere, venatione, piscatione etiam pro sola animi recreatione susceptis, dummodò notabiliter fatigent, aut debilitent, & ejusmodi recreationes non nimis sæpè, & in fraudem Legis assumantur, idè scilicet, nè quis teneatur jejunare; *Ratio est præsumptus benignæ matris Ecclesiæ consensus, & videtur nimis durum semper ab ejusmodi recreatione abstinere, & positâ fatigatione gravi jejunium est moraliter impossibile, consequenter non obligat. Qualiter autem obligatis lege possit, aut non possit ponere impedimentum legi,* dixi *Cas. 6. num. 15. 7.* Si quis multum fatigatus sit ex opere inutili vel illicito, non tenetur jejunare, quia suppositâ gravi fatigatione est moraliter impotens; si tamen id prævidit, peccavit graviter se absque causâ reddendo inhabilem ad jejunium.
14. 8. Non tantum labor corporis, sed

vel maximè labor ingenii, si improbus sit, excusat, ut si quis quotidie vel integris diebus se occupet studiis, concionibus &c. *Cajet. q. 147. a. 3. Bonac. Laym. numer. 4.* nam quamvis studium non fatiget corpus, consumit tamen Spiritus animales, qui ad vitam & sanitatem magis sunt necessarii, & si tales quid manè sumant, sumunt per modum Medicinæ: ex hoc capite plerique excusant magistros, qui quotidie quatuor horis docent Grammat. saltem erit causa sufficientissima cum iis dispensandi. 9. Qui dormire non possunt, quin vesperè plenè reficiantur, probabiliùs teneatur in prandio solâ collatione esse contenti, & vesperi prandere; *Ratio est, quia commutando prandium in cœnam possunt servare substantiam jejunii, ergo ad hoc tenentur: si verò absque gravi incommodo prandium ad vesperum differre non possint, licebit bis se reficere: si quis non posset abstinere à secunda refectioe nisi reficiat se in carnibus, potest, imò juxtâ Croix num. 1313. tenetur se semel reficere carnibus, quia cum harum esu consistit jejunium magis, quàm cum bona refectioe in piscibus.* 10. Non excusat præceptum Heri v. g. hæretici jubentis famulos comedere carnes, imò famuli, si alibi commodum servitium nancisci possint, tenentur prius servitium dimittere, & petere dispensationem,

ut

ut tali casu dicere, se esse dispensatos, nè alios scandalizent; si hæreticus jubeat carnes edere in odium fidei, erit intrinsecè malum obedire, &c. 11. Uxor non deobligatur à jejuniò ex hoc præcisè quòd maritus ei jejulare prohibeat, quia non habet jus prohibendi, & potius Ecclesiæ, quàm marito obedire debet: si tamen timeret graves discordias, possèt non jejulare, quia pax conjugalis præponderat jejuniò, nisi maritus hæreticus id juberet in contemptum jejunii, vel Ecclesiæ, tunc enim uxor tenetur potius vitam ponere, quàm obedire. *Steph. num. 131. 12.* Sola urbanitas non est causa sufficiens, ut in gratiam amici, vel hospitis jeju-

num solvas; quia hoc iniquè petit amicus, si tu sis dispensatus, non potes invitare alium, ut tecum cænet, etiamsi scias illum cænaturum alibi, quia invitatio ad aliquid, quod ipse sine peccato facere non potest. ità contra *Nav. tenent Dian. Less. 13.* Si pœnitens ob insufficientem causam se excuset à jejuniò, absolvi non debet, quin promittat jejulare, aliàs enim non est paratus servare omnia præcepta graviter obligantia; *nec obstat*, quòd forte sit in bonâ fide, nam monitio erit plerumque fructuosa, nec præceptum est nimis difficile, aut si pariat nimiam difficultatem, erit moraliter impossibile, adeoque non obligans.

